

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย เรื่องการพัฒนาโปรแกรมการศึกษาแบบ
พหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
นำเสนอเป็น 3 ตอน ดังนี้คือ

1. ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติเกี่ยวกับผลการทดลองใช้โปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม
เพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยายเกี่ยวกับผลการทดลองใช้โปรแกรมการศึกษาแบบ
พหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. การปรับปรุงโปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับ คน
เองของเด็กวัยอนุบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ค่าสถิติเกี่ยวกับผลการทดลองใช้โปรแกรมการศึกษาแบบ
พหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลในภาคตะวันออกเฉียง
เหนือ แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1.1 ผลการวิเคราะห์ค่าทางสถิติของคะแนนความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง ของ
เด็กวัยอนุบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของเด็กกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แบ่งออกเป็น 2
ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1.1.1 ผลการเปรียบเทียบค่ามัธยฐานของคะแนนความเข้าใจ
เกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลฯ หลังการทดลองระหว่างเด็กกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตอนที่ 1.1.2 ผลการเปรียบเทียบค่ามัธยฐานของคะแนนความเข้าใจ
เกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลฯ ก่อนและหลังการทดลองของเด็กกลุ่มทดลอง

ตอนที่ 1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความพึงพอใจของ
ครูเกี่ยวกับการดำเนินการใช้โปรแกรมฯ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1.2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของครู

ตอนที่ 1.2.2 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของครูเกี่ยวกับการดำเนินการ
การใช้โปรแกรมฯ

ตอนที่ 1.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจของผู้ปกครองเกี่ยวกับการดำเนินการใช้โปรแกรมฯ

ตอนที่ 2 การรายงานข้อมูลเชิงบรรยายเกี่ยวกับผลการทดลองใช้โปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 2.1 สรุปผลเชิงบรรยายเกี่ยวกับความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลฯ จากข้อมูลระหว่างการดำเนินการใช้โปรแกรมฯ ข้อมูลคานกกิจกรรมที่เด็กทำเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองในเรื่อง เพศ อายุ ภาษา การดำรงชีพ และเชื้อสาย

ตอนที่ 2.2 สรุปผลเชิงบรรยายเกี่ยวกับความพึงพอใจในการดำเนินการใช้โปรแกรมฯ ของบุคคลหลายฝ่าย ที่ได้จากการสังเกต และบันทึกพฤติกรรม การสอบถาม และการสัมภาษณ์ทั้งในและนอกโรงเรียน

ตอนที่ 3 การปรับปรุงโปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 3.1 การนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และปรับปรุงแก้ไข โปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตอนที่ 3.2 การนำเสนอโปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือฉบับสมบูรณ์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ค่าสถิติเกี่ยวกับผลการทดลองใช้โปรแกรมการศึกษาแบบทฤษฎีบทธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1.1 ผลการวิเคราะห์ค่าทางสถิติของคะแนนความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของเด็กกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลอง และการแปลความหมายจากการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นที่เข้าใจตรงกันผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ตอนที่ 1.1 ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การเปรียบเทียบคะแนนความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ก่อนและหลังการทดลอง

\bar{X}	แทน	ค่ามัชฌิมเลขคณิต
SD	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	คะแนนวิกฤติ

ตอนที่ 1.1.1 ผลการเปรียบเทียบค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลฯ หลังการทดลองระหว่างเด็กกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม วิเคราะห์โดยใช้การทดสอบค่าที(t-test) รายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบค่ามัชฌิมเลขคณิต ของคะแนนความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

ผู้ปกครอง	X	S.D.	t
กลุ่มทดลอง	51.6	4.04	12.56**
กลุ่มควบคุม	31.2	4.82	

** $p < .01$ ($.01_{2\alpha} = 2.467$)

จากตารางที่ 5 พบว่า ค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือหลังการทดลอง ของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า หลังการเข้าเรียนในโปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม เด็กกลุ่มทดลองมีความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองสูงกว่ากลุ่มควบคุม

ตอนที่ 1.1.2 ผลการเปรียบเทียบค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาล ก่อนและหลังการทดลองของเด็กกลุ่มทดลองวิเคราะห์โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) รายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือก่อนและหลังการทดลองของเด็กกลุ่มทดลอง

ผู้ปกครอง	X	S.D.	t
ก่อนทดลอง	24.83	5.48	
หลังทดลอง	51.60	4.04	19.09**

** $p < .01$ ($.01_{14} = 2.642$)

จากตารางที่ 6 พบว่าค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กกลุ่มทดลอง ก่อนการทดลองสูงกว่าหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่าหลังเข้าร่วม โปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม เด็กกลุ่มทดลอง มีความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองสูงกว่าก่อนเข้าเรียนใน โปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม

ตอนที่ 1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความพึงพอใจของครูเกี่ยวกับการดำเนินการใช้โปรแกรมฯ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

หลังการทดลองใช้โปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยสอบถามความพึงพอใจของครู 5 คน เพื่อให้ช่วยต่อการปรับปรุงโปรแกรม แบบสอบถามนี้จึงถามเกี่ยวกับดำเนินการใช้โปรแกรมฯ ในประเด็น วัตถุประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาและประสบการณ์ กิจกรรมการเรียนการสอน และ

การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิเคราะห์ตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1.2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของครู

ตารางที่ 7 ข้อมูลส่วนตัวของครู

รายละเอียดข้อมูลส่วนตัว	จำนวน
1. เพศ	
1.1 ชาย	1
1.2 หญิง	4
2. อายุ	
2.1 26-30 ปี	1
2.2 30-35 ปี	-
2.3 36-40 ปี	2
2.4 41-45 ปี	2
3. วุฒิทางการศึกษา	
3.1 อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	-
3.2 ปริญญาตรี สาขาการศึกษาปฐมวัย	1
3.3 ปริญญาตรี สาขาอื่น	4
4. ประสบการณ์เกี่ยวกับการสอนชั้นอนุบาล	
4.1 1-2 ปี	2
4.2 3-4 ปี	1
4.3 5-6 ปี	2

จากตารางที่ 7 แสดงว่าครูที่มีส่วนร่วมในการสังเกตและประเมินผลการใช้โปรแกรมฯ ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง มีอายุระหว่าง 36-40 ปี และ 41-45 ปีอย่างละ 2 คน และมีอายุ 26-30 ปีอีก 1 คน ครูทุกคนมีวุฒิทางการศึกษาในระดับปริญญาตรี โดยมีสาขาการศึกษาปฐมวัย 1 คน และสาขาอื่น ๆ อีก 4 คน ครูที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการสอน ชั้นอนุบาลมากที่สุดมี 2 คน คือมีประสบการณ์เกี่ยวกับการสอน 5-6 ปี น้อยที่สุดคือมีประสบการณ์เกี่ยวกับการสอน 1-2 ปี

1.2.2 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของการดำเนินการใช้โปรแกรมฯ

ครูทุกคนมีความพึงพอใจในการดำเนินการใช้โปรแกรมฯ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาประเด็นความพึงพอใจ 4 ประเด็นตามองค์ประกอบของโปรแกรมฯ พบว่า ด้านที่ 1 วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ ด้านที่ 2 เนื้อหาและประสบการณ์ และ ด้านที่ 3 กิจกรรมการเรียนการสอน มีความพึงพอใจมากที่สุด ส่วนด้านที่ 4 การวัด และประเมินผลการเรียนการสอน มีความพึงพอใจมาก

ตอนที่ 1.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจของผู้ปกครองเกี่ยวกับการดำเนินการใช้โปรแกรมฯ

หลังการทดลองใช้โปรแกรมฯ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ความพึงพอใจเกี่ยวกับการดำเนินการใช้โปรแกรมฯ ของผู้ปกครองของเด็กกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มีดังนี้

หลังการใช้โปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้ปกครองมีความพึงพอใจในการดำเนินการใช้โปรแกรมฯ อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในประเด็นความพึงพอใจ 3 ประเด็นคือ 1) ความสำเร็จของโปรแกรมฯ ในการส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็ก 2) ความเหมาะสมของการใช้ประสบการณ์ในชีวิตจริงในท้องถิ่นในเรื่อง การใช้ภาษาถิ่น และวัฒนธรรมพื้นบ้านในการเรียนการสอน และการให้ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการเชื่อมโยงประสบการณ์ที่บ้านกับที่โรงเรียน 3) ประโยชน์ของโปรแกรมฯ พบว่าผู้ปกครองมีความพึงพอใจมากทุกประเด็น

**ตอนที่ 2 การรายงานข้อมูลเชิงบรรยายเกี่ยวกับผลการทดลองใช้โปรแกรมการศึกษาแบบ
ทหุวัฒน์ธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**

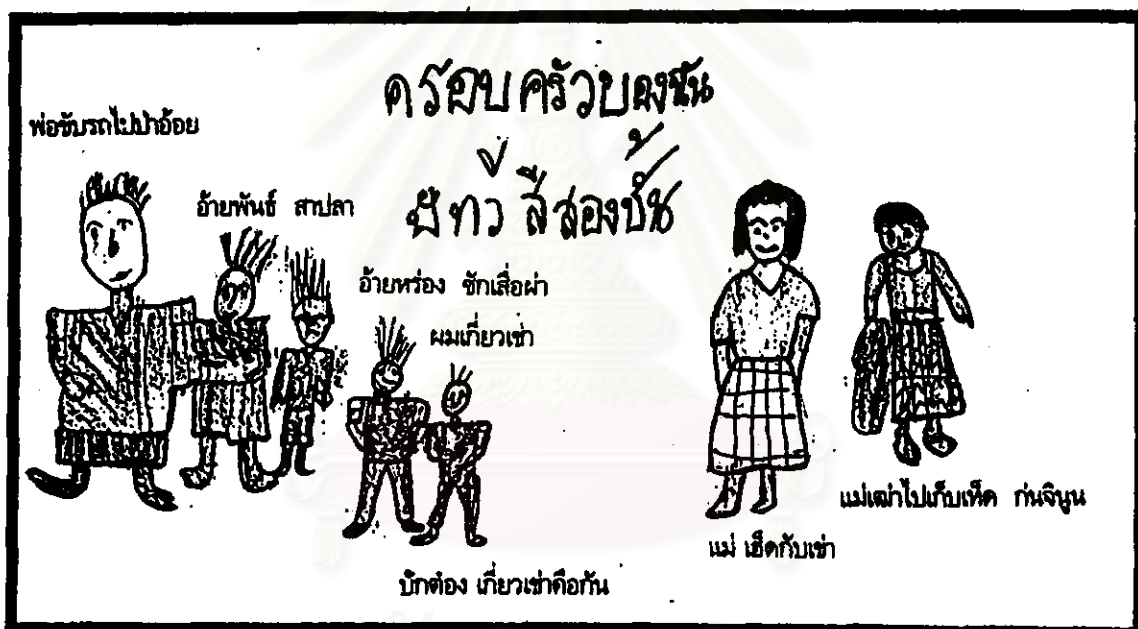
ตอนที่ 2.1 การสรุปผลเชิงบรรยายเกี่ยวกับความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลฯ

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่ระยะเตรียมการในสัปดาห์ที่ 1 - 4 ที่เป็นการปูพื้นให้
แก่เด็กในการเรียนรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองในระยะดำเนินการ ในสัปดาห์ที่ 5-14 จนถึงสุด
โปรแกรมฯ ในระยะสรุปผลในสัปดาห์ที่ 15 โดยเก็บข้อมูลในทุกชั้นคอนของการดำเนินการใช้
โปรแกรมฯ และนำประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการทดลองใช้โปรแกรมฯ ที่ได้จากการสังเกต และบันทึก
การทำกิจกรรมของเด็ก ทั้งในและนอกห้องเรียน การทำกิจกรรมเป็นรายกลุ่มและรายบุคคล การ
ตีพิมพ์คำขวัญ ผู้ปกครอง การบันทึกเทป วิดีทัศน์ และ ผลงานเด็กจากแฟ้มสะสมผลงานของเด็ก มา
ประกอบกัน โดยสรุปเป็นข้อมูลเชิงบรรยาย ดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.1.1 สรุปผลการประเมินความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลฯ เรื่องเพศ

1) ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับคุณสมบัติของเพศหญิง และเพศชาย ซึ่งได้จากการแสวงหาความรู้ขึ้นการรับรู้และจำ เมื่อเด็กยังไม่ได้ทำกิจกรรมตามโปรแกรมฯ นั้นเด็กบอกคุณสมบัติของเพศชาย และเพศหญิงได้เป็นบางตัวเช่น ผู้หญิงเข็บจักร ไปเก็บเห็ด ผู้ชายเจาะบาดาก และทำงานก่อสร้าง จะเห็นได้ว่าเด็กรับรู้คุณสมบัติของเพศชาย และเพศหญิงในด้านของการปฏิบัติตนอย่างจำกัด เมื่อเด็กได้ทำกิจกรรมวาดและบรรยายภาพคุณสมบัติของเพศชาย และเพศหญิงในครอบครัวของคน เด็กสามารถบรรยายคุณสมบัติด้านการปฏิบัติตนของผู้ชายและผู้หญิงในครอบครัวได้ครอบคลุมกว่าเดิม ซึ่งแสดงได้ในผลงานเด็กดังนี้

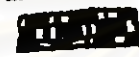
























ภาพที่ 1 ความคิดรวบยอดที่ครอบคลุมเกี่ยวกับคุณสมบัติด้านการปฏิบัติตนของผู้หญิงและผู้ชาย
ในครอบครัวของเด็กซึ่งได้จากการแสวงหาความรู้ขึ้นรับรู้และจำของเด็ก

หลังจากนั้นเมื่อได้ทำกิจกรรมอภิปรายกลุ่ม เด็กก็ได้อธิบายความคิดรวบยอดทั้ง
เกี่ยวกับลักษณะทางกายและการปฏิบัติตนของเพศชายและเพศหญิง เช่น

คุณสมบัติของเพศชาย ลักษณะทางกาย คือ มีอวัยวะเพศชาย มีหนวด เครา
นมเล็ก มีลูกกระเดือก มีขนหน้าแข้งยาว และด้านการปฏิบัติตนคือ ขับรถ ก่อสร้าง ปลูกข้าว ไร่ และ
กางเกง บวชเป็นพระ และเณร

คุณสมบัติของเทศหญิง ลักษณะทางกาย คือ มีอวัยวะเทศหญิง ไม่มีหนวด มีท้อง คลอดลูกได้ มีหน้าอกโต มีน้ำมันให้ลูกกิน และด้านการปฏิบัติตน คือ ทำกับข้าว เย็บเสื้อผ้า เสริมสวย นุ่งผ้าถุง นุ่งกระโปรง ฯลฯ ดังตัวอย่างคำตอบของเด็กเกี่ยวกับคุณสมบัติของเทศหญิง และเทศชาย จากแผ่นป้ายบันทึกคำพูดเด็กขณะอภิปรายกลุ่ม

ผู้ชาย	ผู้หญิง
1. ทำงานก่อสร้าง (ไค่น) 	1. เย็บจักร (เบลล์) 
2. เจาะบาดาล (ไค่น) 	2. ไปเก็บเห็ด  ผักขี้เหล็ก (เบียร์) 
3. ไปตัดจุนมาท้าว (ยันต์) 	3. ไปเก็บแฉงมันมาจี่ (ฮ้อย) 
4. ตกเบ็ด (ไค่น) / ไร่ ก้นหนู (บอย) 	4. ก้นมัน (ทร) 
5. นึ่งมัน นึ่งเช่า (นัค)  ทอดไข่ 	5. หุงเช่า นึ่งเช่า (ปอย) 
6. ขายเช่าปุ่น (นัค, ไค่น) 	6. ขายก้วยเตี่ยว (นัค, ฮ้อย) 
7. ขายดอกไม้ (ยันต์) 	7. ขายไข่ไก่ (ยันต์) 
8. ไล่ผ้า (ป็อก) 	8. มักไล่จั้นกระโปรง ผ้าขาว (ปอย) 
9. ขอบขั้บรถ (ทัก) ข้อมรถ (นั้ง) 	9. มักดอกไม้ (แหลม) 
10. ปั้นโอ้งแดง (ไค่น) 	10. ขายกระเป่า (เบลล์) 
11. ขายปืน (เบนซ์) 	11. ขายขนม (เบนซ์) 
12. สร้างบ้าน (นัค)  สร้างวัด (เบนซ์)	12. เสริมสวย (แหลม) 
13. ไล่ผ้าไสร่ง (เบียร์) 	13. ออกลูกได้ (ปอย นัค เบียร์) 
14. บวชเป็นเฒ่าเป็นพระได้ (นัค) 	14. นมเล็กก็มี นมใหญ่ก็มี (หน่อง) 
15. นมเล็ก (หนัน) 4	

ภาพที่ 2 แผ่นป้ายที่บันทึกคำพูดของเด็กในขณะอภิปรายกลุ่มใหญ่ ที่เด็กตอบแล้วให้ครูเขียนลงบนกระดานแผ่นใหญ่ แล้วเด็กวาดภาพประกอบ แสดงถึงความคิดรวบยอดเกี่ยวกับคุณสมบัติของเทศชายและเทศหญิง ซึ่งได้จากการแสวงหาความรู้ขั้นการรับรู้และจำ

2) ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความเหมือนและความแตกต่างของเพศหญิงและเพศชาย ซึ่งได้จากการแสวงหาความรู้ขั้นการเปรียบเทียบ เมื่อเด็กยังไม่ได้ทำกิจกรรมการทำหุ่นฟางชาย - หญิง เด็กส่วนมากมองเห็นแต่ความแตกต่างระหว่างเพศทั้งด้านลักษณะทางกายและด้านการปฏิบัติตนมากกว่าจะมองเห็นความเหมือน เช่น เมื่อถามถึงความเหมือนและความแตกต่างของเพศชายและเพศหญิง เด็กจะตอบว่าความแตกต่างของเพศหญิง และเพศชายคือ อวัยวะเพศหญิง และอวัยวะเพศชาย ผู้ชายมีหนวด ผู้หญิงไม่มีหนวด ผู้ชายชอบนุ่งกางเกง ผ้าขาวม้า ผู้หญิงชอบนุ่งผ้าถุง จะเห็นได้ว่าแม้แต่ในการตอบเรื่องความแตกต่าง คำตอบของเด็กยังไม่ครอบคลุมนัก



ภาพที่ 3 เด็กทำหุ่นฟางเพศชาย และเพศหญิง เพื่อแสดงความเหมือนและความต่างระหว่างเพศ

เมื่อได้ทำกิจกรรมการประดิษฐ์หุ่นฟางเพื่อเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างระหว่างเพศหญิง เพศชายอย่างเป็นรูปธรรม โดยการคิดเปรียบเทียบกับคนใกล้ตัว อภิปรายกลุ่มเพื่อวางแผนการประดิษฐ์ และได้ลงมือทำแล้ว เด็กก็สามารถบอกความเหมือนของเพศชายและเพศหญิงได้คือ

ความเหมือนด้านร่างกายเช่น มีร่างกายส่วนต่าง ๆ เหมือนกัน ส่วนด้านการปฏิบัติตนเช่น ทำงานบ้าน เล่นกีฬา ร้องเพลงเหมือนกัน

ความแตกต่างด้านร่างกายคืออวัยวะเพศ ผู้ชายมีหนวด มีลูกกระเดือก ผู้หญิงไม่มี ผู้หญิงมีหน้าอกใหญ่ มีน้ำนม ผู้ชายไม่มี ผู้หญิง ตั้งท้อง คลอดลูกได้ ผู้ชายทำไม่ได้เป็นต้น ความแตกต่างด้านการปฏิบัติตนเช่น ผู้ชายส่วนมากนุ่งกางเกง ผ้าขาวม้า ผู้หญิงส่วนมากนุ่งผ้าถุง และ กระโปรง ผู้ชายบวชพระ ผู้หญิงบวชชี

หลังจากที่เด็กได้ช่วยกันประดิษฐ์หุ่นฟางชายและหญิง ได้คิดแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงานแล้ว จะเห็นได้ว่าเด็กได้ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างเพศที่ชัดเจน และละเอียดกระตือรือร้น ดังตัวอย่างคำตอบของเด็กขณะอภิปรายกลุ่มที่ประมวลไว้ในแผ่นป้ายบันทึกคำพูดเด็กดังนี้

ผู้หญิงกับผู้ชาย	
เหมือนกัน	ต่างกัน
<p>ด้านร่างกาย</p> <p>หู ๑ กอ ๒ ผม ๓ แขน ๔ ขา ๕ ตา ๖ มือ ๗ นิ้ว ๘ นม ๙ ก้น ๑๐ จมูก ๑๑ แก้ม ๑๒ ตัว ๑๓</p> <p>ด้านการปฏิบัติตน</p> <p>1. ใส่เสื้อ ๑ กางเกง ๒ กางเกงใน ๓ 2. ใส่สร้อย ๔ แหวน ๕ นาฬิกา ๖</p> <p>3. แต่งงาน ๗ ตีเข้า ๘ คำนานา ๙ หลกกั๊ก ๑๐ ตีเข้า ๑๑ สตีเข้า ๑๒</p> <p>4. ร้องเพลง ๑๓</p> <p>5. เล่นกีฬา ๑๔</p>	<p>ด้านร่างกาย</p> <p>1. อวัยวะเพศ ๑ ๒ 2. ผู้ชายมีหนวด ผู้หญิงไม่มีหนวด ๓ ๔</p> <p>ด้านการปฏิบัติตน</p> <p>1. ผู้หญิงส่วนมากใส่กระโปรง ๑ ชิน ๒ เสื้อมีโบว์ ๓ เสื้อหมากกะແທ່ງ ๔ ยกทรง ๕</p> <p>ผู้ชายส่วนมากใส่กางเกง ๖ ผ่าขาม้า ๗ เสื้อยีนส์ ๘ เสื้อกล้าม ๙ ไสว ๑๐</p> <p>2. ผู้ชายส่วนมากสูบบุหรี่ ๑ คิมเหล้า ๒ ๓</p> <p>3. ผู้ชายบวชพระ ๑ บวชเณร ๒ ผู้หญิงบวชชี ๓</p> <p>4. ผู้ชายปั้นพระได้ ๑</p>

ภาพที่ 4 แผ่นป้ายที่บันทึกคำพูดของเด็กในขณะอภิปรายกลุ่ม ที่เด็กบอกให้ครูเขียนลงบนกระดาษแผ่นใหญ่ แล้วเด็กวาดภาพประกอบ แสดงถึงความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความเหมือนและความแตกต่างของเพศหญิง และเพศชาย ซึ่งได้จากการแสวงหาความรู้ขั้นเปรียบเทียบ

3) ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับข้อดีและข้อจำกัดของเพศชายและเพศหญิง ซึ่งได้จากการแสวงหาความรู้ขั้นการประเมินค่า เด็กได้ความคิดรวบยอดนี้เมื่อเปรียบเทียบกับคนใกล้

ตัวเด็กเช่นเพศหญิงเปรียบเทียบกับแม่ เพศชายเปรียบเทียบกับพ่อ แล้วให้เด็กประเมินค่า เกี่ยวกับ
ข้อดีและข้อจำกัดของเพศชายและเพศหญิง เด็กสามารถประเมินได้ ดังแสดงในผลงานเด็กต่อไปนี้



ภาพที่ 5 ผลงานเด็กที่แสดงถึงข้อดีข้อจำกัดของเพศชายและเพศหญิงในด้านการปฏิบัติคน

เมื่ออภิปรายกลุ่มเพื่อประเมินค่าข้อดีข้อจำกัดของเพศชายและเพศหญิง เด็ก
สามารถประเมินข้อดี และข้อจำกัดได้ดังนี้

ข้อดี ของเพศชายตามสภาพทางร่างกายที่ผู้หญิงทำไม่ได้หรือทำได้ไม่
เหมือนผู้ชาย ได้แก่ เป็นพ่อได้ บวชพระ เณรได้ ปั้นพระ และเนื้อต้องตัวพระได้ ได้เป็นท้าวผาแดง
ในงานบุญบั้งไฟประจำปี และข้อดีทางการปฏิบัติคนอื่น ๆ ได้แก่ ทำปิ่น สร้างเถียงนา ไถนา
จับรด ช่อมรด สร้างบ้าน หรือ งานที่ใช้แรงมาก

ข้อจำกัดของเพศชายหรือสิ่งที่ผู้ชายทำไม่ได้หรือทำได้ไม่ดีเหมือนกับ เพศ
หญิง ได้แก่ เป็นแม่ไม่ได้ บวชชีไม่ได้ ออกถูกไม้ได้ เอนามให้ถูกกินไม่ได้ ทอด้ามัดหมี่ไม่ เก่งเท่า
กับผู้หญิง

เด็กสามารถบอกข้อดีและข้อจำกัดของเพศชาย ได้ทั้งข้อดีและข้อจำกัดตาม
สภาพของร่างกาย และด้านการปฏิบัติคนอื่น ๆ แสดงให้เห็นถึงความคิดที่ละเอียด ละออบหลายแง่มุม
ของเด็ก ดังตัวอย่างคำตอบของเด็กขณะอภิปรายกลุ่มที่ประมวลไว้ในแผ่นป้ายบันทึกคำพูดเด็กดังนี้




ผู้ช้อ	
สิ่งทีทำได้	สิ่งทีทำไม่ได้หรือทำไดัไม่เหมือนผู้หญิง
1. ปั้นพระ(เบียร์) 	1. บวชช(ไต้่น) 
2. ปั้นโอ้งแดง(บอย) 	2. ออกตุก(เบนซ์) 
3. เช็ดป็น(ขันต์) 	3. เตียงตุก เอานมให้ตุกกิน 
4. บวชพระ เณร(หัด) 	4. ต่ำตุก(ขันต์) 
5. เกี้ยวข้าว  โอนา(ไต้่น) 	5. มัดหมี่(มัด) 
6. หลกกถ้ำ(หน่อง) 	6. เช็ดแนวกัน  ทอดไข่(เบลด) 
7. ตาปลา(นัค) 	7. หุงเข้า  คังไฟ(เบียร์) 
8. ตักแห(นัค) 	8. เย็บผ้า(หน่น) 
9. ตกเบ็ด(ขันต์) 	9. ห่อเข้าต้ม(บอย) 
10. เช็ดเตียงนา (หน่น) 	10. เสริมสวย(อ้อม) 
11. ช่อมรด(นั้ง) 	11. เช็ดดอกไม้ (แหลม) 
12. ขับรถ(ไต้่น) 	
13. สร้างบ้าน(ป็อก) 	
14. สร้างเต้าไต้  เต้าข้าว(ป็อก) 	
15. ขายปิ้งไต้(เบนซ์) 	

ภาพที่ 6 แผ่นป้ายที่บันทึกคำพูดของเด็กขณะอภิปรายกลุ่มที่เด็กบอกให้ครูเขียนลงบนกระดาน แล้วเด็กวาดภาพประกอบ แสดงถึงความคิดรวบยอดเกี่ยวกับข้อดีข้อจำกัดของเพศชาย ซึ่งได้จากการแสวงหาความรู้ขั้นการประเมินค่า

ข้อดีของเพศหญิงตามสภาพของร่างกายที่ผู้ชายทำไม่ได้ หรือทำไดัไม่ดี เหมือนเพศหญิงได้แก่ เป็นแม่ได้ เพศหญิงมีท้อง คลอดตุก ให้นมตุกได้ บวชชได้ คลอดตุก มีนมให้ตุกกิน ได้เป็นนางโใในงานบุญบั้งไฟประจำปี และข้อดีทางการปฏิบัติคนอื่น ๆ ได้แก่ ทอผ้ามัดหมี่ ทำกับข้าว ทำงานบ้าน หรือทำงานทีต้องใช้ความประณีต

ข้อจำกัดของเทศหญิงหรือสิ่งที่คุณหญิงทำไม่ได้ หรือทำได้ไม่ดีเหมือนกับเพศชายได้แก่ เป็นพ่อไม่ได้ บวชพระ บวชเณร ไม่ได้ ปั้นพระไม่ได้ สร้างวัด สร้างบ้าน โถนา ทอดแห ตกเบ็ด วิชาหมาปตา ซ่อมรถ พายเรือคักอวนไม่ได้

จะเห็นได้ว่า เด็กสามารถบอกข้อดี และข้อจำกัดของเทศหญิงได้ทั้งความสภาพทางกาย และทางด้านการปฏิบัติอื่น ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงความคิดอันละเอียดละออหลายแง่มุมของเด็ก ดังตัวอย่างคำตอบของเด็กขณะอภิปรายกลุ่มที่ประมวลไว้ในแผ่นป้ายบันทึกคำพูดเด็กดังนี้

ผู้หญิง 	
สิ่งที่ทำได้	สิ่งที่ทำไม่ได้หรือทำได้ไม่ดีเหมือนกับผู้ชาย
1. เย็บผ้า(นั้ด)  เย็บจักร(โต่น) 	1. บวชพระ ปั้นพระ(เบียร์)  
2. หุงข้าว  ชายเข้า(บอย) 	2. ตีเข้า  ชายเข้า(บอย)  
3. กวาดบ้าน(ทร) 	3. ขนเข้ามาตี(หนั้น) 
4. ล้างถ้วย(ขันต์)  	4. ทำงานบริษัท(เบียร์) 
5. ดำนา เกี่ยวเข้า(นั้ด) 	5. ทำงานก่อสร้าง(บอย) 
6. เช็ดแนวกิน(ทร) 	6. เาะบาดาด(นั้ด) 
7. ออกลูกผ้าแฝด(เบียร์) 	7. ซ่อมรถ(โต่น) 
8. ขายกระเป่า ดอกไม้(ขันต์) 	8. ปั้นโอ่งแดง(เบียร์) 
9. ขายเก็บ  ขุดกบ(อ้อม) 	9. ยกเสา  ยกถุงปูน(เบนซ์) 
10. ตำหูก  มัดหมี่(อ้อม) 	10. ตีกแห ตกเบ็ด(เบลด)  สถาปนา(ทร) 
11. บวชชี(ปอย) 	11. โถนา(อ้อม) 
12. ซักเสื้อผ้า(อ้อมนอย) 	12. พายเรือกางมุง(โต่น) 
13. เลี้ยงลูก(แหลม) 	13. สร้างบ้าน(ป็อก) 
14. เช็ดหุ่นไล่กามาขาย(ขันต์) 	14. สร้างเล้าเข้า  เล้าไก่(ขันต์) 

ภาพที่ 7 แผ่นป้ายที่บันทึกคำพูดของเด็กขณะอภิปรายกลุ่มแสดงถึงความคิดรวบยอดเกี่ยวกับข้อดี ข้อจำกัดของเทศหญิง ซึ่งได้จากการแสวงหาความรู้ขั้นการประเมินค่า

ส่วนความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความสำคัญของชายและหญิง เช่น ถ้าไม่มีผู้ชายและผู้หญิงจะเป็นอย่างไร เด็กส่วนหนึ่งยังคาดคะเนได้เพียงในอนาคตอันใกล้คือ ไม่มีพ่อ ไม่มีแม่เด็กจะไม่มีข้าวกิน มีเด็กส่วนหนึ่งที่สามารถบอกความสำคัญของเพศชายและเพศหญิง โดยสามารถคาดคะเนถึงเหตุการณ์ในอนาคตอันไกลได้เช่น ถ้าไม่มีผู้หญิง ก็จะไม่มีแม่จึง ไม่มีคนคลอดลูก ไม่มีแม่ ไม่มีครูผู้หญิงและถ้าไม่มีผู้ชาย ก็จะไม่มีพระ ไม่มีพ่อ หรือทำนาได้ข้าวน้อยเพราะไม่มีคนช่วยทำ เป็นต้น คังคัวอย่างคำตอบของเด็กขณะอภิปรายกลุ่มที่ประมวลไว้ในแผ่นป้ายบันทึกคำพูดเด็กดังนี้

<p>ถ้าไม่มีผู้ชาย </p>	<p>ถ้าไม่มีผู้หญิง </p>
<ol style="list-style-type: none"> 1. บ่อไค่ไอนา(นัค)  2. แม่ยิงกะเฮ็ดเวียกเอาเอง(แหอม)  3. แม่ยิงบ่อไค่แต่งงาน(ปอย)  4. แม่ยิงบ่อไค่ออกลูก(เบียร์)  5. บ่อมีคนมาเจาะบาดาล(ไค่น)  6. บ่อมีคนหาเงินมาให้ลูกเรียนหนังสือ  7. บ่อมีพระ บ่อมีเฒ่า(ขันค)  8. บ่อมีคนกองเฟือง(หนอง)  9. บ่อไค่ตีเข้า  ตีเข้า(นิบั้ง)  10. เกี้ยวเข้าบ่อแล้วง่าย(ไค่น)  11. บ่อมีคนไปนอนเฝ้านา(หนอง)  12. บ่อมีคนเฝ้าบ้าน  เฝ้า(ไค่น)  13. บ่อมีคนสร้างพระ(ทัก)  14. บ่อมีคนสร้างสะพาน(ไค่น)  15. เฮ็ดนาไค่เข้าบ่อหลาย(ทัก)  16. บ่อไค่กินปลาหลาย(เบียร์)  	<ol style="list-style-type: none"> 1. พูชายกะเฮ็ดเวียกเอาเอง(แหอม)  2. บ่อมีคนออกลูก(พร)  3. พูชายกะบ่อไค่แต่งงาน(เบนซ์)  4. บ่อมีคนมัดหมี่  ตำพูก(ปอย)  5. บ่อมีคนเลี้ยงม่อน(ป็อก)  6. บ่อไค่กินคักแค้(พร)  7. บ่อมีคนเข็บจักร(ขันค)  8. ไปเก็บเห็ดไค่บ่อหลาย(อ้อม)  9. เฮ็ดกับเข้าบ่อแจบ(หนั่น)  10. บ่อมีครู  ตำราว  ทหารพูยง(ไค่น)  11. บ่อมีกระโปรง  จัน(แหอม)  12. บ่อมีนมแม่ให้ลูกกินไค่ไปกินนมวัวแทน(บอย)  13. บ่อมีแม่จี(ปอย)  14. บ่อมีแม่มีแต่พ่อ(เบลล์) 

ภาพที่ 8 แผ่นป้ายที่บันทึกคำพูดของเด็กขณะอภิปรายกลุ่ม แสดงถึงความสำคัญของเพศชายและเพศหญิงที่มีต่อชุมชน ซึ่งเด็กคาดคะเนได้ทั้งอนาคตอันใกล้ และอนาคตอันไกล






























4) ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการยอมรับ และ การพึ่งพาอาศัยกันของเพศชายและเพศหญิง ซึ่งได้จากการแสวงหาความรู้ขึ้นการนำไปใช้ เมื่อเด็กได้ฟังนิทานเรื่องบ่อพันขัน ซึ่งเล่าว่าถ้าเมื่อไหร่ที่คนในหมู่บ้านนี้ไม่ได้ยินเสียงพระดิกดองก็จะหมายถึงการสิ้นศาสนา เมื่อนั้นยักษ์ที่อยู่ในบ่อพันขันจะขึ้นมากินคน แล้วดลกข้อความของครูที่ว่า “ถ้าไม่อยากให้พระหมดไป ฉันจะทำ.....” แล้ววาดภาพคำตอบเรื่องการพึ่งพากันของเพศชาย และเพศหญิง ดังนี้



ภาพที่ 9 ผลงานเด็กที่แสดงถึงการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างเพศหญิงและเพศชายของเด็กซึ่งฟังนิทานพื้นบ้านเรื่องบ่อพันขัน แล้ววาดภาพสื่อความหมายว่าถ้าไม่อยากให้พระหมดไป เขาจะช่วยไต่บาตรทุกวันให้พระได้มีข้าวกินและอยู่ที่วัดไปนาน ๆ

หลังจากนั้นเมื่อเด็กได้แสดงบทบาทสมมติสถานการณ์ในชีวิตจริงที่มีทั้งผู้หญิง และผู้ชาย แล้วมาอภิปรายกลุ่ม เด็กสามารถบอกถึงการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างเพศชายและเพศหญิงได้โดยเชื่อมโยงความคิดจากการแสดงบทบาทสมมติไปสู่ชีวิตจริง เช่น ผู้ชายบวชเป็นพระ ผู้หญิงก็ไปวัดไต่บาตร เมื่อผู้หญิงคลอดลูกผู้ชายก็ไปหาพินมาให้อยู่ไฟ และ ช่วยกันทำงานทุกอย่าง เด็กส่วนมากสามารถบอกถึงการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างเพศชาย และเพศหญิงได้ ซึ่งแสดงให้เห็นการคิดเชื่อมโยงอันละเอียด ละออบ หลากแง่มุม ดังตัวอย่างคำตอบของเด็กขณะอภิปรายกลุ่มที่ประมวลไว้ในแผ่นป้ายบันทึกคำพูดเด็กต่อไปนี้

ผู้หญิงกับผู้ชายจะต้องช่วยเหลือกัน.....

1. ซอยกันเลี้ยงลูก(ແລ່ມ) 
2. ยามผู้ชายไปนา  ไปยิงหนู  พูยิงกะเฮ็ดแนวกินไວ່ດ່າ(ไค่น บั้ง) 
3. พูชายบวชเป็นพระ  พูยิงกะไปวัดใส่บาตร(ປອຍ) 
4. พูยิงออกลูก  พูชายกะหาพินมาให้อຸ່ງຮຸ່ມ(ບອຍ) 
5. พูยิงมัดหมี่  ต່າหูก  พูชายกะซอยเฮັດກີ່(ທັດ) 
6. ไปเก็บเห็ด  ๑๑  เก็บเข่า  ๑๑  ๑๑  ๑๑  ๑๑  ๑๑  ๑๑  ๑๑  ๑๑  ๑๑  ๑๑  ๑๑  ๑๑  ๑๑  ๑๑  ๑๑  ๑๑ ๑

ความสัมพันธ์ กับคนในครอบครัว	ชื่อเด็ก
1. เป็นลูก	ชัยวัฒน์ วิจิตรวิมล ธีรชรา ช่าง วิวัฒน์ สุทธิยา ทัศนรัตน์ ธีรประเสริฐ ธีรพร ทัศนรัตน์ ธีรพร ธีรวัฒน์ ธีรวัฒน์ ธีรวัฒน์ ธีรวัฒน์ ธีรวัฒน์
2. เป็นหลาน	ธีรวัฒน์ ธีรวัฒน์ ธีรวัฒน์ ธีรวัฒน์ ธีรวัฒน์ ธีรวัฒน์ ธีรวัฒน์ ธีรวัฒน์ ธีรวัฒน์ ธีรวัฒน์ ธีรวัฒน์ ธีรวัฒน์ ธีรวัฒน์ ธีรวัฒน์ ธีรวัฒน์ ธีรวัฒน์
3. เป็นพี่สาว	ธีรวัฒน์ ธีรวัฒน์ ธีรวัฒน์ ธีรวัฒน์
4. เป็นพี่ชาย	ธีรวัฒน์ ธีรวัฒน์ ธีรวัฒน์ ธีรวัฒน์ ธีรวัฒน์ ธีรวัฒน์
5. เป็นน้อง	ธีรวัฒน์ ธีรวัฒน์ ธีรวัฒน์ ธีรวัฒน์ ธีรวัฒน์ ธีรวัฒน์ ธีรวัฒน์ ธีรวัฒน์ ธีรวัฒน์ ธีรวัฒน์ ธีรวัฒน์ ธีรวัฒน์

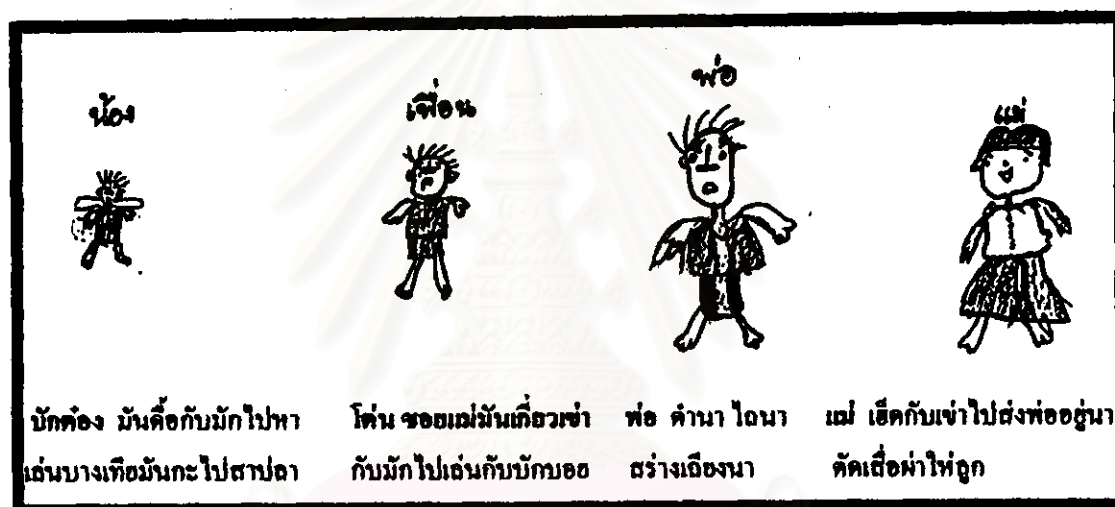
ภาพที่ 11 แสดงผลงานที่เด็กทุกคนบอกสถานภาพในครอบครัวของตน โดยใช้อายุ และความสัมพันธ์กับสมาชิกภายในครอบครัว เป็นเกณฑ์ในการพิจารณา

ประสบการณ์ใน 2 สัปดาห์แรกของระยะพัฒนาประสบการณ์ เด็กได้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับคุณสมบัติของเพศชาย และเพศหญิงในด้านลักษณะทางกาย และการปฏิบัติตนช่วยผู้อื่นให้แก่เด็กในการบอกถึงลักษณะของวัยเด็ก และวัยผู้ใหญ่ในด้านลักษณะทางกาย และด้านการปฏิบัติตนตามหน้าที่รับผิดชอบได้ เช่น

คุณสมบัติของวัยเด็ก ด้านลักษณะทางกาย ได้แก่ เด็กตัวเล็ก กำถ้งน้อย อวัยวะทุกส่วนเล็ก เด็กไม่มีหนวด ไม่มีนมโต ไม่มีน้านม ตั้งห้อง ถอดตุ๊ก ไม่มีน้านมให้ลูกกิน ด้านการปฏิบัติตนของเด็ก ได้แก่ ช่วยแม่เลี้ยงน้อง ไปโรงเรียน ทำงานช่วยพ่อแม่ ปั่นวีว ปั่นควายให้น้องเล่น เล่นขายของ เป็นต้น

คุณสมบัติของผู้ใหญ่ ด้านลักษณะทางกาย ได้แก่ ตัวโต กำยำมาก
อวัยวะทุกส่วนใหญ่ ผู้ใหญ่ผู้ชายมีหนวด มีลูกกระเดือก ผู้ใหญ่ผู้หญิง ตั้งท้อง คลอดลูก และมีน้ำนม
ให้ลูกกิน ด้านการปฏิบัติตนของผู้ใหญ่ ได้แก่ ทำกับข้าวให้ลูกกิน เจาะบาดาล ทำนา ไถนา เกี่ยวข้าว
ขับรถ ซ่อมรถ สร้างบ้าน สร้างวัด สร้างศาลา สานตะกร้า ทอผ้า มัดหมี่ วิกน้ำหาปลา ทอดแห

2) ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความเหมือนและความแตกต่างของวัยเด็ก
และวัยผู้ใหญ่ ซึ่งได้จากการแสวงหาความรู้ชั้นเปรียบเทียบ เด็กได้ความคิดรวบยอดนี้เมื่อได้คิด
และสังเกตเห็นความแตกต่างของวัยเด็กและวัยผู้ใหญ่ จากการทำกิจกรรมวาดและบรรยายภาพความ
แตกต่างระหว่างวัย ดังนี้



ภาพที่ 12 ผลงานเด็กที่แสดงถึงความคิดรวบยอดของเด็ก เกี่ยวกับความแตกต่างด้านร่างกาย
และ ด้านการปฏิบัติตนของสมาชิกในครอบครัวที่วัยต่างกัน

เมื่ออภิปรายกลุ่ม เด็กส่วนมากสามารถบอก ความแตกต่างด้านร่างกาย
และด้านการปฏิบัติตนได้ดังนี้ คือ

ความแตกต่างด้านร่างกาย ผู้ใหญ่ผู้ชายมีหนวด มีลูกกระเดือก เด็กไม่มี
ผู้ใหญ่ผู้หญิง ตั้งท้อง คลอดลูก และมีน้ำนมให้ลูกกิน เด็กไม่มีท้อง ไม่คลอดลูก และไม่มีย่านนมให้
ลูกกิน และ ด้านการปฏิบัติตนได้แก่ ผู้ใหญ่ขับรถยนต์ได้ แต่เด็กขับไม่ได้ขี่ได้แต่รถจักรยาน
ผู้ใหญ่ทำงานหาเงิน เด็กเรียนหนังสือ และเล่น

ส่วนด้านความเหมือนระหว่างเด็ก และผู้ใหญ่ นั้นในสัปดาห์ที่ 4 เริ่มมีเด็ก
บางคน สามารถบอกความเหมือนของวัยเด็กและวัยผู้ใหญ่ได้มากขึ้น ได้แก่ มีอวัยวะทุกส่วนเหมือน

เหมือนกันหมด แต่อวัยวะของผู้ใหญ่ใหญ่กว่าเด็ก และทำให้เด็กคนอื่น ๆ สามารถเชื่อมโยงไปสู่ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความเหมือนและความต่างของเด็กและผู้ใหญ่ด้านการปฏิบัติคนได้มากขึ้น ได้แก่

ครู: เด็กกับผู้ใหญ่ทำอะไรเหมือนกันบ้าง(เด็กน้อยกับซูใหญ่เสียดิฮยังคือกันแน)

บ๊อง: เด็กกับผู้ใหญ่ทำงานเหมือนกันหมด แต่ผู้ใหญ่ทำได้มากกว่า ดีกว่าด้วย

(เด็กน้อยกับซูใหญ่เสียดิฮยังคือกันหมัด แต่ ซูใหญ่เสียดิฮยังได้หลายกว่า ดีกว่าห้อม)

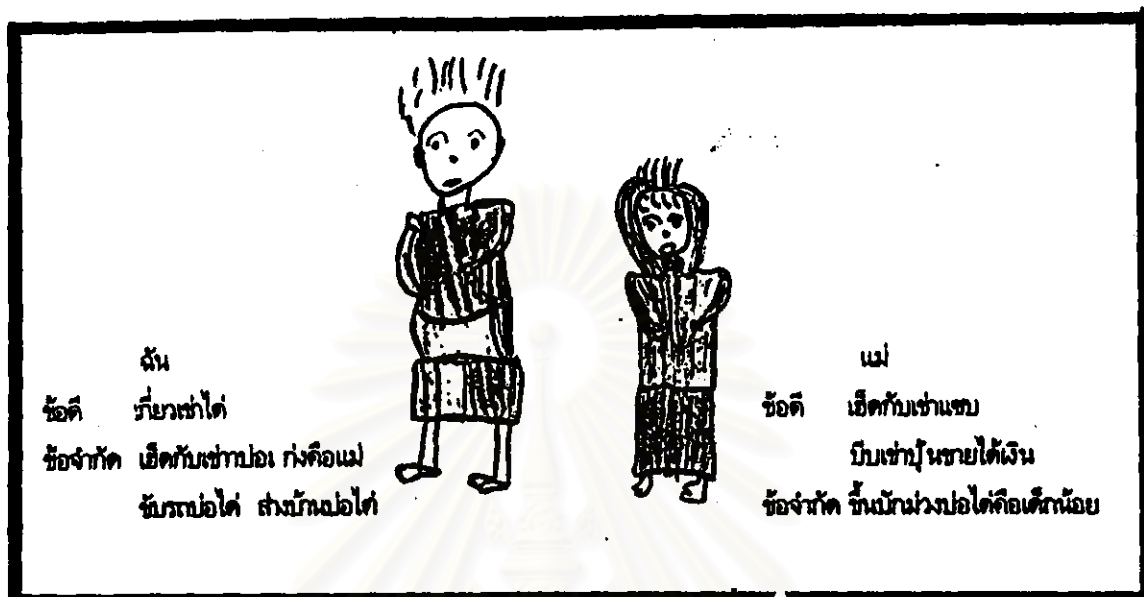
การที่เด็กสามารถเชื่อมโยงความคิดรวบยอดได้ชัดเจนมากขึ้นเช่นนี้ เพราะมีพื้นฐานมาจากการเรียนรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองเรื่องเพศในสัปดาห์แรกมาแล้วนั่นเอง ดังตัวอย่างคำตอบของเด็กขณะอภิปรายกลุ่มที่ประมวลไว้ในแผ่นป้ายบันทึกคำพูดเด็กดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เด็กกับผู้ใหญ่	
เหมือนกัน	ต่างกัน
<p>ด้านร่างกาย</p> <p>ขา ฟัน หู ผม ตา ตัว (:) มือ แขน นม คิ้ว จมูก ปาก (บอช ทัด ปือก เบียร์ ปอย แหลม)</p> <p>ด้านการปฏิบัติตน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ใส่เสื้อผ้า(เบียร์) 2. กินข้าว กินนา(เบลด) 3. นอนหลับ 4. ทำงานทุกอย่างเหมือนกันเช่น ดำนา ซักเสื้อผ้า(หนอง) เอน้ำให้วัว ปลูกผัก เอาข้าวให้หมา เกี่ยวข้าว ตักเบ็ด ดึงไฟ(โต่น) ทำกับข้าว เอน้อง(พร) เก็บเห็ด(แหลม) ไปก่นแมงจิญุน(ยันต์) 	<p>ด้านร่างกาย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้ใหญ่ผู้ชายมีหนวด(นัค) มีลูกกระเดือก เด็กไม่มี(ป็อก) 2. ผู้ใหญ่สูงกว่าเด็ก(ฮ้อม) 3. ผู้ใหญ่มีทุกอย่างในร่างกายโตกว่าเด็ก (โต่น หนั้น แหลม ปอย) <p>ด้านการปฏิบัติตน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้ใหญ่ผู้หญิงนุ่งซิ่น เสื้อยกทรง ผู้ใหญ่ผู้ชายนุ่งผ้าโสร่ง เด็กนุ่งเสื้อ กับกางเกง 2. ผู้ใหญ่กินเหล้า เด็กกินนม 3. เด็กทำงานบางอย่างไม่ได้เช่น สร้างบ้าน ไถนา สร้างเถียงนา เถ้า ขับรถยนต์ ไปปรับจ้างหาเงิน ขุดสร้าง มัดหมี่ 4. ผู้ใหญ่ทำงานที่เด็กทำได้มากกว่าและเร็ว ร็อย สวยงามมากกว่า

ภาพที่ 13 แผ่นป้ายที่บันทึกคำพูดเด็กขณะอภิปรายกลุ่มแสดงถึงความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความเหมือนและความต่างของวัยเด็ก และวัยผู้ใหญ่ซึ่งได้จากการแสวงหาคำความรู้ขึ้นเปรียบเทียบ

3) ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับข้อดีและข้อจำกัดของวัยเด็กและวัยผู้ใหญ่ ซึ่งได้จากการแสวงหาคำรู้ขึ้นประเมินค่า เมื่อเด็กทำกิจกรรมเด็กดีเพราะผู้ใหญ่ดี ซึ่งเป็นการประเมินค่าข้อดีข้อจำกัดของเด็กและผู้ใหญ่ เด็กสามารถประเมินค่าได้จากการคิดเปรียบเทียบกับตนเอง และคนใกล้ตัว เช่น พ่อ และ แม่ดังนี้


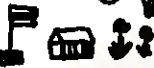



















ภาพที่ 14 ผลงานเด็กที่แสดงถึงข้อดีและข้อจำกัดของวัยเด็กและวัยผู้ใหญ่

เมื่ออภิปรายกลุ่มเด็กก็สามารถได้แสดงความคิดรวบยอดเกี่ยวกับข้อดีข้อจำกัดของเด็กและผู้ใหญ่ได้ ดังนี้

ข้อดีของเด็กได้แก่ ได้ทำงานบ้านช่วยแม่ เช่นล้างจาน ช่วยแม่เลี้ยงน้อง ดูแลสัตว์เลี้ยงเช่นวัว ควาย เป็ด ไก่ ได้เล่นสนุกสนาน เล่นซ่อนหา ขึ้นต้นไม้เล่น ได้มาโรงเรียน ไม่ต้องทำงานหาเงิน ได้กินขนม ได้กินนม













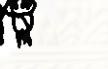



























ข้อจำกัดของเด็ก หรือสิ่งที่เด็กทำได้ไม่ดีเหมือนผู้ใหญ่ ได้แก่ ทำงานได้ไม่เก่งเหมือนกับผู้ใหญ่ เช่นเป็นครูสอนเด็ก ทำงานหาเงิน โถนา ถอนกล้า เก็บข้าว ตีข้าว ขับรถเป็นต้น ดังตัวอย่างคำตอบของเด็กขณะอภิปรายกลุ่มที่ประมวลไว้ในแผ่นป้ายบันทึกคำพูดเด็กดังนี้

เด็ก	
ข้อดี	สิ่งที่เด็กทำไม่ได้หรือทำไม่ได้ดีเหมือนผู้ใหญ่
1. ไล่เล่นเขื่อนน้อย(เบียร์) 	1. ปั้นพระ ปั้นโอ่งแดง(เบียร์) 
2. ไล่มาโรงเรียน(ปอย) 	2. หดกกล้า  คำนาค(ตัด) 
3. หุงหม้อเช่าชอยแม่(อ้อม) 	เกี่ยวเช่า(หน่อง)  โอนา(ไถ่น) 
4. ดึงไฟไหม้แม่(หน่อง) 	3. เจาะบาดาล(ปอย) 
5. ไปก้นจินุนมาให้แม่คว(พร) 	4. สร้างบ้าน  เล้า  เติงนา 
6. เอาหม้อชอยแม่(เบลด) 	5. ตาปลา(หน่น)  ตักแห(ปือก) 
7. ปั้นควาย ปั้นช้างเล่น(แหลม) 	6. เก็บเห็ด ก้นแมงจินุน(อ้อม) 
8. ตานปลา เอ็ดม้าย้านกกล้วยให้หน่องเล่น 	7. ตำบุก มัดหมี่(พร) 
เอ็ดกั้งหันใบม่วง(บอย) 	8. ก้นสา ก้นสร้าง(ปือก) 
9. กินขนม นม ข้าวโพด(ยันต์) 	9. พายเรือกางมอง(ไถ่น) ตกเบ็ด(ตัด) 
10. กินกล้วย ส้มเขียวหวาน(เบียร์) 	10. ชายของ สร้อย แหวน(แหลม) 
11. เล่นของเล่นน้อย ๆ (แหลม) 	11. สานแห สานกะต๋า(นัด) 
12. ไล่กินเช่าหลาม เข้าม่า เข้าดอกแตก 	12. เป็นครูสอนเด็กน้อย(แหลม) 
เข้าหัวหงอก(ปือก) 	13. สร้างวัด ศาลา(นัด) 
13. ไล่เล่นกีฬา(อ้อม) 	14. ขับรถ(เบนซ์) 
14. ไล่เต้นโต่เพลงยามวันเด็ก 	15. เอ็ดกับเช่า(บอย) 
แล้วกะไล่ขนม  สมุด  คินตอ 	16. ตัดเสื้อผ่า(หน่อง) 
ขางลบ  ไม่บรรทัด(เบียร์) 	17. ปลุกผี(พร) 
15. ไล่เป็นนักเรียน(แหลม) 	

ภาพที่ 15 แผ่นป้ายที่บ้านที่การค้าพูดเด็กขณะอภิปรายกลุ่มแสดงถึงความคิดรวบยอดเกี่ยวกับข้อดีและข้อจำกัดของวัยเด็ก ซึ่งได้จากการแสวงหาความรู้ขั้นประเมินค่า

สำหรับคำตอบเกี่ยวกับข้อดีของผู้ใหญ่ได้แก่ ทำงานบ้านเก่ง โอนา คำนาค เกี่ยวข้าวเก่ง ขับรถสร้างบ้าน สร้างวัด สร้างศาลาได้ เป็นครู เป็นตำรวจ เป็นหมอ เป็นพยาบาลข้อ




จำกัดของผู้ใหญ่คือหรือสิ่งที่ผู้ใหญ่ทำได้ไม่ดีเหมือนเด็กได้แก่ ผู้ใหญ่เล่นหม้อข้าวหม้อแกง และกินขนมไม่เก่งเหมือนเด็ก ไม่ได้วิ่งเล่นสนุกสนาน เล่นซ่อนหา ขึ้นต้นไม้เล่นเหมือนเด็ก ดังตัวอย่างคำตอบของเด็กขณะอภิปรายกลุ่มที่ประมวลไว้ในแผ่นป้ายบันทึกคำพูดเด็กดังนี้

ผู้ใหญ่	
ข้อดี	สิ่งที่ผู้ใหญ่ทำไม่ได้หรือไม่ได้ไม่ดีเหมือนเด็ก
1. เข็ดกับเข่า  หุงข้าว(ทร)  ดำงาน  ซักผ้า(เบียร์)  2. สร้างรถ  ขับรถ(บอย)  3. คำพูด  มัดหมี่(บอย)  4. เข็ดกระบวย  ตานกะต่า(โต่น)  5. ขายไข่ไก่ ไข่เป็ด(บอย)  6. ขายผัก บักแดงโม(บ๊อง)  7. ขนดินมาใส่บ้าน(หนั้น)  8. เจาะบาดาล(บอย)  9. สร้างเจ้า  เถียงนา(ขันต์)  10. เข็ดก็คำพูด(ทัก)  11. เป็นครู  หมอ  ดำรวจ(แหลม)  12. เลี้ยงควาย  หู  ไก่  13. เก็บเห็ดไปขาย(อ้อม)  14. สร้างวัด  ศาลา(บั้ง) 	1. วาครู  เขียนหนังสือ(ทัก)  2. เล่นเคย เล่นเล็งกินใบไม้(บ๊อง)  เล่นบักจ๊ก  เล่นเสียน้อย  เล่นหมา  เล่นตุ๊กตา  (แหลม อ้อม เบลต์) 3. กินขนม นม(หน่อง)  4. เดินโต่เพลงปีใหม่(เบียร์)  5. ขึ้นบักทัน ขึ้นต้นไม้เล่น(บอย)  6. อ้อยดอกขาง ดอกแสบง  7. เป็นนักเรียน(อ้อม)  8. ปั่นวัว ควาย ช้างเล่น(นัค)  9. เล่นโอนโล่นซา(เบนซ์)  10. เข็ดบักปิ่นใบม่วง  น้าก้านกล้วยเล่น (บ๊อง) 

ภาพที่ 16 แผ่นป้ายที่บันทึกคำพูดเด็กขณะอภิปรายกลุ่มที่แสดงถึงความคิดรวบยอดเกี่ยวกับข้อดี และข้อจำกัดของวัยผู้ใหญ่ ซึ่งได้จากการแสวงหาความรู้ขั้นประเมินค่า

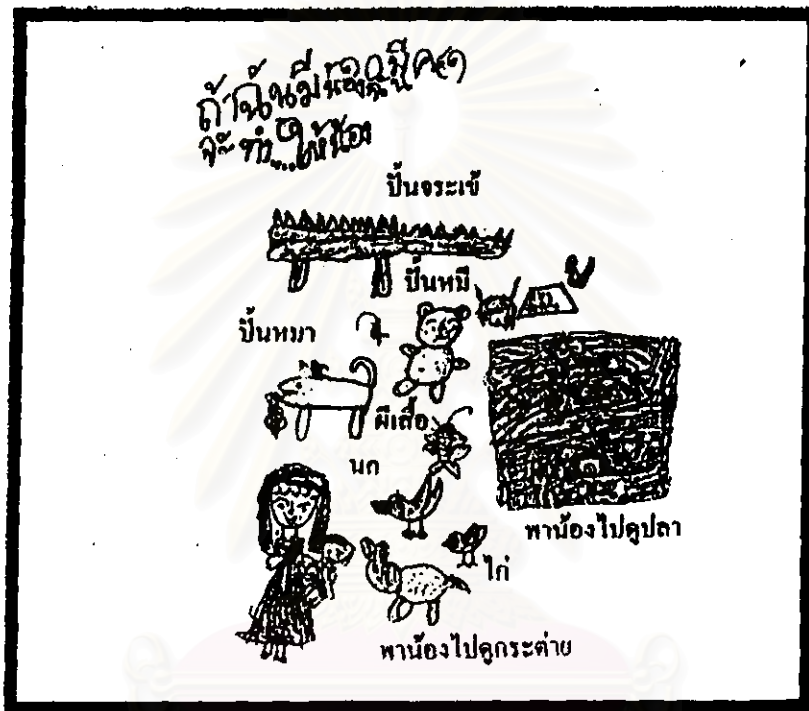
เมื่อถามถึงความสำคัญของวัยเด็กและวัยผู้ใหญ่เด็กส่วนมากเริ่มคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคตได้ไกลมากขึ้นต่างจากการเวียนในสัปดาห์ที่ผ่านมาเรื่องความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองด้านเพศอย่างเห็นได้ชัดเช่น ถ้าไม่มีเด็กก็จะ ไม่มีคนเลี้ยงพ่อแม่ยามแก่เฒ่า ถ้าไม่มีเด็กนาน ๆ ไปก็

จะไม่มีผู้ใหญ่เหมือนกัน และถ้าไม่มีผู้ใหญ่ก็จะไม่ได้คัดลอก ก็จะไม่มีเด็กเหมือนกัน ไม่มีคนหาเงินมาให้ถูกไปโรงเรียน เป็นต้น ดังตัวอย่างคำตอบของเด็กขณะอภิปรายกลุ่มที่ประมวลไว้ในแผ่นป้ายบันทึกคำพูดเด็ก ดังนี้

ถ้าไม่มีเด็ก	ถ้าไม่มีผู้ใหญ่
1. บอมีคนมาโรงเรียน(บอย) 	1. ไม่มีพ่อ แม่(นัค) 
2. บอมีนักเรียน(นัค) 	2. บอมีคนเช็ดแวทกินให้ถูกกิน(เบนซ์) 
3. พ่อแม่บอมีลูก(หนั้น) 	3. บอมีคนหาเงินมาให้ถูกมาโรงเรียน 
4. บอมีคนเอ็นพ่อแม่(โต่น) 	4. บอมีโผขายน้ำมัน(หนั้น) 
5. โคน ๆ ไปกะสิบอมีผู้ใหญ่(แหลม) 	5. บอมีคนสร้างบ้าน วัด เล้า เถียงนา 
6. บอมีคนขอเงินพ่อแม่(บอย) 	บอมีคนก่อกำแพง(นัค) 
7. กะบอได้เล่น(บ๊อก) 	6. บอมีคนค่านา  โฉนา หลกกถ้า 
8. บอมีเด็กน้อยล้างจาน(หนั้น) 	เกี่ยวเข้า  ตีเข้า(บอย) 
9. บอมีคนให้แม่ไซ่แม่กะสิเมื่อย(บ๊อก) 	7. บอมีเงินซื้อขนม(บ๊อก) 
10. บอได้ไปตัดไม้ชอยพ่อแม่(บ๊อก) 	8. บอมีคนพาเด็กน้อยไปเที่ยว(แหลม) 
11. บอได้เรียนหนังสือ(โต่น) 	9. สิอิดเข้า(หนั้น) 
12. บอมีคนเลี้ยงแม่(บอย) 	10. เด็กน้อยตายบอมีคนเลี้ยง(ยันต์) 
13. แม่กะเผ่าบอมีลูกชอย(แหลม) 	11. บอได้ออกถูก(อ้อม) 
14. บอมีเด็กน้อยไปหาปลาชอนมาให้แม่กิน(ยันต์) 	12. บอมีโผซื้อรามาให้ถูกเล่น(บ๊อก) 
15. บอได้เล่นเฮือนน้อย(หน้อง) 	13. บอมีคนขายควาย หมู เป็ดไก่ (บอย) 
	14. บอมีคนตำหูก มัดหมี่(บอย พร) 
	15. บอมีคนเย็บจักร 

ภาพที่ 17 แผ่นป้ายที่บันทึกคำพูดเด็กขณะอภิปรายกลุ่ม แสดงถึงความสำคัญของเด็กและผู้ใหญ่ที่มีต่อชุมชนเด็ก ๆ ซึ่งได้จากกระบวนการคิดขั้นประเมินค่าถึง เด็กสามารถตอบคำถามที่แสดงถึงการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคตได้มากขึ้นในสัปดาห์ที่ 8





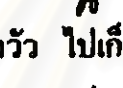















4) ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการยอมรับและ การพึ่งพาอาศัยกันระหว่าง วัยเด็กและวัยผู้ใหญ่ ซึ่งได้จากการแสวงหาความรู้ขั้นการนำไปใช้ เด็กได้ความคิดรวบยอดนี้จาก การทำกิจกรรมวาดและบรรยายภาพในหัวข้อ "ถ้าฉันมีน้องฉันจะทำ.....ให้น้อง" ซึ่งแสดงถึงเป็น การช่วยเหลือเด็กที่มีอายุน้อยกว่า เด็กทุกคนสามารถวาด และบรรยายภาพการช่วยเหลือเด็กที่มีอายุ น้อยกว่าได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้



ภาพที่ 18 แสดงผลงานเด็กที่สะท้อนความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการยอมรับและการพึ่งพาอาศัยกัน ระหว่างคนต่างวัยกัน ในภาพเด็กลอกหัวข้อของกิจกรรมที่ครูเขียนให้ดู "ถ้าฉันมี น้องฉันจะทำ.....ให้น้อง" และวาดภาพแสดงว่าเด็กช่วยพ่อแม่เลี้ยงน้อง โดยการทำ ของเล่นให้น้องและ หน่องไปเดินเล่นดูสัตว์ต่าง ๆ

หลังจากนั้นครูจัดสื่อ และตั้งแวดล้อมเพื่อเปิดโอกาสให้เด็กเล่นบทบาท สมมติเพื่อเพิ่มประสบการณ์และข้อมูลเกี่ยวกับการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างคนต่างวัยต่าง ๆ ให้มากขึ้น หลังจากนั้นครูนำอภิปรายกลุ่มเกี่ยวกับการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ เด็กสามารถเชื่อมโยงเหตุการณ์ในการแสดงบทบาทสมมติ และเหตุการณ์ในชีวิตจริงมาใช้ในการตอบคำถามได้อย่าง เหมาะสม เช่น เป็นเด็กต้องเชื่อฟังผู้ใหญ่ ทำงานบ้านไว้คอยเมื่อพ่อแม่ไม่อยู่บ้าน เลี้ยงพ่อแม่ยามแก่ ฒ่า ผู้ใหญ่ก็ต้องดูแลลูก เช็ดตัวให้ลูกเมื่อลูกไม่สบาย พาลูกไปหาหมอ หาเงินมาให้ลูกเรียนหนังสือ

คำตอบของเด็กชี้ให้เห็นว่าเด็กเข้าใจสถานภาพทางอายุของคนและบอกถึงการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ดังตัวอย่างคำตอบของเด็กขณะอภิปรายกลุ่มที่ประมวลไว้ในแผ่นป้ายบันทึกคำพูดเด็กดังนี้

เด็กกับผู้ใหญ่ต้องช่วยเหลือกัน...	
ผู้ใหญ่	เด็ก
1. เอ็ดของเล่นให้เด็กน้อย(โต่น)  2. ชงนมให้ท้อง(อ้อมใหญ่)  3. พาไปเที่ยวบุญบั้งไฟ(ทัก)  4. ซื่อตุ๊กตาของเล่นมาให้(เบียร์)  5. พาไปเอ็ดเวียก  ไปเลี้ยงวัว ไปเก็บเห็ด  6. หาเงินมาให้ลูกไปโรงเรียน(ยันต์)  7. มาส่งลูกมาโรงเรียน(ปอย)  8. ซื่อเสื้อผ้าให้ลูก(เบนซ์)  9. เบ็งลูก เช็ดโตให้ลูกขามไข่ พาลูกไปหาหมออยู่อนามัย(ปอย)  10. เอ็ดกับเช่าให้ลูกกิน(เบลล์) 	1. ขอผู้ใหญ่เอ็ดเวียก คังไฟ นึ่งเขา  ล้างด้วย  เอาน้อง  เอาควายไป  ล้าง  หาปลาขอนมาให้แม่  เก็บเห็ด  ซักผ้า(บอย ปอย โต่น) 2. เชื้อฟิงผู้ใหญ่ พ่อแม่ ครู เพ็นบอกเอ็ด กะเอ็ดนำเพ็น(แหลม)  3. ดักน้ำให้แม่กิน(เบียร์)  4. เลียงพ่อแม่ยามเต่า(ปอย) 

ภาพที่ 19 แสดงแผ่นป้ายที่บันทึกคำพูดเด็กขณะอภิปรายกลุ่ม ที่สะท้อนให้เห็นความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการยอมรับและการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ ซึ่งได้จากการแสวงหาความรู้ชั้นนำไปใช้

2.1.3 สรุปผลการประเมินความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาล ๔ เรื่องภาษา

1) ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับลักษณะของภาษาถิ่นอีสาน และภาษาไทยกลาง ซึ่งได้จากการแสวงหาความรู้ขึ้นการรับรู้ และจำ เมื่อครูถามเด็กถึงบุคคลที่พูดภาษาไทยกลาง และภาษาอีสานเด็กบางคนตอบได้ว่าคนพูดภาษาไทยกลาง ได้แก่ ครู ลุง ป้า น้า อา หรือญาติพี่น้องที่ไปทำงานที่กรุงเทพฯ และคนที่พูดภาษาอีสาน ได้แก่ พ่อแม่ พี่น้อง ลุงป้า น้าอา และคนอื่น ๆ ใน

ครอบครัว ฯลฯ ในตีปคำที่ 9 นี้คำตอบของเด็กเกี่ยวกับความคิดรวบยอดที่ได้จากการแสวงหาความรู้ขั้นรับรู้และจำ มีลักษณะเป็นความคิดรวบยอดที่กว้าง เป็นนามธรรมมากขึ้น กล่าวคือเด็กสามารถประมวลรวมตัวอย่างต่าง ๆ ไว้ภายใต้คำตอบที่สามารถครอบคลุมหลายตัวอย่าง แสดงให้เห็นถึงการที่เด็กใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการจัดหมวดหมู่ความคิด เช่น เด็กชายนักเมื่อเห็นเพื่อน ๆ ตอบเป็นตัวอย่างย่อย ๆ จึงบอกว่า

นัก: ทวกเธอทำไมไม่ตอบครึ่งเดียวให้ได้หลาย ๆ คนเลย(ดูคือบ่ตอบเทียเดียวให้มันไคหลาย ๆ คนไคค)

ครู: แล้วเธอจะตอบว่าอย่างไร (แล้วไคสิคอบวาจึงไค)





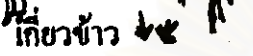








นัก: คนบ้านเหอ่าคิ้ว บ้านแสบง บ้านต๋อง คนเมืองร้อยเอ็ด

ครูถามต่อ : แล้วถ้าคนพูดภาษาไทยกลางละ(แล้วชั้นคนเว้าไทยละ)

ป๋อช (รีบชิงคอบ) : คนกรุงเทพฯ คนระยอง คนไทยกะ








ตัวอย่างข้างต้นเห็นว่าเด็กใช้การคิดและการสังเกตในการตอบมากขึ้น และเป็นการตอบที่ได้ความคิดรวบยอดที่แสดงถึงกลุ่มคนระดับหมู่บ้าน ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ไปจนถึงกลุ่มคนเชื้อสายเดียวกัน แม้เด็กจะยังคิดไม่ถึงหน่วยใหญ่ขนาดภาค หรือ ประเทศก็ตาม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาษาลาว(อีสาน)	
บุคคลที่พูด	สถานที่พูด
1. เพื่อนเราทุกคน 	1. กรุงเทพฯ 
2. คนบ้านเรา 	2. บ้าน 
3. พวกค่านาจ้าง เกษชาข้าว 	3. โรงเรียน 
4. คนบ้านเหล่าตัว บ้านแคน บ้านแสวง	4. นา 
5. พ่อ แม่ ป้าลุง พ่อใหญ่ แม่ใหญ่ น้ำ อา เอ๊ย อ้าย	5. โรงพยาบาล 
6. พวกสถาปลา  ตกเบ็ด	6. บ้านเช่า 
7. พวกมาลาดยาง 	7. ร้อยเอ็ด สารคาม สุรินทร์
8. คนสุวรรณภูมิ	8. สุวรรณภูมิ
9. คนร้อยเอ็ด	9. ร้อยเอ็ดพลาซ่า 
	10. บึงพลาญชัย 

ภาพที่ 20 แผ่นป้ายที่บันทึกคำพูดเด็กขณะอภิปรายกลุ่ม แสดงถึงการแสวงหาความรู้ ชั้นการรับรู้ และจำ และความคิดรวบยอดเกี่ยวกับลักษณะของภาษาดั้งอีสาน ซึ่งเด็กสามารถบอกถึงความคิดรวบยอดที่แสดงถึงกลุ่มคนในชุมชนที่ใช้ภาษาดั้งอีสาน

ภายในสัปดาห์เดียวกันนี้ เมื่อเด็กได้ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับลักษณะของภาษาดั้งอีสานซึ่งเป็นประสบการณ์ใกล้ตัวแล้ว เด็กก็สามารถเชื่อมโยงความคิดรวบยอดเหล่านั้นมาใช้ตอบลักษณะของภาษาไทยกลางได้อย่างรวดเร็ว และหลากหลายซึ่งแสดงถึงกลุ่มคนในจังหวัดทางภาคกลาง กลุ่มคนในอาชีพที่ใช้ภาษาไทยกลาง ตลอดจนกลุ่มคนในบริบททางสังคมที่ใช้ภาษาไทยกลางเป็นหลักดังตัวอย่างในแผ่นป้ายบันทึกคำพูดเด็กต่อไปนี้

ภาษาไทยกลาง	
บุคคลที่พูด	สถานที่พูด
1. คนไทย คนกรุงเทพฯ คนระยอง คนสุพรรณบุรี อยุธา	1. กรุงเทพฯ
2. คารา ไหมยก นักร้องๆ	2. ไคราช ระยอง นครปฐม ขอนแก่น
3. ครู หมอ ตำรวจ นักร้อง	3. ร้อยเอ็ดทลาซ่า
4. คนในเมือง 	4. โรงเรียน 
5. คนอยู่ตามชายหาด	5. ในโทรทัศน์ 
6. คนขายของอยู่ตลาดนัด ตลาดได้รุ่ง	6. ในวิทยุ 
7. อา อ้ายทอง รุง 	7. ในหนัง วิดีโอ 
	8. ตลาด
	9. ในโรงพยาบาล 

ภาพที่ 21 แผ่นป้ายที่บันทึกคำพูดเด็กขณะอภิปรายกลุ่ม แสดงถึงการแสดงความคิดรวบยอดเกี่ยวกับ
กับลักษณะของภาษาไทยกลาง ซึ่งได้จากการแสวงหาความรู้ขั้นการรับรู้ และจำ

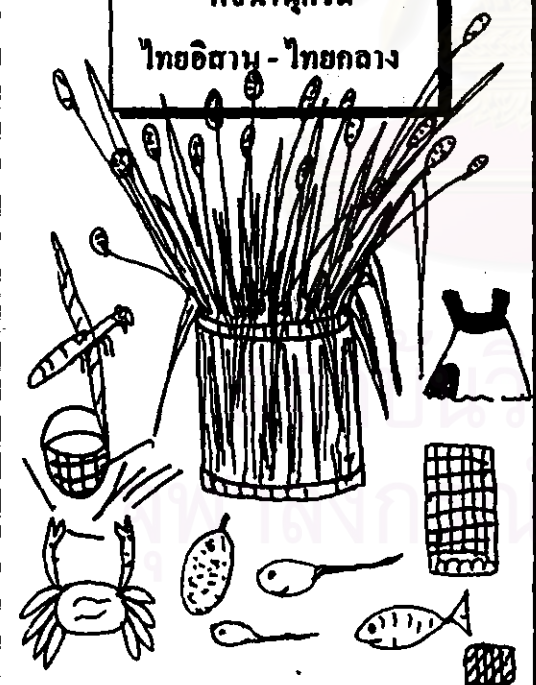
2) ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความเหมือนและความแตกต่างของ
ภาษาไทยกลาง และภาษาถิ่นอีสาน ซึ่งได้จากการแสวงหาความรู้ขั้นเปรียบเทียบ เมื่อเด็กได้ทำ
กิจกรรมทำทงานุกรมไทยอีสาน - ไทยกลาง โดยช่วยกันค้นหาคำศัพท์ภาษาถิ่นอีสานและภาษา
ไทยกลางนั้นเด็กสามารถหาข้อมูลเกี่ยวกับภาษาถิ่นอีสานและภาษาไทยกลางเพื่อเปรียบเทียบกันได้
โดยเฉพาะในเรื่องของความหมายของคำศัพท์ในภาษาทั้ง 2 ภาษา เมื่อครูให้หาชื่อเรียกของสิ่งต่าง ๆ
ที่เป็นสองภาษาคือภาษาไทยกลาง และ ภาษาถิ่นอีสาน เด็กก็สามารถหาข้อมูลได้จากแหล่งข้อมูล
หลายแหล่ง เช่น ตามจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อน พี่ ครูประจำชั้นอนุบาล ครูชั้นของพี่ ครูชั้นอื่น ๆ
และอาจารย์ใหญ่ เด็กสามารถหาคำศัพท์เพื่อเปรียบเทียบกันว่าเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร แล้ว
ให้ครูช่วยเขียนลงไปนพจนานุกรม โดยเด็กวาดภาพประกอบพร้อมกับบอกชื่อตนเองเป็นผู้ค้น
หามาได้ นพจนานุกรมไทยอีสาน-ไทยกลางมีคำทั้งหมดรวม 66 คำ แบ่งเป็น 3 หมวดหมู่ คือ
หมวดพืช หมวดสัตว์ และ หมวดเครื่องใช้และเบ็ดเตล็ด













ส่วนคำที่เรียกเหมือนกันเช่น หู ตา มือ แขน นก เป็ด ไก่ หมู หมา
 เป็นต้น ดังตัวอย่างการค้นหาคำศัพท์ของเด็กต่อไปนี้



ภาพที่ 22 ภาพผลงานเด็กที่แสดงถึงการหาคำศัพท์ภาษาไทยอีสาน-ไทยกลาง

พจนานุกรม
ไทยอีสาน - ไทยกลาง



ศัพท์			
ภาษาอีสาน	ภาษา ไทยกลาง	ผู้ค้นหา	รูปภาพ
1. จีอะปดอม	กิ่งก่า	ทัต	
2. จีอะท่าง	กิ่งก่ายักษ์	ทร	
3. เข็ยคคะปาด	เข็ยคชายาว	ไค่น	
4. แหว	เห็ยว	บอย	
5. อีเก็ย	ค้ำคว	เบ็ยร์	
6. หนูจึงควาสวด	หนูบ้าน	นัต	
7. แมงคันไต้	แมลงปอ	แมลม	
8. แมงกะเบ็ย	ผีเสื้อ	ปอต	
9. แมงโพงน้ำ	คักแตนคว้ำขาว	ปอย	
10. ปลาเข็ง	ปลาหมอ	หน่อง	
11. ปลาข้อ	ปลาช่อน	คัม	
12. ปลาขาว	ปลาดะเท็ย	เบนซ์	

ภาพที่ 23 พจนานุกรมภาษาไทยอีสาน-ภาษาไทยกลางที่เด็กและครูร่วมกันทำซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเหมือนและความแตกต่างของความหมายของคำในภาษาไทยอีสาน-ไทยกลาง

นอกจากความเหมือนต่างเรื่องความหมายและการออกเสียงของภาษาทั้งสองแล้วเด็กยังสามารถบอกความเหมือนและความแตกต่างของภาษาทั้งสองในด้านอื่นได้เช่น

บุคคลที่พูด เด็กสามารถบอกได้ว่าคนพูดภาษาไทยกลาง คือ คนระของ คนกรุงเทพฯ คนพัทธา ครู นักเรียน คาราในโทรทัศน์ คนอีสานที่ไปทำงานกรุงเทพฯ และคนพูดภาษาถิ่นอีสานคือ คนอีสาน คนอีสาน ครู นักเรียน พ่อแม่ พี่น้องของเรา

จุดมุ่งหมายในการพูดเด็กบอกว่าเหมือนกันคือ ไว้พูดกันให้รู้เรื่อง สถานการณ์ในการพูด ภาษาไทยกลางไว้ให้ครูพูดหน้าเสาธง ไว้พูดกับคนภาคกลาง พูดกับครู และภาษาถิ่นอีสานก็เอาไว้พูดกับครูบางคน พ่อแม่ พี่ น้องที่บ้าน และกับคนอีสานทั่วไป จะเห็นได้ว่าเด็กสามารถแสดงความคิดได้อย่างละเอียดละออ มีเหตุผลที่ซับซ้อน และหลายแง่มุมมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ดังตัวอย่างคำตอบของเด็กขณะอภิปรายกลุ่มที่ประมวลไว้ในแผ่นป้ายบันทึกคำพูดเด็กดังนี้

ประเด็นเปรียบเทียบ	ภาษาไทยกลาง	ภาษาอีสาน
1. บุคคลที่พูด	ค.ช.ตัม คนระของ คนพัทธา คนกรุงเทพฯ ครู นักเรียน คารา นักร้อง	พ่อแม่ ดุงป่า ย่า พ่อใหญ่ ปู่ แม่ใหญ่ ครู นักเรียน คนลาว คนบ้านเรา
2. จุดมุ่งหมายในการพูด	เอาไว้ถ่าว่ากันให้มันรู้เรื่อง เอาไว้ว่าธุระกัน ว่าเล่น	คือกันกับภาษาไทย
3. สถานการณ์ในการพูด	ว่ากับคนไทย ว่ากับครู ว่าหน้าเสาธง ว่าหน้าชั้น 	ว่ากับคนลาว ว่ากันตอนอยู่ บ้าน ว่ากับพ่อแม่ กับครู กับพี่น้อง
4. ความหมายและการออกเสียง	ส่วนมากออกเสียงต่างจาก ภาษาอีสาน เช่น ขนุน น้อย หน้า คำที่ออกเสียง และ ความหมายที่เหมือนหันเช่น     เงิน ขา มือ ตา ฯลฯ	ส่วนมากออกเสียงและมีความ หมายต่างจากภาษาไทยกลาง เช่น บักมี บักเขยบ บักหัน กะป้อม อีเกีย ขี้ผ้า ฯลฯ    

ภาพที่ 24 แผ่นป้ายบันทึกคำพูดเด็กขณะอภิปรายกลุ่ม แสดงถึงความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความเหมือนและความต่างของภาษาถิ่นอีสานและภาษาไทยกลางซึ่งได้จากการแสวงหาความรู้ชั้นการเปรียบเทียบ

3) ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับข้อดี ข้อจำกัดของภาษาถิ่นอิสาน และภาษาไทยกลางซึ่งได้จากการแสวงหาความรู้ขั้นการประเมินค่า เมื่ออภิปรายกลุ่มเด็กสามารถประเมินค่าข้อดี ข้อจำกัดของภาษาทั้งสองได้ดีขึ้นภายในเวลาน้อยลงกว่าการประเมินค่าในเรื่องอายุอย่างเห็นได้ชัด เช่น ข้อดีของภาษาไทยกลาง เด็กตอบว่า

เบียร์: เอาไว้พูดกับคนภาคกลาง (เอาไว้ด่าว่ากับคนไทย)









อ้อมน้อย: เอาไว้อ่านหนังสือ(ไว้อ่านหนังสือ)

ปอช: เอาไว้เขียนหนังสือ (เอาไว้เขียนหนังสือ)

เด็กรับรู้และเข้าใจว่าภาษาไทยกลางเป็นภาษาที่ใช้ในหนังสือ ทั้งภาษาอ่านและภาษาเขียน ส่วนข้อดีของภาษาถิ่นอิสาน เช่นเอาไว้พูดกับคนอิสาน เอาไว้ฟังหมอลำนิทาน เด็กรับรู้และเข้าใจว่าภาษาอิสานใช้พูดและฟังเท่านั้น

ส่วนการประเมินค่าข้อจำกัดของภาษาทั้งสอง แม้ว่าในช่วงตัดภาพที่ 6 ของโปรแกรมฯ ก็ยังเป็นสิ่งที่ยากสำหรับเด็กสังเกตได้ว่าเด็กส่วนมากใช้เวลานานมากกว่าจะตอบได้ว่า ข้อจำกัดของภาษาไทยกลางคือ"ไว้พูดกับคนลาว และ ฝรั่งเศสไม่รู้เรื่อง" และ ข้อจำกัดของภาษาถิ่นอิสานคือ "พูดกับคนไทยไม่รู้เรื่อง" เด็กได้ความคิดรวบยอดเฉพาะในเรื่องพูดเท่านั้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาษาไทยกลาง	
ข้อดี	ข้อจำกัด
1. เอาไว้ดำแว่กับคนไทย(เบียร์) 2. เอาไว้ดำแว่กับครู(ป๊อก)  3. เอาไว้ดำแว่กับนักเรียนอยู่หน้าเสาธง(ป๊อก) 4. เอาไว้อ่านหนังสือ(อ้อม)   5. เอาไว้ฟังเพลงไทย เบิ่งหนังไทยรูเรื่อง(ป๊อก) 6. เอาไว้ดำเขียนหนังสือ(ปอย)   7. เอาไว้ดำแว่กับคนในโทรทัศน์(เบียร์)  8. เอาไว้ให้ครูว่านิทานให้ฟัง(นัค)	เอาไว้ดำแว่กับคนลาว กับคนฝรั่งบ่อ โล่มันตีบ่อรูเรื่องกัน
ภาษาอีสาน	
ข้อดี	ข้อจำกัด
1. เอาไว้ดำแว่กับพ่อแม่พี่น้อง(อ้อม)  2. เอาไว้ดำแว่กับคนลาว(บอย) 3. เอาไว้ดำฟังนิทานก้อม หมอตำ(ปอย) 4. เอาไว้ดำฟังตลกเพชรพิณทอง(คัม) 5. เอาไว้ฟังเพลงลาว(หน่อง) 	เอาไว้ดำแว่กับคนไทยบ่อรูเรื่อง(แหลม บอย)

ภาพที่ 25 แผ่นป้ายที่บันทึกคำพูดเด็กขณะอภิปรายกลุ่ม แสดงถึงความคิดรวบยอดเกี่ยวกับข้อดี และข้อจำกัดของภาษาถิ่นอีสาน-ไทยกลาง ซึ่งได้จากการแสวงหาความรู้ขั้นประเมิน

4) ความคิดรวบยอดเรื่องการยอมรับและการพึ่งพาอาศัยกันของคน ต่างภาษา ซึ่งได้จากการการแสวงหาความรู้ขั้นการนำไปใช้ เด็กได้ความคิดรวบยอดนี้จากการอภิปราย แสดงการตอบคำถามหลังการแสดงบทบาทสมมติเรื่องเด็กบ้านนา กับเด็กชาวกรุง ที่ว่า “เราจะช่วย เหลือคนกรุงเทพฯ ที่เข้ามาในหมู่บ้านของเราอย่างไร” เด็กช่วยกันแสดงคำตอบอย่างหลากหลาย โดยเชื่อมโยงเหตุการณ์ในบทบาทสมมติไปใช้ในชีวิตจริง ดังนี้

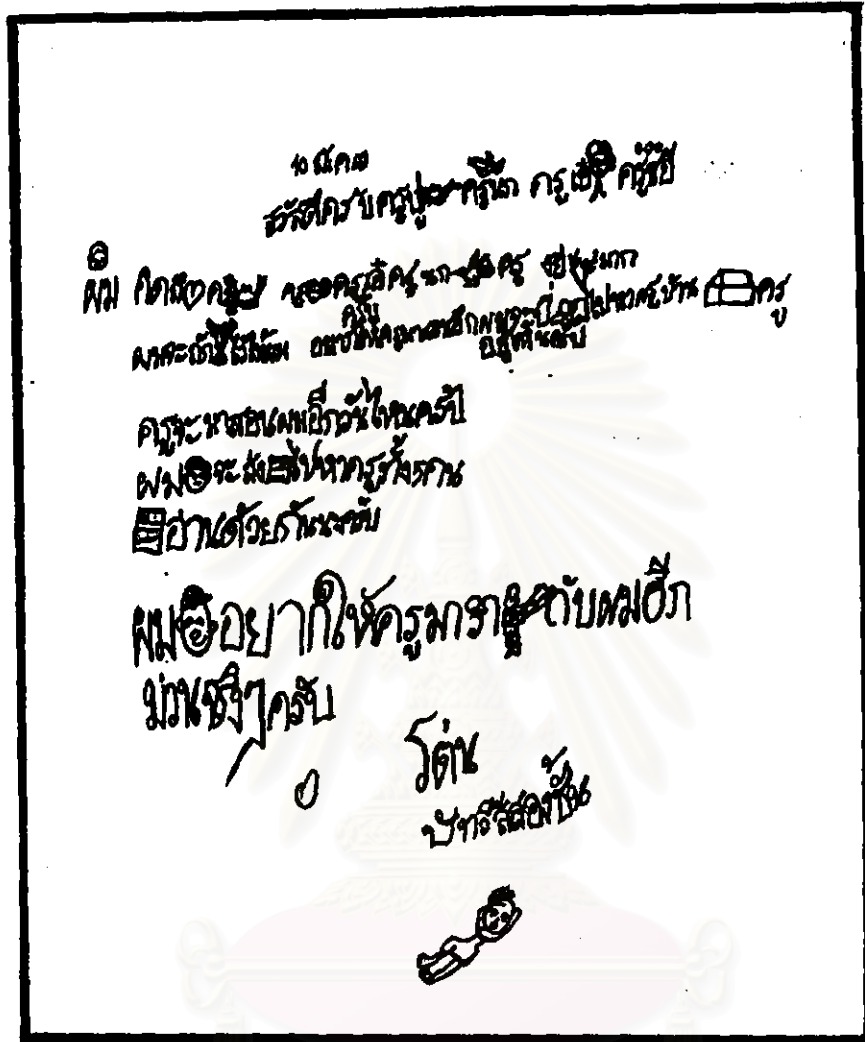
บอช: สอนภาษาอีสานให้เขาถ้าเขาอยากพูด(สอนภาษาลาวให้เขาถ้าเขาอยากว่า)
 บอช, ป๊อช: แปลภาษาไทยกลางเป็นภาษาอีสาน และ แปลภาษาอีสานเป็น
 ภาษาไทยกลางให้เขาฟังถ้าเขาไม่เข้าใจ (แปลภาษาไทยเป็นภาษาลาว กับแปล
 ภาษาลาวเป็นภาษาไทยให้เขาฟังถ้าเขาไม่เข้าใจ)

นอกจากนี้เด็กยังมีการเชื่อมโยงความคิดรวบยอดเรื่องลักษณะของเพศ
 ชายเพศหญิงมาใช้ในความคิดรวบยอดเรื่องการยอมรับและพึ่งพาอาศัยกันของคนต่างภาษาด้วย เช่น

เบียร์: ถ้าเขาเป็นผู้หญิงจะให้เขาใส่ผ้าถุงของหนู แต่ถ้าเขาเป็นผู้ชายจะให้เขาถุง
 ผ้าโสร่งของนายไค่น(อันเขาเป็นผู้หญิงให้เขาใส่ขั้วหนู แต่อันเขาเป็นผู้ชาย
 ให้ใส่โสร่งนายไค่น)

ครูจัดกิจกรรมเขียนจดหมายตอบครูที่กรุงเทพฯ ที่มาเขียนเมื่อเดือนก่อน
 เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกใช้ภาษาที่ใช้ในการเขียนจดหมายสื่อสารกับผู้ที่ต่างวัฒนธรรม พบว่า
 เด็ก ๆ มีคำศัพท์ มีประโยคมากมายรอที่จะให้ครูช่วยเขียนให้ดูเพื่อคนจะได้เขียนตามและวาดภาพ
 ประกอบลงไป ในจดหมายหาครู คำศัพท์และประโยคของเด็กส่วนมากเป็นภาษาไทยกลาง แต่ก็ยังมี
 บางคำที่เป็นภาษาถิ่นอีสานในกรณีที่เด็กคิดคำศัพท์ภาษาไทยกลางไม่ได้ หรือ เด็กชินชั้นอยากใช้
 คำศัพท์ภาษาถิ่นอีสาน เพื่อสื่อความหมายที่เด็กรู้สึกว่ภาษาไทยกลางแทนไม่ได้

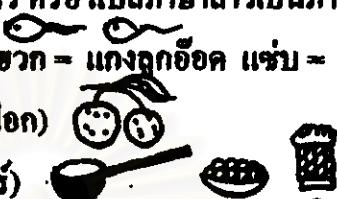





จะเห็นได้ว่าเด็กเมื่อเรียนถึงความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองเรื่องภาษาแล้ว เด็ก
 สามารถเข้าใจความเป็นเด็กที่อยู่ในสภาวะสองภาษาของคนได้ดีขึ้น เข้าใจว่าเหตุใดเขาจึงพูดได้ทั้ง
 ภาษาถิ่นอีสานและภาษาไทยกลาง และสามารถเลือกนำไปใช้ได้เหมาะสมกับสถานการณ์
 ตลอดจนสามารถบอกถึงการพึ่งพาอาศัยกันของคนต่างภาษาได้อย่างมีเหตุผล เหมาะสมกับระดับ
 ของเพศ และวัย ดังตัวอย่างการเขียนจดหมายตอบครูที่กรุงเทพฯ และตัวอย่างการแสดงการพึ่งพา
 อาศัยกันของคนต่างภาษาในแผ่นป้ายบันทึกคำพูดเด็ก ต่อไปนี้



ภาพที่ 26 ตัวอย่างการเขียนจดหมายของเด็กถึงครูที่กรุงเทพฯ ที่แสดงถึงการใช้ทั้งภาษาไทยกลางและภาษาถิ่นอีสาน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เราจะช่วยเหลือคนไทยที่เข้ามาในหมู่บ้านเราโดย.....

1. เว้าไทยกับเขายามเขามาเว้าไทยนำ
2. ช้้นเขาเว้าลาวกะเว้าลาวนำเขา(ไค่น)
3. แปลภาษาไทยเป็นภาษาลาว หรือ แปลภาษาลาวเป็นภาษาไทยให้เขา
หึ่งช้้นเขาม่อเข้าใจ เช่น แกงฮวก = แกงลูกฮ้อค แห้ง = ฮร้อย
บักตืค = ผรั่ง ๑๘๑(บอย ปือค) 
4. หาเข้าหาน้ำให้เขากิน(เบียร์) 
5. พาเขาไปหาถ่น ไปหาเก็บดอกไม้(ปอย) 
6. พาเขาไปเบ็งเข้าชู้นา บางเทอติมีคนมาฮักปลาช้อน(เบนซ์) 
7. สอนภาษาลาวให้เขาฮ้อม เช่น ฮวก คำบักหุ่ง ฮาค บักเขียบ
บักทืพน(บอย) 
8. ให้เขาใส่จิ้นหนุ ถ้าเป็นพูชายให้ใส่ไสร่งนายไค่น(เบียร์) 

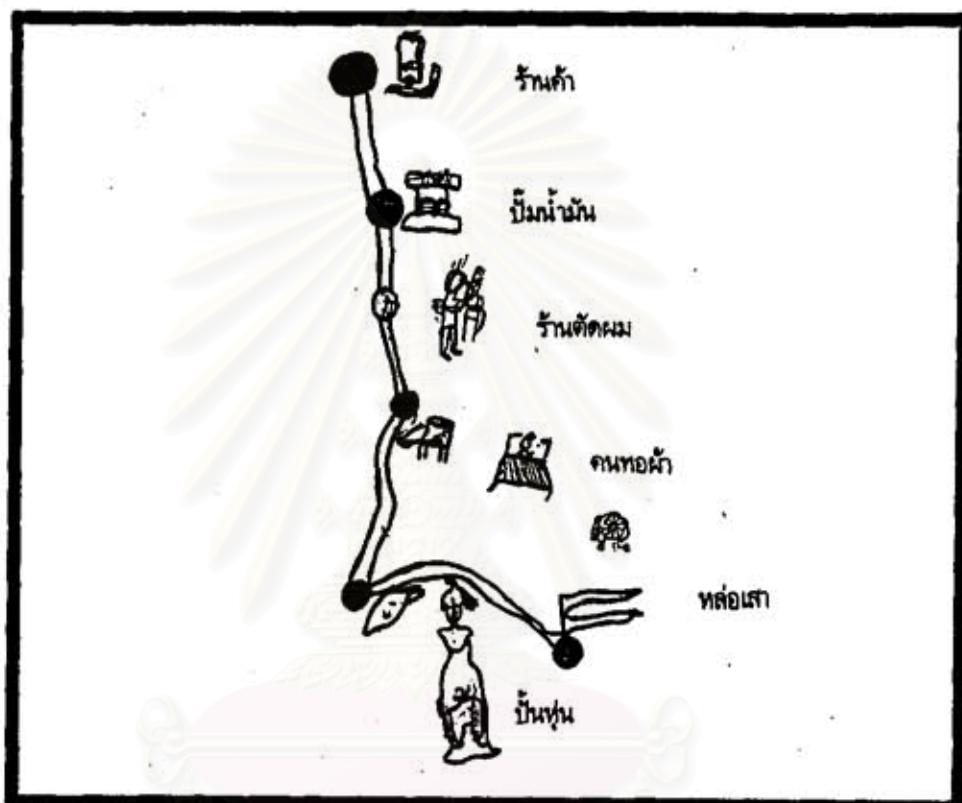
ภาพที่ 27 แผ่นป้ายที่บ้านที่การค้าพูดเด็กขณะอภิปรายกลุ่ม แสดงถึงการความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการยอมรับและพึงพาอาศัยกันระหว่างคนพูดภาษาไทยถิ่นอีสานและภาษาไทยกลาง ซึ่งได้จากแสวงหาความรู้ชั้นนำไปใช้ เด็กสามารถบอกถึงการนำไปประยุกต์ใช้ได้ในการตุการณ์สมมติที่เกิดขึ้น "เราจะช่วยเหลือคนกรุงเทพฯที่เข้ามาในหมู่บ้านของเราได้อย่างไร.."

ในสัปดาห์ที่ 10 เมื่อเด็กเข้าใจสภาวะสองภาษาของตนจนถึงขั้นการนำไปใช้ได้ว่าควรเลือกใช้ภาษาใด ในโอกาสใด เด็กเริ่มมีพื้นฐานเกี่ยวกับสภาวะพหุวัฒนธรรมในชีวิตของคนมากขึ้น

2.1.4 สรุปผลการประเมินความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาล๑ เรื่องการดำรงชีพ

1) ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับลักษณะของอาชีพต่าง ๆ ในด้านการแต่งกาย และ การทำหน้าที่ตามวิธีการทำมาหากินของครอบครัวในชุมชน โดยการแสวงหาความรู้ชั้นการรับรู้และจำ พบว่าเด็กได้ความคิดรวบยอด เมื่อออกทัศนศึกษาในหมู่บ้านเพื่อสำรวจอาชีพใน

หมู่บ้าน โดยให้เด็กนำสมุดและดินสอเพื่อทำแผนที่การเดินทางสำรวจตามจุดต่าง ๆ พร้อมกับวาดภาพบุคคลหรือ สิ่งอื่น ๆ ที่เด็ก ๆ คิดว่าเหมาะสมและน่าสนใจเกี่ยวกับอาชีพนั้นลงไปตามจุดต่าง ๆ ในแผนที่ด้วยในวันนั้นเด็ก ๆ สำรวจได้ถึง 6 จุดได้แก่ ร้านค้า ปืมน้ำมัน ร้านตัดผม บ้านขายนวล ทอผ้าโรงทอหุ่่น และ โรงทอเสาปูนดังตัวอย่างแผนที่ที่เด็กวาดเส้นทางสำรวจอาชีพในชุมชน ดังนี้



ภาพที่ 28 ภาพแผนที่แสดงเส้นทางสำรวจอาชีพในชุมชนของเด็กที่แสดงถึงความสามารถในการนำเสนอลักษณะเด่นของอาชีพต่าง ๆ เป็นสัญลักษณ์ให้ผู้อื่นเข้าใจ



ภาพที่ 29 ภาพการสำรวจอาชีพในชุมชนของเด็ก ซึ่งเด็ก ๆ กำลังดูการทอหุ่่นปลาโตมาในโรงทอประจำหมู่บ้าน

เมื่อกลับถึงห้องเรียนพักจนหายเหนื่อยแล้ว เด็กก็อภิปรายกันอย่างกว้างขวางถึงการแต่งกายและลักษณะการทำงานของอาชีพต่าง ๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการรับรู้ของเด็กผ่านการสังเกตและคิดอย่างละเอียดละออหลายแง่มุม เช่น

อันต์:ลุงสาวทำงานอยู่ที่โรงหล่อแกใส่กางเกงขาขาวกับเสื้อแขนขาว แล้วเอาผ้าขาวมาปิดหน้าไว้กับใส่แว่นตาด้วยกันถูกไฟมันกระเด็นเข้าตา (ลุงสาวอยู่โรงหล่อเห็นไซก่างเกงขาขาวกับเสื้อแขนขาวแล้วกะสีหน้ากับไซเวนคาทพร้อม กันไฟมันเด็นเข้าตา)

เบธ:แม่มาขบนซ์ชายของทั้งวัน ไม่ได้ไปทำนาตากแดดเหมือนคนอื่น (แม่มาขบนซ์ชายของเหมิมมือ บ่อได้ไปเส็ดนาตากแดดคือชูอิน)

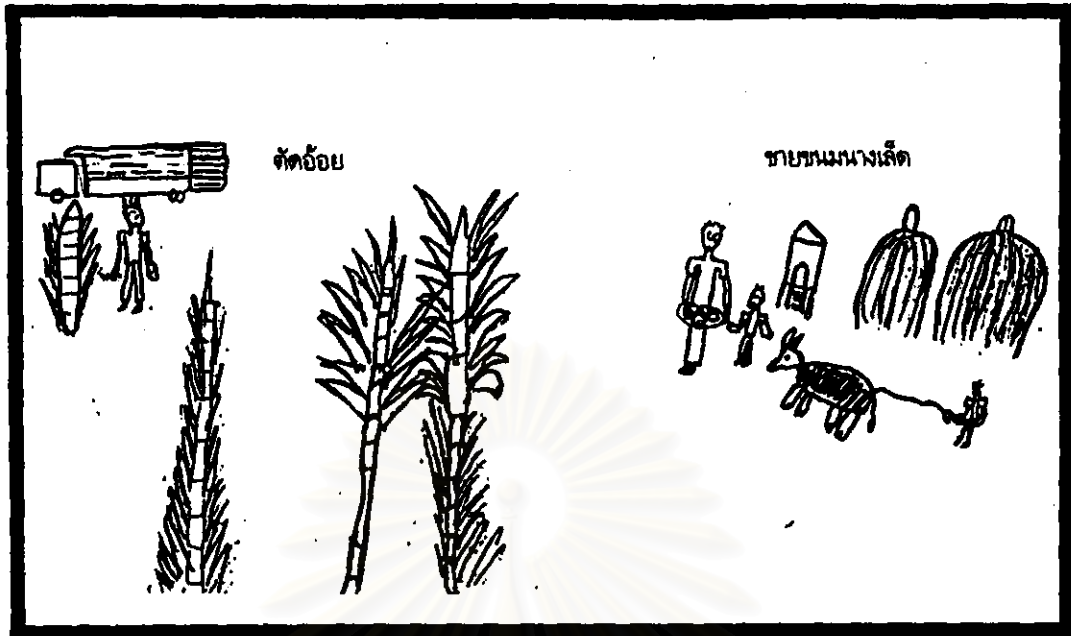
อ้อมน้อย:พ่อนายบอยเป็นช่างคัตผม เด็กหัวละ 5 บาท ผู้ใหญ่หัวละ 10 บาท ถึงเวลาทำนาก็ไปทำนา (พ่อนายบอยเป็นช่างคัตผม เด็กน้อยหัวละ 5 ชูใหญ่หัวละ 10 ฮอคยามเส็ดนากะ ไปเส็ดนา)

อ้อมใหญ่:คอนไม่ได้ทำนา ฮายนวลก็ทอผ้าถุงมัดหมี่ ฉายสวยมาก (ยามบ่อได้เส็ดนา แม่ใหญ่่นวลเห็นกะคำจีนหมี่ฉายงาม)

พร:ทอเหมือนกับที่ชายเนียงมาสอนให้เราที่ห้องเลข แต่ของเราเป็นผ้าเช็ดหน้าผืนเล็ก ๆ (คำคือกันกับแม่ใหญ่เนียงมาสอนให้เขาอยู่ห้องเลข แต่ของเขเป็นผ้าเช็ดหน้า่นอช ๆ)

ปอย:ชายทอใช้ไหมทอนะเราไม่ได้ใช้ไหมทอ (แม่ใหญ่ทอเห็นใช้ไหมค้ำค้ เขาบ่อได้ใช้ไหมค้ำ)

เมื่อครูถามถึงอาชีพอื่นฮามว่างจากการทำนาของครอบครัว เด็กก็สามารถวาดภาพและบรรยายถึงรายละเอียดของการทำงานของสมาชิกทุกคนในครอบครัวที่มีส่วนช่วยเหลือครอบครัวนอกจากการทำอาชีพหลักได้ ซึ่งแสดงว่าเด็กได้ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับอาชีพหลักและอาชีพรองของครอบครัวและ สามารถแยกความแตกต่างได้ ดังแสดงได้ในผลงานเด็กต่อไปนี้



ภาพที่ 30 ผลงานเด็กที่แสดงถึงอาชีพของคนในครอบครัวของเด็กชายโต่น ฮามว่างจากการทำนา โดยพ่อไปรับจ้างตัดอ้อยที่จังหวัดชลบุรี แม่ขายขนมนางเล็ดกับน้องชาย เด็กชายโต่น เอาควายไปกินหญ้าโคยบอกว่า “ผมช่วยแม่เอาควายไปกินหญ้า แล้วต้องจับมันสองมือ เดี่ยวมันก็กระดกขึ้นมาแล้วจะจับไว้ไม่ได้” (ผมขอยแม่เอาควายไปกินหญ้า แล้วต้องจับมันสองมือ เดี่ยวมันตีหัวแล้วสิเอาบ่ออยู่)

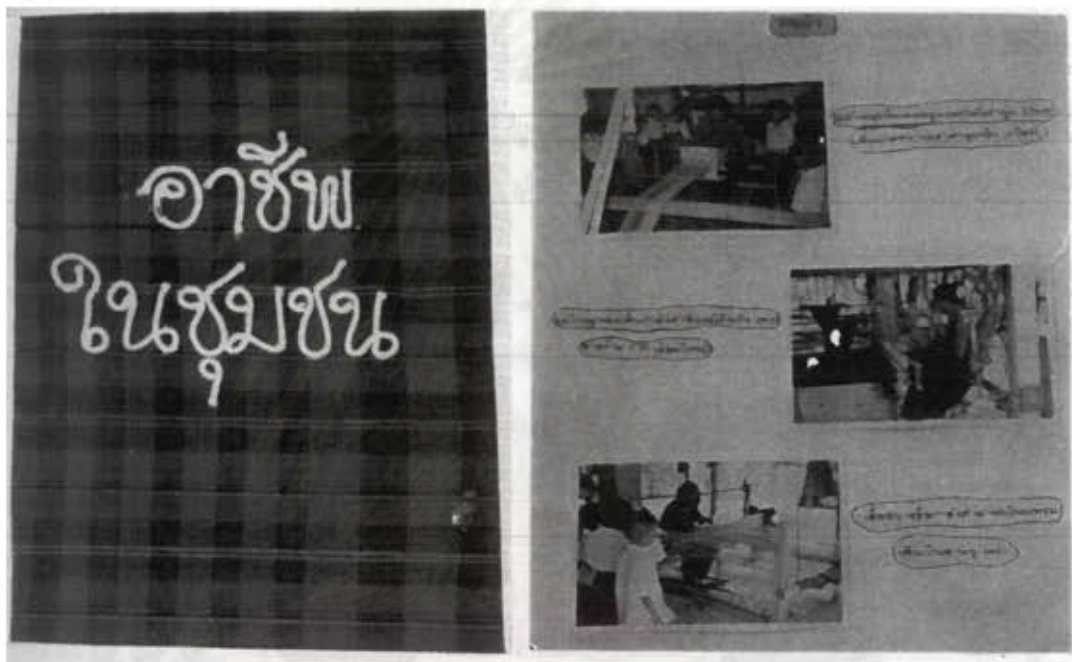
2) ความคิดรวบยอดเรื่องความเหมือนและความแตกต่างของอาชีพต่าง ๆ ทั้งด้านร่างกาย และด้านการปฏิบัติตน ซึ่งได้จากการแสวงหาความรู้ขึ้นการเปรียบเทียบ พบว่า เมื่อครูนำภาพคนในอาชีพต่าง ๆ ที่เด็ก ๆ ไปสำรวจมาและ อาชีพอื่นที่เด็กคุ้นเคยและรู้จัก เช่น อาชีพครู ชาวนา หมอแคน ฯลฯ มาทำเป็นหนังสือภาพ “อาชีพในชุมชนของเรา” แล้วให้เด็กช่วยกันบรรยายภาพเพื่อเป็นการสรุปลักษณะของอาชีพต่าง ๆ อีกครั้งหนึ่ง และให้เด็กเปรียบเทียบ ความเหมือน ความแตกต่าง ของอาชีพต่าง ๆ ไปด้วย เมื่อผ่านการเรียนรู้มาถึง 3 เรื่องแล้ว เด็กสามารถบอกความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความเหมือนและความแตกต่างของอาชีพต่าง ๆ ได้ทั้งความเหมือนความต่างด้านร่างกาย และ ด้านการปฏิบัติตนได้ เช่น

เมียร์, ปอช: ครูกับชาวนา เหมือนกันหมดทุกอย่างในร่างกาย (ครูกับชาวนาคือ กันเหม็ดทุกหม่องในโค)

แหลม: แต่ว่าครูหน้าขาวกว่าชาวนา เพราะว่าชาวนาต้องตากแดดเวลาทำนา (แต่ว่าครูหน้าขาวกว่าชาวนา เพราะว่าชาวนาต้องตากแดดยามเย็นนา)

บอย เบนซ์ ป๊อกล: ครูกับชาวนา กินข้าว กินน้ำ ทำกับข้าวเหมือนกัน แต่ครู
สอนหนังสือ ชาวนาทำนา (ครูกับชาวนา กินเช่า กินน้ำ เช็ดกับเช่าคือกัน แต่ครู
สอนหนังสือ ชาวนาเฮ็ดนา)

โต่น นัค อ้อมน้อย: ครูใส่ชุดครูสวย ๆ ชาวนาใส่ชุดเสื้อผ้าเก่า ๆ หม่น ๆ ไม่
ใส่เสื้อผ้าดี ๆ กตัวเบื่อน (ครูใส่ชุดครูงาม ๆ ชาวนาใส่ชุดเสื้อผ้าเก่า ๆ หม่น ๆ
บ่อใส่เสื้อผ้าดี อ่ามันเบื่อน)



ภาพที่ 31 สมุดภาพอาชีพในชุมชนของเรา ซึ่งเป็นหนังสือที่ร่วมกันทำระหว่างครูกับเด็กทำให้
เด็กเข้าใจอาชีพต่าง ๆ ได้ดีขึ้นและสามารถเปรียบเทียบความเหมือนความต่างของ
อาชีพต่าง ๆ ได้

3) ความคิดรวบยอดเรื่องข้อดีและข้อจำกัดของคนอาชีพต่าง ๆ ซึ่งได้
จากการแสวงหาความรู้ขึ้นการประเมินค่า พบว่าเมื่อให้เด็กทำกิจกรรม "อาชีพในครอบครัวของ
ฉัน และ อาชีพที่ฉันชอบ" เด็กสามารถบอกถึงข้อดีและข้อจำกัดของอาชีพในครอบครัวตน พร้อม
ทั้งบอกข้อดีของอาชีพที่ตนเองอยากเป็น ส่วนมากจะเป็นอาชีพที่มีข้อดีในส่วนที่เป็นข้อจำกัดของ
อาชีพในครอบครัวตน แสดงถึงความคิดที่มีเหตุผลและอยู่บนพื้นฐานแห่งความเป็นจริงในชีวิต
ประจำวันของเด็ก ที่เด็กชื่นชมและในขณะที่เด็วกันยอมรับข้อจำกัดในอาชีพของครอบครัวตน
ตลอดจนมองเห็นคุณค่าและข้อจำกัดของอาชีพอื่นด้วยเช่นกัน ลักษณะเช่นจะไม่เกิดขึ้นกับเด็กวัย
อนุบาลโดยทั่ว ๆ ที่ไม่ได้มีประสบการณ์ในการแสวงหาความรู้ตามขั้นตอนของโปรแกรมฯ

ดังตัวอย่างการบันทึกคำพูด และผลงานการวาดภาพประกอบกิจกรรม“อาชีพในครอบครัวของฉัน และ อาชีพที่ฉันชอบ” ของเด็กหญิงเบตต์ ต่อไปนี้

เบตต์: บ้านหนูเป็นชาวนา ดีเพราะ ได้ปลูกข้าวไว้ให้คนกิน แต่ทำคอดไม่ได้ (บ้านหนูเสียดมา ดีเพราะ ได้ปลูกข้าวไว้ให้คนกิน แต่กะเอาลูกออกบ่อได้)

ครู: แล้วอาชีพไหนที่หนูอยากเป็นเมื่อ โตขึ้น (แล้วอาชีพใดที่โคออยากเป็นยาม ใหญ่ขึ้น)

เบตต์: หนูอยากเป็นพยาบาล จะ ได้ทำคอดให้แม่ ได้ รักษาแม่ได้ แต่พยาบาลก็ ไม่ได้ปลูกข้าวกิน ต้องซื้อกิน (หนูอยากเป็นพยาบาล สักได้เอาแม่ออกให้แม่ได้ รักษาแม่ได้ แต่พยาบาลกะบ่อ ได้ปลูกข้าวกิน ต้องซื้อกินเอา)



ภาพที่ 32 ผลงานเด็กที่แสดงถึงความคิดรวบยอดเกี่ยวกับข้อดี และข้อจำกัดของอาชีพต่าง ๆ ใน ครอบครัวของเด็ก และอาชีพที่เด็กอยากเป็นในอนาคต ซึ่งได้จากการแสวงหาความรู้ ขึ้นประเมินค่า

4) ความคิดรวบยอดเรื่องการยอมรับ ช่วยเหลือ และพึ่งพาอาศัยกันของคนอาชีพต่าง ๆ ซึ่งได้จากการแสวงหาความรู้ขึ้นการนำไปใช้ เด็กได้ความคิดรวบยอดนี้ เมื่อแสดงบทบาทสมมติถึงการพึ่งพาอาศัยกันของคนอาชีพต่าง ๆ เช่น ครอบครัวชาวนา พ่อ แม่ ถูก ครู-นักเรียน หมอ-พยาบาล ดังรูปภาพต่อไปนี้



ภาพที่ 33-34 ภาพการแสดงบทบาทสมมติเกี่ยวกับการยอมรับและการพึ่งพาอาศัยกันของคน
อาชีพชาวนาที่ค้ำพาดูกไปเรียนหนังสือกับครู และพาดูกไปให้หมอรักษาไข้ ฯลฯ

เมื่อแสดงจบเด็กอภิปรายกลุ่มเพื่อตอบคำถามว่าแต่ละอาชีพมีการยอมรับ
และพึ่งพาอาศัยกันอย่างไร เด็ก ๆ ตอบคำถามกันอย่างหลากหลาย และ ตัมพันธ์ต่อเนื่องกันจาก
การแสดงบทบาทสมมติ อย่างมีเหตุผลและเหมาะสมกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของเด็กในชนบท เช่น

ตัม: เป็นชาวนาได้ปลูกข้าวให้คนอื่นกิน แต่ว่าสอนเด็กไม่ได้ (เป็นชาวนาปลูก
ข้าวให้คนอื่นกิน แต่ว่าสอนเด็กน้อยบ่อได้)

แหลม: เธอต้องเอาลูกไป เข้าโรงเรียนให้ครูสอนให้มีความรู้ล่ะ (เธอต้องเอาลูก
ไปเข้าโรงเรียนให้ครูสอนให้มีความรู้ล่ะ)

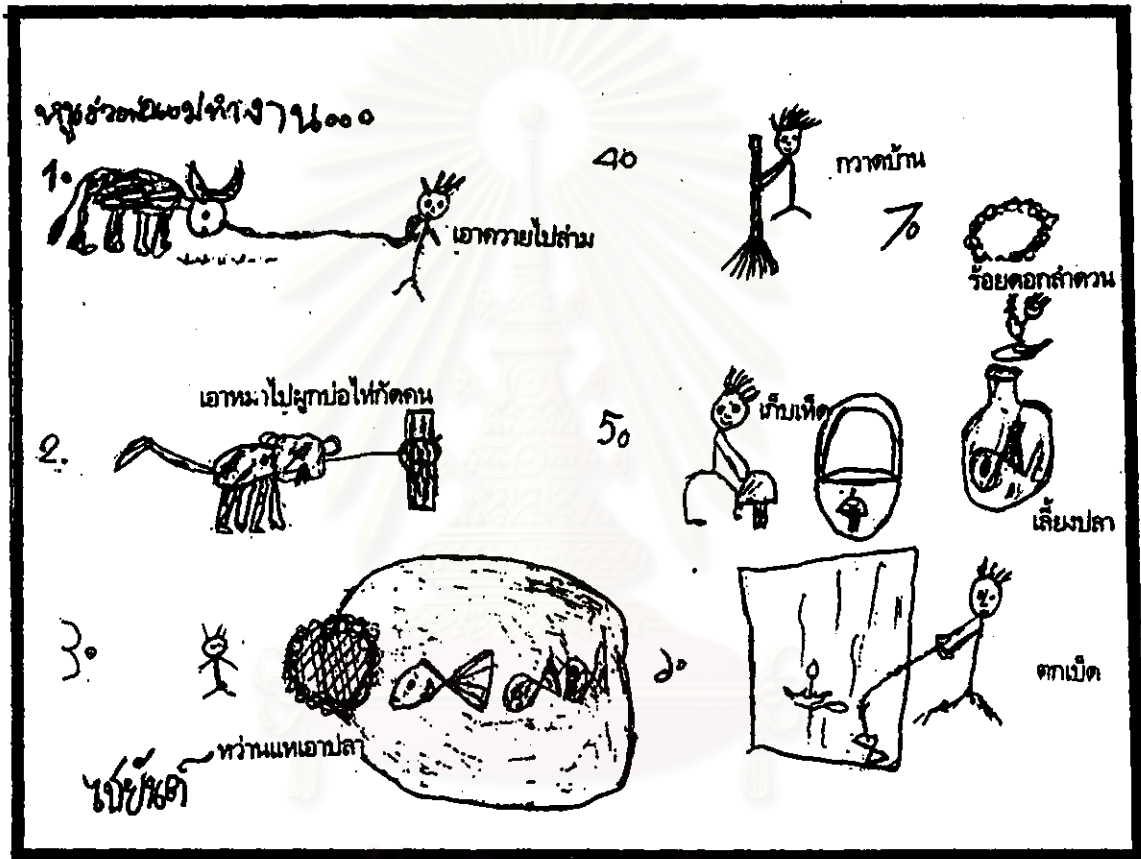
ปอช: ครูก็มาซื้อเจ้าชาวนากินล่ะ (ครูจะมาซื้อเจ้าชาวนากินล่ะ)

นัค: ขามเป็นไข้ก็ต้องพาดูกไปหาหมอที่อนามัช (ขามเป็นไข้จะต้องพาดูกไปหา
หมอชอนามัช)

เบียร์: ถูกหมอก็ก็นำเรียนหนังสือกับครูที่โรงเรียนเหมือนกันนั่นแหละ (ถูกหมอกะ
นำเรียนหนังสืออยู่กับครูก็กันนั่นล่ะ)

เมื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงถึงการช่วยแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองตามวิถี
การดำรงชีพของครอบครัว โดยครูกำหนดประเด็น “ฉันช่วยพ่อแม่ทำงาน...” แล้วให้เด็กออก
ข้อความตาม เด็กก็สามารถแสดงออกด้วยการวาดภาพได้อย่างหลากหลายและเหมาะสมกับการ
ดำรงชีพของครอบครัว และมีการทำงานเพื่อแบ่งเบาภาระพ่อแม่ไม่ต่ำกว่า 5 อย่าง มากที่สุดคือเด็ก
หญิงฮ้อมใหญ่ซึ่งปกติเป็นคนไม่ค่อยพูดแต่สามารถแสดงการทำงานช่วยพ่อแม่ของตนเป็นภาพวาด

ได้ถึง 12 อย่าง ได้แก่ พาน้องไปเล่นคอนแม่ทำงาน ทำกับข้าวช่วยแม่ ไปชุดเมงจินุน ใส่บาตร
จับปลาช่วยพ่อ เอาข้าวให้หมากิน ดีข้าวช่วยพ่อแม่ โดนากับพ่อ เอาวัวไปตาม เกี่ยวข้าว ไปหา
หน่อไม้กับแม่ ไปดูนาไม่ให้คนมาขโมยปลาที่เลี้ยงไว้ เป็นต้น ผลงานของเด็กแสดงถึงความเข้าใจ
เกี่ยวกับการดำรงชีพของครอบครัว และสามารถปฏิบัติตนเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของครอบครัวตาม
กำลังและความสามารถได้อย่างเหมาะสมตามเพศ และวัยของตน ดังผลงานเด็กต่อไปนี้



ภาพที่ 35 ภาพผลงานของเด็กที่แสดงถึงความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับ
อาชีพในครอบครัวตน โดยถกข้อความของครูว่า “ฉันช่วยพ่อแม่ทำงาน.....” ซึ่ง
แสดงถึงความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพของครอบครัวตน และบอกถึงการช่วยแบ่งเบาภาระ
ของผู้ปกครองตามกำลังและความสามารถของตนได้

2.1.5 สรุปผลการประเมินความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลฯ
เรื่องเชื้อสาย

1) ความคิดรวบยอดเรื่องลักษณะของเชื้อสายต่าง ๆ ในชุมชน ในด้าน
การแต่งกาย อาหาร คนตรีและการละเล่น ที่ได้จากการแสวงหาความรู้ขั้นรับรู้และจำ เมื่อครูให้

การบ้านเด็กไปตำรวจว่านอกจากคนไทยเชื้อสายลาวซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของชุมชนแล้ว ยังมีคนเชื้อสายอะไรอีกบ้าง ก็พบว่าคนไทยเชื้อสายเขมรเป็นจำนวนรองจากคนไทยเชื้อสายลาว ครูจึงถามถึงลักษณะของคนไทยเชื้อสายเขมร เด็ก ๆ แสดงความคิดเห็นถึงลักษณะของคนไทยเชื้อสายเขมรได้ทั้งด้านร่างกาย และด้านการปฏิบัติตน เช่น

นัค: “คนเขมรเป็นคนคำ ๆ ครัวผมเคยเห็น”

เบนซ์: ตาตาน ตาของเด็กหญิงนุ่มห้องคุณครูอ่านนวนิยายก็เป็นไทยเขมร ตอนแกพูดลาวแกก็ยังไม่เหมือนเรา (พ่อใหญ่อ่านหนังสือใหญ่ของเด็กหญิงนุ่มห้องคุณนวย เห็นกะเป็นไทยเขมรครึ่งยามเห็นเวว่าตาพันกะยังเวว่าบ่อคือเฮา)

ครู: ไม่เหมือนอย่างไร (บ่อคือจ้งไค)

เบนซ์(ทำท่าคิดอยู่นาน): ไม่รู้ครับ(บ่ออยู่ครับ)

อันต์: จุงหม่อของหมกก็เป็นไทยเขมร เวลาจุงหม่อพูดเขมร ฟังก็ไม่รู้เรื่องครับ
คองจ้งเตย (จุงหม่อของหมกก็เป็นไทยเขมรครึ่ง ยามจุงหม่อเห็นเวว่าเขมร ฟังกะบ่อรู้เรื่องครับ เป็นคาอซากหัวคือฮยังนี่)

มอช: ผมเคยฟังเพลงเขมรครับ เพลงร็อกกงคย

โค่น: คนไทยเขมรอยู่บ้านสว่าง เฮอะมากเลยครับ (คนไทยเขมรอยู่บ้านสว่างครับ มีก้อย่างหลายเลยครับ)

เบียร์: อยู่บ้านเหล่าคี่ก็มิกคนไทยเขมรคำ พิทีคตูกกับเมือ เขาพูดเขมรทุกวันเลย (อยู่บ้านเหล่าคี่กะมิกคนเขมรคำ ไฮ้พิคตูกกับเมือ เห็นเวว่าเขมรทุกมีเฮาโลก)

ครู: พูดอย่างไร (เวว่าจ้งไค)

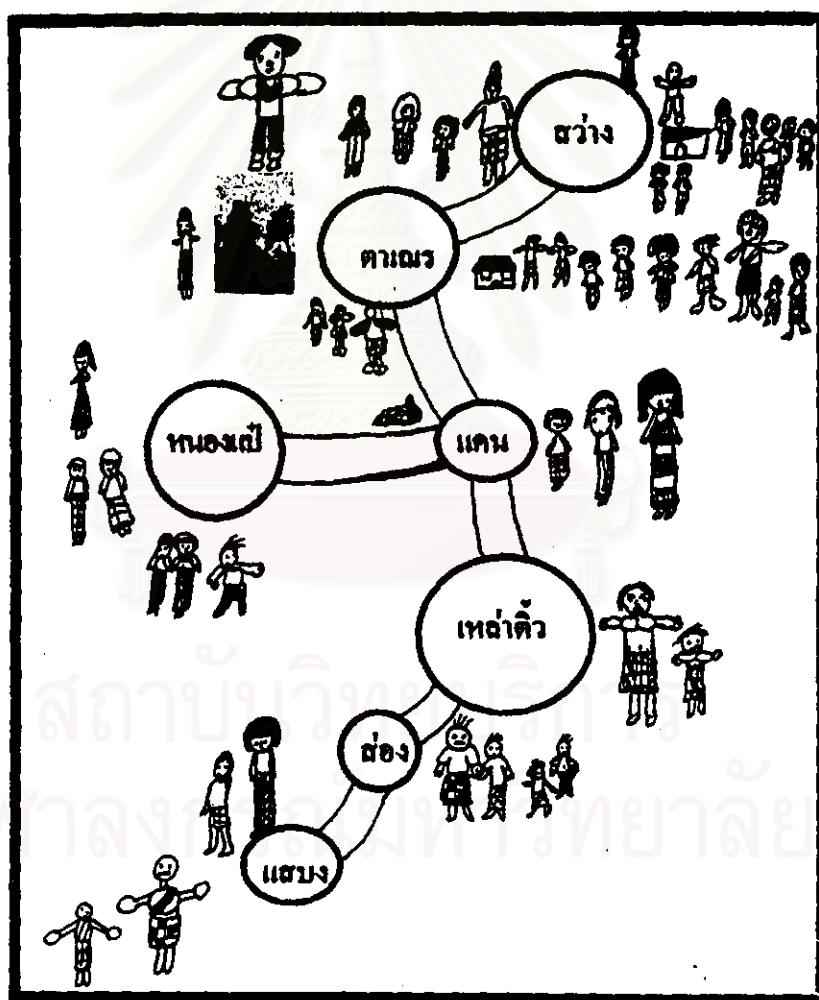
เบนซ์: พูดเหมือนในเพลงแหละครับ (เวว่าแบบในเพลงแมกครับ)

อันต์: เพลงมันรื่องว่าเจ็คเอ๊ยเจ็ค (เพลงมันรื่องว่าเจ็คเอ๊ยเจ็ค)

มอช: ผมจะรื่องเพลงเขมรให้ฟัง กงคย เอ๊ย กงคย (ผมสิรื่องเพลงเขมรให้ฟัง กงคยเอ๊ยกงคย)

หลังจากนั้นมิได้ กออี กหลายคนยกมือเพื่อ แลกเปลี่ยนความรู้ และ ประสิทธิภาพเกี่ยวกับคนเชื้อสายเขมร ในหมู่บ้านของตนกับครู และเพื่อน ๆ ครูจึงให้เด็กจับกลุ่มกันตามหมู่บ้านแล้วอภิปรายกันเกี่ยวกับคนเชื้อสายเขมรในหมู่บ้านของตน แล้วส่งตัวแทนออกมา รายงานผลการอภิปรายและร่วมกันทำแผนที่ชุมชนเขมรร่วมกันพร้อมกับวาดภาพคนไทยเขมรประกอบลงไปหมู่บ้านด้วย เช่น บ้านแสงซึ่งมีเด็กชายทัต และเด็กชายนัคเป็นผู้รับผิดชอบ

รายงานว่ามีคนไทยเขมร 2 คน พ่อใหญ่ตุ๊กกับยายมี บ้านต๋อง มีเด็กชายเบนซ์ และเด็กชายไซซันได้รับผิดชอบรายงานว่ามีคนไทยเขมร 4 คน คือ ตุ๊กแห่ พ่อใหญ่ถาน ตุ๊กม้วน ตุ๊กจัน บ้านเหล่าคิ้วมีเด็กชายไต้่น เด็กชายบอย เด็กหญิงป๋อย เด็กหญิงพร เด็กหญิงเบียร์รับผิดชอบรายงานว่ามีคนไทยเขมร 2 คน คืออ้ายทิดตุ๊กกับเมียบ้านแคนมีเด็กหญิงอ้อมใหญ่ และ เด็กชายคัมรับผิดชอบรายงานว่ามีคนไทยเขมร 3 คน คือ ตุ๊กสิกับเมีย กับน้ำขาว บ้านหนองหูถึงน้อย หรือบ้านหนองแป้ มีเด็กหญิงเบลล์ เด็กหญิงอ้อมน้อย เด็กชายหนอง เด็กชายบั้งรับผิดชอบ รายงานว่ามีคนไทยเขมร 5 คน คือพ่อใหญ่จารย์มีกับเมีย ตุ๊กสมัครกับเมีย และ ตุ๊กตม เด็กสามารถทำกิจกรรมนี้ได้ก็แสดงว่าเด็กเข้าใจถึงลักษณะของคนเชื้อสายไทยเขมรได้เป็นอย่างดี



ภาพที่ 36 แผนที่การกระจายของคนไทยเชื้อสายเขมรในหมู่บ้านต่าง ๆ ที่เด็ก ๆ และ ครูร่วมกันทำ เพื่อสรุปคำตอบจากกิจกรรมกลุ่มย่อย

2) ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความเหมือนและความแตกต่างของคนไทยเชื้อสายเขมรและคนไทยเชื้อสายลาวในด้านร่างกาย และด้านการปฏิบัติคน เช่น การแต่งกาย อาหาร คนตรีและการละเล่น ฯลฯ ซึ่งได้จากการแสวงหาความรู้ชั้นเปรียบเทียบ พบว่า แม้เด็กจะมีความรู้เกี่ยวกับลักษณะของคนไทยเชื้อสายเขมรพอสมควรแต่ก็ยังไม่สามารถมองเห็นความแตกต่างของคนทั้งสองเชื้อสายได้ ส่วนมากจะเห็นแต่ความเหมือนเพราะคนไทยเชื้อสายเขมรปัจจุบันดำเนินชีวิตตามวิถีชีวิตของวัฒนธรรมคนไทยเชื้อสายลาวเป็นส่วนมาก เด็กได้ความคิดรวบยอดเรื่องความแตกต่างหลังจากได้ร่วมกิจกรรมกับคนไทยเชื้อสายเขมรแล้วนำประเด็นที่พบเห็นมาพิจารณา เช่น การแต่งกาย และภาษาที่ใช้พูดดังต่อไปนี้



ภาพที่ 37 ภาพเด็กวาดคิ้วหูคอกขจรที่เห็นปานูญกับป้าหอมที่เป็นคนไทยเชื้อสายเขมร ได้มาร่วมในวันงาน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาษาอีสาน	ภาษาเขมร	ภาษาไทยกลาง	รูปภาพ
อ้าย	กะบอง	พี่ชาย	
น้องหญิง	กะเนียง	น้องสาว	
แม่ง	ชะมูน	ผึ้ง	
สิบ	คับ	สิบ	10

ภาพที่ 38 แสดงคำในภาษาเขมรที่เด็กได้เรียนรู้ ในพจนานุกรมไทยอีสาน-ไทยเขมร

เมื่ออภิปรายกลุ่มเด็กสามารถบอกความเหมือน ความแตกต่างของคนไทยเชื้อสายลาวและคนไทยเชื้อสายเขมรได้ ทั้งด้านร่างกายและด้านการปฏิบัติคน เช่น โคขี้เมื่อถูถามว่า คนไทยเชื้อสายเขมรกับคนไทยเชื้อสายลาวเหมือนกันอย่างไร เด็กก็ตอบได้ว่า ร่างกายทุกส่วนเหมือนกัน ใต้อุ้งเท้าเหมือนกัน ห่อข้าวต้มเหมือนกัน ทำนาเหมือนกัน กินขนมจีนเหมือนกัน และเมื่ออภิปรายกลุ่มเด็กก็แสดงความคิดเห็นถึงความแตกต่างของคนทั้งสองเชื้อสาย เด็กก็สามารถตอบได้ประเด็นอย่างชัดเจน ดังนี้

ครู: แล้วคนไทยเขมรกับคนไทย ลาวไม่เหมือนกันอย่างไร (แล้วคนไทยเขมรกับคนไทยลาวบ่อคือกันจิงได้)

อ้อมใหญ่: เขาค่ากว่าเราคะ (เห็นค่ากว่าเฮาค่า)

ไค่น: ทำข้าวต้มไม่เหมือนกันครับคนไทยลาวทำข้าวต้มห่อใบคองกล้วย คนไทยเขมรทำข้าวต้มห่อใบมะพร้าว (เฮ็ดเข้าคัมบ่อคือกันครับลาวเฮ็ดเข้าคัมใบคองกล้วย เขมรเฮ็ดเข้าคัมใบพร้าว)

หน่อง: ป้าเลยกับป้าบุญใส่กระจอนหูด้วย แม่ผมใส่คัมหูแบบเป็นห่วง ๆ

(ป้าเลยกับป้าบุญเห็นใส่กระจอนหูห้อม แม่ผมใส่คัมหูแบบเป็นห่วง ๆ)

ปอย: ชูคไม่เหมือนกันคะ ร้องเพลงไม่เหมือนกันด้วย ดุงคอกรักแกพาร้องเพลง เข็บ ๆ กะบองเข็บ เข็บ ๆ กะเนียงเข็บคัวคคะ (เว้ากะบ่อคือกันค่า ร้องเพลง

บ่อคือกันนำ ถุงสมัครเห็นพาร้องเพลง เจริญ ๆ กระบองเจริญ เจริญ ๆ กระเนียงเจริญ
พร้อมคำ)

เบียร์: ฟ็อนบ่อคือกันคำ ไทยเขมรฟ็อนแบบนี่(ทำท่าร่าแบบแข็ง ๆ ที่ใช้ทุกส่วน
ของร่างกาย) ไทยลาวฟ็อนแบบนี่(จับอ่อนช้อย)

นัค: กระบองแปลว่าพี่ชาย กระเนียง แปลว่าน้องสาวครับ (กระบองแปลว่าอ้าย
กระเนียง แปลว่าน้องหญิงครับ)

3) ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับ ข้อดีและข้อจำกัดของคนไทย
เชื้อสายลาวและ คนไทยเชื้อสายเขมร ซึ่งได้จากการแสวงหาความรู้ขึ้นการประเมินค่า เด็กได้ความ
คิดรวบยอดเรื่องนี้ เมื่อร่วมทำกิจกรรมกับคนไทยเชื้อสายเขมรแล้ว เด็ก ๆ มีความเข้าใจและชื่นชม
ในความสามารถของคนไทยเชื้อสายเขมรมากขึ้น ดังภาพการร่วมกิจกรรมของเด็กดังต่อไปนี้



ภาพที่ 39 - 40 ภาพเด็ก ๆ ร่วมกิจกรรมกับคนไทยเชื้อสายเขมร ด้วยความชื่นชม และสนุกสนาน



ภาพที่ 41 เด็ก ๆ วาดภาพของคนไทยเชื้อสายลาว และภาพของคนไทยเชื้อสายเขมรด้วยความชื่นชม

เด็ก ๆ สามารถประเมินค่าคนเชื้อสายต่าง ๆ จากการสังเกต คิดเปรียบเทียบ และประเมินค่าออกมาได้ในลักษณะที่เป็นรูปธรรมที่แสดงถึงความชื่นชม และเห็นคุณค่าของ วัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายเขมร ได้มากขึ้น จากเดิมเห็นเป็นวัฒนธรรมที่น่าขัน อันเนื่องมาจาก สถานะทางสังคมของคนไทยเชื้อสายเขมร โดยทั่วไปจะต่ำกว่าคนไทยเชื้อสายลาว ความคิดเห็น เกี่ยวกับข้อดีและข้อจำกัดของคนไทยเชื้อสายเขมรเมื่อเทียบกับคนไทยเชื้อสายลาว เช่น

บอย: คนไทยเขมรคิกรับ ได้ร้องเพลงเขมร แต่ร้องเหมือนถ้าไม่เก่งเหมือนคน ไทยลาว (คน ไทยเขมรคิกรับ ได้ร้องเพลงเขมร แต่ บ่อ ได้ร้องเหมือนถ้าคือเขา)

นัค: คนไทยเขมรคิกรับ ได้พูดภาษาเขมร พูดภาษาลาวได้ด้วย (คนเขมรคิกรับ ได้ว่าภาษาเขมร เว้าลาวกะได้ห้อม)

ฮ้อมใหญ่: แต่คนลาวพูดภาษาเขมร ไม่ค่อยได้หรอกกะ (แต่คนลาวว่าภาษา เขมรบ่อยก็ค่อยได้คอกคำ)

ปอย: เป็นคนเขมรคิจะจะได้กินข้าวต้มใบมะพร้าวบ่อ ๆ (เป็นคนเขมรคิคำ ติได้กินเข้าต้มใบพร้าว ๆ)

เบลด: ได้ใส่ตุ้มหูแบบเขมรด้วย (ได้ใส่ตุ้มหูแบบเขมรห้อม)

คัม: ได้ใส่จิ้นแบบเขมรและแบบลาวด้วย(ได้ใส่จิ้นแบบเขมรห้อม แบบลาวห้อม)

แหลม: คนเขมร ไม่ได้ใส่ตุ้มหูเหมือนเรา(แต่ว่าคนเขมรกะบ่อ ติใส่ตุ้มหูแบบเขา)

ไต้น: และไม่ได้ กินข้าวต้มใบคองกด้วยเหมือนคนไทย-ลาว (กับบ่อ ติได้กินเข้าต้ม ใบคองกด้วยคือเขา)

4) ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการยอมรับและการพึ่งพาอาศัยกันระหว่าง คนเชื้อสายลาวและคนเชื้อสายเขมร ซึ่งได้จากการแสวงหาความรู้ขึ้นการนำไปใช้ ก่อนทำกิจกรรม ร่วมกับคนไทยเขมร เด็กก็มีการประยุกต์ใช้เรื่องความเข้าใจในเชื้อสายไทยลาวของคนในวิถีชีวิตได้ เช่น เมื่อครูเอ่ยปากขอข้าวสารจากเด็กคนละ 1 ถ้วยเพื่อนำไปทำข้าวต้มใบมะพร้าวในวันงาน แต่ก็เกรงว่าเด็กบางคนจะลืมเอามาทำให้ได้ข้าวไม่เพียงพอกับจำนวนที่ต้องการ เด็กชาย ไต้นจึงบอกว่า

ไต้น: ครูครับครูทำไมไม่ไปแม่ข้าวครับ (ครูครับ ครูคือบ่อ ไปแม่ข้าวครับ)

ครู: แม่ข้าวอย่างไร ทำไมครูไม่รู้ (แม่เข้าจิง ติ ครูคือบ่อ)

โต้น: เวลาว่างงานบุญเขาก็พากันไปแม่ข้าวมาทำข้าวต้มมะตึกรับ (ขามมีบุญพินกะพากันไปแม่เข้ามาเฮ็ดเข้าต้มหันคั่วกรับ)



เห็นภาพที่ 42 ภาพที่เด็กออกแม่ข้าวในหมู่บ้านเพื่อนำไปทำข้าวต้มโบนะพร้าว ซึ่งแสดงถึงการประยุกต์ใช้ความเข้าใจเรื่องเชื้อสายไทยลาวของคนตามวิถีชีวิตในชุมชน

ตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นว่าเด็กรู้จักนำความรู้เดิมเกี่ยวกับวัฒนธรรมในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ การแม่ข้าวเป็นการเปิดโอกาสให้ญาติมิตรได้มีโอกาสทำบุญร่วมกันและเมื่อร่วมกิจกรรมระหว่างคนไทยเชื้อสายลาวและคนไทยเชื้อสายเขมร เด็ก ๆ ก็สามารถแสดงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม เช่น ร่วมกิจกรรมอย่างชื่นชม และเต็มไปด้วยความสนุกสนาน ทำกิจกรรมด้วยความตั้งใจไม่มีอาการของความเบื่อหน่ายหรือถูกเหยียดหยาม ซึ่งแต่ก่อนเมื่อ เด็กได้ยินเพลงเขมร หรือ ภาษาเขมร เด็ก ๆ จะหัวเราะด้วยความรู้สึกตลกขบขัน แต่เมื่อทำกิจกรรมนี้ เด็กพากันร้องเพลงเขมรด้วยความชื่นชม เมื่อครูเปิดเพลงเขมรให้ฟังให้ห้องเรียนในเวลาต่อมา เด็กก็แสดงท่ารับแบบเขมรที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากวิทยากรได้อย่างถูกต้อง เมื่อครูนำให้ร้องเพลงรักกันไว้เถิด โดยในเพลงจะมีคำว่า ไทยซึ่งแทนด้วยสัญลักษณ์ธงชาติไทย 5 อัน ดังภาพ



ภาพที่ 43 เด็ก ๆ ขอให้ครูคิดเนื้อเพลง และดลกเนื้อเพลงรักกันไว้เด็กเพื่อนำไปร้องที่บ้านซึ่งเด็กเป็นฝ่ายริเริ่มเอง และทุกคนดลกเนื้อเพลงที่ยาวมากจนจบ โดยใช้เวลาช้าและเร็วแตกต่างกันตามระดับความสามารถของแต่ละคน แสดงให้เห็นถึงความชื่นชมในเนื้อเพลงที่บ่งบอกความเอื้อเฟื้อต่อแม่ ฟังพาอาศัยกันของคนในประเทศไทย

เมื่ออภิปรายกลุ่มถึงเนื้อหาในเนื้อเพลง และครูอธิบายถึงความหมายของธงชาติไทยทั้ง 4 อันในแผนที่ประเทศไทยว่าหมายถึง คนไทยในภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคกลาง และภาคอีสาน โดยในช่วงนั้นมีครูจากกรุงเทพฯ ไปเยี่ยมพอดีจึงได้ร่วมกิจกรรมเรื่องเชื้อสายกับเด็กด้วย โดยนำรูปภาพของคนไปติดภาคต่าง ๆ ของประเทศไทยที่แสดงถึงภูมิถิ่นกำเนิดของคน เช่นครูเก่งมาจากภาคเหนือ ครูหิมาจากภาคใต้ ครูปู ครูนก และครูเอ๋ มาจากภาคกลาง เด็ก ๆ และครูค้อมอยู่ภาคอีสาน ซึ่งแต่ละภาคก็มีภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไป ครูถามว่าธงชาติไทยอันที่ 5 ในเนื้อเพลง จะหมายถึงใคร เด็กคนหนึ่งเสนอความคิดในการอภิปรายกลุ่ม ดังนี้

ครู: ธงทั้ง 4 อันหมายถึง คนไทยในภาคอีสาน ภาคเหนือ ภาคใต้ และ ภาคกลาง ส่วนธงไทยอันที่ 5 สืบหมายถึงใครดี

แหมม: หมายถึงลุงสมัคร พ่อใหญ่จารย์มี ป้าหอม ป้าบุญ ลุงสม ให้คนไทยเชื้อสายเขมรมาอยู่กับเราด้วย (หมายถึงลุงสมัคร พ่อใหญ่จารย์มี ป้าหอม ป้าบุญ ลุงสม ให้คนไทยเขมรมาอยู่กับเฮาน่า)

คำพูดของเด็กแสดงถึงการยอมรับและเอื้อเฟื้อต่อแม่แก่คนเชื้อสายเขมรอย่างจริงใจ และเมื่อผู้วิจัยให้เด็กวาดภาพในประเด็นเรื่อง ถิ่นดินและเพื่อนเขมรของตนจะไปเที่ยวงานบุญจะแต่งตัว..... เด็ก ๆ สามารถวาดภาพออกมาโดยการนำผ้าจีนลายดาว และ ลายเขมรมาที่ขอบแล้ววาดตามอย่างตั้งใจ นอกจากนี้เด็ก ๆ ยังช่วยครูทำตุ๊กตาคนไทยเชื้อสายดาวและคนไทยเชื้อสาย

เขมรจากกลุ่มค้าขที่มีอยู่ในมณฑลพม่า และ แต่งกายด้วยเสื้อผ้าตามเชื้อสายของตุ๊กตา และเล่นบทบาทสมมติได้อย่างเหมาะสม เช่น เด็กชายบอยเล่นตุ๊กตาเขมรก็ร้องเพลง "เจ็บ ๆ กะบอง เจ็บ เจ็บ ๆ กะเนียง เจ็บ" โดยมีเด็กชายโต่น และ เด็กชายเบนซ์เป่าแคนซึ่งเป็นเครื่องดนตรีที่มีทั้งของคนไทยเชื้อสายลาวและคนไทยเชื้อสายเขมร และ โหวดซึ่งเป็นเครื่องดนตรีของคนไทยเชื้อสายลาว โดยเฉพาะประกอบด้วย คังภาพ



ภาพที่ 44 ตุ๊กตาไทยเขมรที่ ครูและเด็ก ๆ ช่วยกันทำและช่วยกันแต่งกายตามเสื้อผ้าทอที่เป็นเอกลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายเขมร



ภาพที่ 45 เด็ก ๆ เรียนรู้เรื่องลักษณะของคนไทยเชื้อสายลาวและ คนไทยเชื้อสายเขมร เช่น การแต่งกาย การเล่นดนตรี จากการเล่นบทบาทสมมติ



ภาพที่ 46 แผนที่ประเทศไทยที่ส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กเรื่องเชื้อสาย แสดงถึงที่ตั้งของภาคอีสาน ภาคต่าง ๆ และประเทศเขมร ภาพถ่ายในแผนที่เกิดจากสถานการณที่มีครูจากกรุงเทพฯมาเยี่ยมเด็ก ๆ และร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเชื้อสายกับเด็ก ๆ ในประเด็นที่ว่าในประเทศไทยมีคนไทยหลายเชื้อสายเช่นเด็ก ๆ เป็นคนไทยเชื้อสายลาวอยู่ทางภาคอีสาน และครูที่มาจากกรุงเทพฯ ก็มีบ้านเกิดอยู่ทั้งทางภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ ซึ่งแต่ละภาคก็จะมีภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน



ภาพที่ 47 ภาพผลงานของเด็กที่แสดงถึงการความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการยอมรับและการพึ่งพาอาศัยกันของคนไทยเชื้อสายเขมรและคนไทยเชื้อสายลาว ซึ่งได้จากการแสวงหาความรู้ขั้นการนำไปใช้ โดยการลอกข้อความของกฎว่า "ถ้าฉันจะไปงานบุญ แต่งงานฉันจะแต่งตัว....." ซึ่งในภาพเด็กแสดงการแต่งกายของคนและเพื่อนคนไทยเชื้อสายเขมร โดยเด็กพยายามวาดลาย ผ้าขี้ริ้น และ ผ้าโสร่งตามลักษณะเอกลักษณ์ของลายผ้าทอของคนไทยเชื้อสายลาว และคนไทยเชื้อสายเขมร ตามที่ได้รับประสบการณ์มา

2.2 สรุปผลเชิงบรรยายเกี่ยวกับความพึงพอใจเกี่ยวกับการดำเนินการใช้โปรแกรมการศึกษาแบบทวิวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่ระยะแนะนำประสบการณ์ ถึงระยะสรุปผลประสบการณ์ในสัปดาห์ที่ 1 ถึง สัปดาห์ที่ 15 โดยเก็บข้อมูลในทุกขั้นตอนของการดำเนินการใช้โปรแกรมฯ และนำประเด็นสำคัญต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับความพึงพอใจในการดำเนินการใช้โปรแกรมฯ ของบุคคลหลายฝ่ายทั้งในและนอกโรงเรียน ที่ได้จากการสังเกต และบันทึกพฤติกรรม การสอบถาม และการสัมภาษณ์ครู ผู้ปกครอง และชาวบ้านทั้งในและนอกโรงเรียน โดยสรุปเป็นข้อมูลเชิงบรรยายเกี่ยวกับความพึงพอใจในการดำเนินการใช้โปรแกรมฯ ได้ดังนี้คือ

2.2.1 ความพึงพอใจของบุคคลภายในโรงเรียน

1) อาจารย์ใหญ่ เมื่อเริ่มโปรแกรมฯ นั้นอาจารย์ใหญ่ยังไม่เห็นความสำคัญของโปรแกรมฯ และยังไม่ค่อยเข้าใจและเห็นคุณค่าของคนเอง และชุมชนของคนมากนัก ดังจะสังเกตได้จากคำพูดของอาจารย์ใหญ่เมื่อผู้วิจัยไปขออนุญาตเพื่อทดลองใช้โปรแกรมฯ ในโรงเรียนว่า

อาจารย์ใหญ่: โรงเรียนนี้มีอะไรดีพอที่จะเอาไปทำวิจัยได้ เด็กก็คือ ตกปรกมีแค่นี้หุ ชีตา เอาไปทำก็มีแต่จะอายคนในเมืองเขาเปล่า ๆ (โรงเรียนนี้มีสิทธิยังคิดพที่ตีเอาไปเสีควิจัยได้ เด็กน้อยกะคือ เป็นคานี่เดียด มีแค่นี้หุ ชีตา เอาไปเสีคจะมีแต่สื่ออยากอายคนในเมืองเขาชื่อ ๆ)

อย่างไรก็ตามอาจารย์ใหญ่ก็ยอมให้ทดลองใช้โปรแกรมฯ ทั้ง ๆ ที่ไม่ค่อยเข้าใจมากนัก ส่วนหนึ่งมาจากความไว้วางใจในตัวผู้วิจัยที่เคยเป็นครูในโรงเรียนนี้มาก่อน

ความพึงพอใจในการดำเนินการใช้โปรแกรมฯ ของอาจารย์ใหญ่เริ่มมากขึ้นเมื่อเห็นความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน โดยมีวิทยากรชาวบ้านมาสอนการทอผ้าให้แก่เด็ก ผลงานทอผ้าเร็ดหน้าของเด็กนั้นสวยงามเป็นที่น่าพอใจ จนแทบไม่น่าเชื่อว่าสิ่งนี้เกิดจากฝีมือของเด็ก อาจารย์ใหญ่เริ่มเห็นประโยชน์ของโปรแกรมฯ ต่อผู้เรียน ที่เด็กสามารถนำความรู้เหล่านี้ไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน อีกทั้งยังมองเห็นความภาคภูมิใจ ความมั่นใจในตนเองของวิทยากรในขณะที่ถ่ายทอดความรู้ให้แก่เด็ก ทำให้อาจารย์ใหญ่เริ่มเข้าใจหลักการของโปรแกรมฯ ที่เน้นการนำคุณค่าที่แฝงเร้นอยู่ในชุมชนมาใช้ในการศึกษามากขึ้น

เมื่อจบโปรแกรมฯ ผู้วิจัยประชุมกลุ่มย่อยผู้ปกครองตามหมู่บ้านต่าง ๆ เพื่อ
สัมภาษณ์ความพึงพอใจในการดำเนินการใช้โปรแกรมฯ อาจารย์ใหญ่บังเอิญมีโอกาสได้สังเกต
การประชุมและเห็นความกระตือรือร้นของผู้ปกครองที่ให้ข้อเสนอแนะในการนำทรัพยากรใน
ชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอน และการเสนอตัวเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมใน
กระบวนการเรียนการสอนในห้องเรียน ซึ่งแสดงถึงการที่ผู้ปกครองมีความเข้าใจตนเอง และ
ชุมชนของตนมากขึ้นทั้งในข้อดีและข้อจำกัด เห็นความชื่นชมในผลงานและพฤติกรรมเกี่ยวกับ
ความเข้าใจตนเองของลูก อันเป็นผลมาจากโปรแกรมฯ ก็ยังทำให้อาจารย์ใหญ่พึงพอใจในการ
ดำเนินการใช้โปรแกรมฯ มากขึ้น ดังจะสังเกตได้จากคำพูดของอาจารย์ใหญ่ที่พูดกับผู้ปกครองเมื่อ
การประชุมกลุ่มย่อยเสร็จสิ้นลงว่า

อาจารย์ใหญ่: *ต่อไปนี่เราก็จะได้ครูใหม่หลายคนขึ้นฮินะ ครูในโรงเรียน
เราก็จะได้อาศัยพ่อแม่ ที่นี่ฮินะแหละเป็นหู เป็นตา ช่วยเลือกสิ่งดี ๆ มาสอนลูกสอน
หลานของเราให้เป็นคนที่มีความรู้ ความสามารถต่อไป (ต่อไปนี่เฮาจะเสีได้ครูใหม่
หลายคนอยู่ค้ำะนี่แม่ ครูในโรงเรียนเฮาจะเสีได้อาศัยพ่อแม่ ที่นี่ฮินะแหละขอเป็นหู
เป็นตา ขอเลือกแนวดี ๆ มาสอนลูกสอนหลานเฮาให้เป็นคนที่มีความรู้ ความ
สามารถต่อไป)*

จะเห็นว่า เมื่ออาจารย์ใหญ่เห็นถึงความกระตือรือร้นในการให้ความร่วมมือของผู้ปกครอง
ที่มีต่อการเรียนการสอนในโรงเรียน อาจารย์ใหญ่ก็เริ่มมองเห็นประโยชน์ที่จะนำชุมชนมาร่วมมือ
กับโรงเรียนมากขึ้น พร้อมทั้งบอกว่าจะจัดกิจกรรมหรือเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมใน
การเรียนการสอนในโรงเรียนมากขึ้นตามความเหมาะสมกับความสามารถของผู้ปกครองแต่ละคน

2) ครูคนอื่น ๆ ในโรงเรียน หมายถึงครูที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับในการดำเนินการใช้
โปรแกรมฯ ได้แก่ ครูชั้นอนุบาล ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และครูที่มีส่วนในการสนับสนุนการ
ดำเนินการใช้โปรแกรมฯ ได้แก่ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ครูเหล่านี้มีความพึงพอใจในการดำเนินการใช้
โปรแกรมฯ ในลักษณะที่แตกต่างกัน โดยแบ่งได้ 2 ลักษณะดังนี้คือ

ลักษณะที่ 1 ความพึงพอใจเกิดขึ้นเมื่อเห็นประโยชน์และคุณค่าของ
โปรแกรมฯ ที่เกิดขึ้นในห้องเรียน และ เกิดขึ้นกับผู้เรียน เช่น ผลงานเด็ก พฤติกรรมของเด็กอัน
เป็นผลมาจากโปรแกรมฯ อาจารย์โชคิ ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งเป็นผู้ที่ช่วยแต่งเนื้อที่เกี่ยวกับความ
เข้าใจเกี่ยวกับตนเองทั้ง 5 เรื่องให้เข้ากับทำนองเพลงพื้นบ้านอีสานและฝึกให้นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5
ร้องแล้วมาช่วยสอนให้นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 กล่าวว่

อาจารย์โชค: ที่ดูเราตอนมามีกีฬานานพอสมควรแล้ว ทีแรกก็รู้สึกว่ามันแปลก แต่ต่อมาพอเห็นเราเอาของธรรมชาติ เอาของที่อยู๋ตามบ้านที่คนทั่วไปไม่เห็นคุณค่ามาแต่งห้อง แล้วที่รู้สึกว่ามันสวย มีค่า อย่างดอกไม้สด(ดอกไม้สีเหลืองในทุ่งนา) นี้อยู่ในนามันมีมากจนที่รู้สึกธรรมชาติ พอมันมาอยู่ในห้องแล้วดูมันมีค่า สวยขึ้น ทีนี้อากให้ทุกห้องทำแบบนี้ (ย้ายเบ็งโศสนมานี้กะ โคนเคียบแล้ว ทีแรกจะรู้สึกว่ามันแปลกๆ แต่ต่อมา พอเห็นโคเอาของธรรมชาติ เอาของที่อยู๋ที่บ้านที่คนทั่วไปไม่เห็นคุณค่ามาแต่งห้อง แล้วย้ายรู้สึกว่ามันงามมันมีค่า จึงดอกไม้สดจึงซื้อผู้นำนามันกะห้อย หลายจนรู้สึกธรรมชาติ พอมันมาอยู่ในห้องมันคือเบ็งมีค่า งามขึ้น ย้ายออกให้ทุกห้องเสียดแบบนี่)

อาจารย์นวดจันทร์ ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งอยู่ห้องติดกัน จึงมีโอกาสสังเกตการดำเนินการใช้โปรแกรมฯ ในทุกระขอ บอกว่า

อาจารย์นวดจันทร์: ที่รู้แล้วละว่า ทำไมน้องจอม(ลูกสาวของอาจารย์หอมจันทร์ ที่อยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 1) และเด็กคนอื่นถึงชอบห้องหนูนุก เพราะว่ามันเหมือนบ้าน เด็กรู้สึกอบอุ่น ขนาดหนูไม่มา ให้ไปเรียนห้องครูวช พอถึงเวลาอนเด็กก็ยังกลับมาอนห้องตัวเอง เคียวที่จะจัดห้องเรียนของที่ให้เหมือนบ้านดูซิ เมื่อเด็กห้องที่จะได้รักห้องเรียนของตัวเองบ้าง (ที่รู้แล้วละว่า เป็นห้องน้องจอม กับเด็กน้อชทุอินจิมักห้องหนูนุก เพราะว่ามันคือบ้าน เด็กน้อชมันรู้สึกอบอุ่น ขนาดหนูไม่มา ให้ไปเรียนห้องครูวช สอดขามอนมันกะยังกลับมาอนห้องจะของ เคียวที่จัดห้องจะของให้มันคือบ้านเบ็งกะนะ เด็กน้อชห้องที่มันสิได้รักห้องจะของนะ)

เมื่ออาจารย์สุภา ครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1 ผู้คิดค้นลวดลายบนผ้าสไบของเด็กให้เป็นลวดลายที่ผสมผสานกันระหว่างลักษณะเด่นของการทอผ้าของคนไทยเชื้อสายเขมรคือการให้คำขวัญในการทอ และคนไทยเชื้อสายลาวคือการเก็บลายจืดที่ชายผ้า มาเห็นผลงานการทอผ้าของเด็กแล้ว ชูคว้า

อาจารย์สุภา: (ถ้าหนูกลับไปแล้ว ทีก็จะเอาก้ทอผ้าไว้เหมือนเดิมนี้นะละ เอาไว้ให้เด็กชั้นป. 5-6 ทอผ้าสไบไว้ใช้ตอนเพื่อนรำ ไม่ต้องไปหนว่าเขาให้เสียเงิน คำขกัไม่แพง แดมนมันเป็นลายของเราเองไม่เหมือนใคร แล้วกัยังเป็นผลงานเด็กอีก ขนาดเด็กอนุบาลยังทำได้ขนาดนี้

เด็กโตก็จะยิ่งทำได้สวย บางทีก็จะเอาไปขายวันประดมให้เด็กมีรายได้อีก งานฝีมือเด็กที่ขายในวันประดมมีแต่กระดาษ กับพลาสติกซ้ำซากกันทุกปีไม่น่าสนใจ ของเราน่าสนใจกว่าตั้งเยอะ (ชั้นหนูกดลงไปแล้ว พี่กะตือเอากี่ไว้คือเท่านี้ละ เอาไว้ให้เด็กน้อย ป. 5-6 คำคำสไบไว้ถ้าไซ้ยามเพื่อน บ่อต้องไปหาเช่าเขาให้เสียเงิน ค้ายกะบ่อแพ่ง แดมมันเป็นตาของเขาเองบ่อคือ โผ แล้วกะเป็นผลงานเด็กน้อยอีก ขนาดเด็กน้อยอนุบาลมันกะเฮ็ด ใค่ปานนี้ เด็กน้อยใหญ่มันแวงเฮ็ดใค่งาม บางทีเอาก็เอาไปขายวันประดมให้เด็กน้อยมีรายได้อีก งานฝีมือเด็กน้อยที่ขายวันประดมมีแต่กระดาษ กับพลาสติกซ้ำซากกันทุกปีไม่น่าสนใจ ของเราน่าสนใจกว่าตั้งหลาย)

เมื่ออาจารย์สำรวจ ครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 2 ผู้รู้จักชุมชนเป็นอย่างดี และเป็นกุญแจสำคัญในการติดต่อสื่อสารทำความเข้าใจระหว่างผู้ใช้โปรแกรม และทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโปรแกรมฯ และเป็นผู้เห็นพัฒนาการของโปรแกรมฯ มาทุกชั้นตอน ตลอดจนเห็นผลงานและ พฤติกรรมของเด็กอันเป็นผลที่เกิดจากโปรแกรมฯ วันหนึ่งอาจารย์สำรวจก็พูดกับผู้วิจัยว่า

อาจารย์สำรวจ: พี่ว่าดอกหญ้าเล็ก ๆ ในสนามหญ้าโรงเรียนเราก็สวยเหมือนกันนะ ที่กำลังคิดว่าจะมีวิธีไหนบ้างที่จะเอามันเข้าไปแต่งในห้องเราได้โดยที่มันยังสวยเหมือนเดิม (หัวเราะ) อยู่กับหนูนานๆ พี่ก็รักจะชิมชาบ เวลาเข้าป่า หรือเข้าไปในหมู่บ้านเห็นอะไรก็ว่าสวยไปหมด คิดแต่ว่ามันต้องเอาไปประ โขชนได้ไม่อย่างใดก็อย่างหนึ่ง (พี่ว่าดอกหญ้าน้อย ๆ ในสนามหญ้าโรงเรียนเฮนี่มันกะงามก็อกันเค้นาะ ที่กำลังคิดว่าวิธีใค่เอามันเข้าไปแต่ในห้องเฮได้โดยที่มันยังงามคือเก่า (หัวเราะ) อยู่กับหนู โคน ๆ พี่กะชักชิมชาบ ชาบเข้าป่า หรือเข้าไปในป่า เห็นอีหยังกะวางมาไปหมัด คิดแต่ว่ามันต้องเอามาไปประ โขชนใค่บ่ออย่างใดกะอย่างหนึ่ง)

อาจารย์สำรวจ: พี่ว่าถ้าทำแบบที่หนูทำอยู่นี้ พี่ว่าพี่จะทำได้อยู่หรอก เพราะมันก็ได้ไม่ยากอะไร แต่ว่าสนุกก็ทั้งเด็กและครู ครูกับเด็กเรียนรูไปพร้อม ๆ กัน เด็กก็สนใจ มีสมาธิ มีความรับผิดชอบ กذاพูดกذاทำมากขึ้น สื่อก็หาง่าย หาได้ทั้งในโรงเรียน และในหมู่บ้าน ให้เด็กหามาและช่วยกันดูแลรักษา แล้วก็ทำให้เด็กเข้าใจได้ง่ายเพราะเป็นของใกล้ตัว (พี่ว่าชิ้นเฮ็ดคือหนูเฮ็ดอยู่นี้พี่ว่า ที่เฮ็ดใค่ใค่อยู่คอกมันกะบ่อใค่ยากอีหยัง แต่มันกะมันคิดเทิงครูเทิงเด็กน้อย ครูกับเด็กน้อยกะเรียนรูไปพร้อม ๆ กัน เด็กน้อยกะสนใจ มีสมาธิในการเฮ็ดงาน มีความรับผิดชอบ กذاว่ากราดเฮ็ดหลายชิ้น สื่อกะหาง่ายหาใค่ทั้งในโรงเรียน ในหมู่บ้าน ให้เด็กน้อยหามา มันกะชอบกันดูแลรักษา แล้วเฮ็ดให้เด็กน้อยเข้าใจง่ายเพราะมันเป็นของใกล้ใค)

ลักษณะที่ 2 ความพึงพอใจเกิดขึ้นเมื่อเห็นว่าโปรแกรมฯเห็นคุณค่าของชุมชน ทำให้คนในชุมชนเข้าใจตนเอง และเข้าใจชุมชนมากขึ้น เช่น เมื่อพ่อใหญ่ทองมีมาสาริการเป่าแคน แม่ใหญ่วอมาสาริการทอผ้า และป้าหอมสาริการทำข้าวต้มใบมะพร้าวแล้ว เมื่อเห็นความสามารถของวิทยากรทุกคน อาจารย์ดำไล ครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1 ผู้มีความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน และสามารถคิดต่อสื่อสาร และทำความเข้าใจกับชุมชนได้ดี เป็นกุญแจสำคัญอีกคนหนึ่งในสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียน และชุมชน พูดว่า

อาจารย์ดำไล: พี่ไม่เคยคิดเลยว่าจะมีของอย่างนี้อยู่ในหมู่บ้านของเรา คนในหมู่บ้านเราก็มีความสามารถมากเหมือนกันนะ นี่ฉันรำไม่ค้นหาก็คงจะไม่เจอ มันทำให้เราได้คิดว่ายังมีอะไรอีกตั้งหลายอย่างในหมู่บ้านของเราที่ดี ๆ ที่เราคิดไม่ถึง และเรายังไม่ได้นำมาใช้ (ที่บ่อเคยคิดเคยมาสมัยของจิ้งจอกอยู่ในหมู่บ้านเขา คนในหมู่บ้านเขาก็เก่งก็อกันนะ นี่ฉันเขาปอค้นหาก็คือสิบอ่พ่อ มันเสียให้เขาก็ความีอีกตั้งหลายอย่างในหมู่บ้านเขาที่ดี ๆ แล้วเขาบ่อทันใคร่คิดต่อกับบ่อใคร่เอามาใช้)

ในการคิดต่อประสานงานกับคนในชุมชน และเพื่อหาข้อมูลอื่น ๆ ของอาจารย์ตำรวจ กับผู้วิจัยซึ่งต้องทำทุกวันหลังเลิกเรียน บางครั้งก็ต้องไปในหมู่บ้านซึ่งไกลออกไปจากโรงเรียนอย่างบ้านท่าช้างขึ้นอยู่กับบ้านเหล่าดี๊ว แต่อยู่ดีก็ออกเป็นเป็นระยะทางที่ไกลพอสมควร เมื่อไปเยี่ยมบ้านเด็กหอนเด็กหญิงแหลม ทำงานบ้านเช่น ซักเสื้อผ้าให้ตัวเองและพี่ชาย และ ก่อไฟนั่งข้าวรอพ่อกับแม่ซึ่งไปทำงานจะบาแดดกลับมา ขณะเดินทางกลับอาจารย์ตำรวจพูดถึงการเข้าชุมชนในโปรแกรมฯ ทำให้ได้ข้อมูลบางอย่างที่น่าสนใจทำให้เข้าใจพฤติกรรมของเด็กมากขึ้น

อาจารย์ตำรวจ: มีดำที่ไม่ได้มาในหมู่บ้านอย่างนี้ที่จะไม่รู้เลยว่าเด็กอนุบาลของเราต้องรับผิดชอบงานบ้านมากขนาดนี้ แล้วเด็กผู้หญิงก็ต้องทำงานบ้านมากกว่าเด็กผู้ชาย มีนำละเวลาอยู่ในห้องเรียน ให้ทำงานอะไรเด็กหญิงแหลมก็จะมีควมรับผิดชอบ ทำได้อย่างรวดเร็ว และยังชอบไปทำให้คนอื่นอีกด้วย (นี่ฉันที่บ่อใคร่ในหมู่บ้านจิ้งจอก ที่สิบอ่รูเลขวาเด็กน้อย อนุบาลเขาต้องรับผิดชอบเวียกเวียกงานหลายป่านนี้ แล้วเด็กน้อยหญิงกะเสียเวียกหลายกว่าเด็กน้อยผู้ชาย สมทอชามอยู่ในห้องเรียน ให้เสียเวียกหยัง เด็กหญิงแหลมกะมีความรับผิดชอบเสียแล้วไวไว แล้วยังมีไปเสียให้ผู้อื่นอีก)

ความพึงพอใจของครูทั้งสองลักษณะนี้เกิดขึ้นจากการดำเนินการใช้โปรแกรมฯ ทั้งในโรงเรียน และในชุมชน ซึ่งต้องคำนึงควบคู่กันไป ไม่สามารถแยกออกจากกันได้

2.2.2 ความพึงพอใจของบุคคลภายนอกโรงเรียน คือบุคคลภายในชุมชนนั่นเอง ซึ่งแยกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้ปกครองของเด็กกลุ่มทดลอง และ วิทยากรชาวบ้านที่ถ่ายทอดความรู้ให้แก่เด็ก ความพึงพอใจของบุคคลเหล่านี้สามารถอธิบายได้ดังนี้ คือ

1) ผู้ปกครองของเด็กกลุ่มทดลอง ผู้ปกครองของเด็กกลุ่มนี้มีความพึงพอใจในการดำเนินการใช้โปรแกรมฯ จากกาเห็นผลงาน และพฤติกรรมของลูกในด้านความรับผิดชอบตนเอง และผู้อื่น ด้านภาษา และการสื่อความหมายด้วยสัญลักษณ์ ด้านการรู้จักและซาบซึ้งในคุณค่าของธรรมชาติ ผลงานและพฤติกรรมเหล่านี้สะท้อนสิ่งที่เด็กได้เรียนรู้จากโปรแกรมฯ ซึ่งเป็นการเรียนรู้เนื้อหาในระดับสูงที่สุด คือเมื่อมีความรู้แล้วสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมกับวัฒนธรรมของคน คำพูดของผู้ปกครองที่พูดถึงลูกมีดังนี้

แม่ของเด็กชาย ไชยรัตน์: เคียวมี อันต์รู้จักช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน มีความรับผิดชอบมากขึ้น ถัดจากโรงเรียนก็ทำการบ้าน หาสิ่งของที่ครูให้เตรียมไปในวันรุ่งขึ้น แล้วค่อยไปเล่น ไม่เหมือนเดิม แต่ก่อนมีค โน่นแหละถึงจะเห็นหน้า (เคียวมี อันต์รู้จักช่วยพ่อแม่เส็ดเวียก มีความรับผิดชอบหลายขึ้น ถัดมาจากโรงเรียน กะพ่าวเส็ดการบ้าน ไปหาแนวที่ครูให้เอาไปมี้ออื่น แล้วค่อยไปเล่น บ่อคือเก่าคะก็มิด ชุ่นฉะจิงฉิเห็นหน้า)

แม่ของเด็กชาย โค่น: เคียวมีรู้จักทาน้องไปเล่นด้วย ทำของเล่นให้น้อง แต่ก่อนน้องได้ร้องไห้คาบทุกวัน ชอบวิ่งหนีน้องไปเล่นแต่กับเพื่อน (เคียวมีรู้จักทาน้องไปเล่นนำ เส็ดของเล่นให้น้อง ตะกีน้องได้ให้น่าทุกมี้อเอาโอด มักแดนหนีจากน้องไปเล่นแต่กับหมู่)

แม่ของเด็กหญิงปอช: อ่านหนังสือเก่งขึ้นมาก หนังสือที่ครูให้อิม ไปอ่านทุกวัน ตัวไหนที่อ่านไม่ได้ก็ถามพ่อแม่ (อ่านหนังสือเก่งขึ้นหลาย หนังสือที่ครูให้อิม ไปอ่านทุกมี้อ โดได้อ่านบ่อออกกะถามพ่อแม่)

พ่อของเด็กชายบอก: วาดรูปเก่งมาก วาดได้ครั้งละนาน ๆ วาดได้เป็นเรื่อง เป็นราวและชอบเล่าให้คนอื่นฟังถึงสิ่งที่ตัวเองวาด (วาดรูปเก่งดี วาดได้ทีละ โคน ๆ วาดได้เป็นเรื่องเป็นราว แล้วจะมักจะทำให้คนอื่นฟังวาจะของวาดห้อง)

แม่ของเด็กหญิงเบียร์: ชอบ ไปหาเก็บปีกบวมแห้ง ลูกคาตตุก และเมล็ดมะกอก้า คาหุญ แล้วเอามาต้มแม่ว่าสวยไหม หุญจะเอาไปแต่งห้อง (มักไปหาเก็บปีกบวมแห้ง บักคาตตุก ในคาค้าคาแดง แล้วเอาต้มแม่วางบ่อ หุญเอาไปแต่งห้อง)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นว่าผู้ปกครอง ห่วงใยในการปฏิบัติตัวของ เด็ก อันเป็นผลมาจากกิจกรรมของโปรแกรมฯ ที่ช่วยให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองทั้งทางกายภาพ และความรู้ตึกนึกคิด แล้วแสดงออกเป็นการกระทำที่เหมาะสมกับตนเอง และต่อผู้อื่น

นอกจากนั้นผู้ปกครอง ยังได้เสนอแนะกิจกรรมที่คิดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อ การเรียนของลูกด้วย และอาสาที่จะเป็นวิทยากร หรือให้ความช่วยเหลือเท่าที่จะทำได้ เพื่อ สนับสนุนการศึกษาของลูก เช่น กิจกรรมการเคาะพรวรรพบุรุษ เคาะพสิปุดา กิจกรรมสืบสาน วัฒนธรรมเก่า ๆ เช่น การตีผ้า การเข็นผ้า การตัดเข็บบอย่างง่าย ๆ การเลื้องไหม มัดหมี่ การเก็บ ถายจิด กิจกรรมการนุ่งผ้าฝ้าย ผ้าไหมแทนชุดนักเรียนสัปดาห์ละ 1 วัน เพื่อเป็นการอนุรักษ์ วัฒนธรรมเก่า ๆ ไว้ ถึงแม้ว่าผ้าไหมจะมีราคาแพงแต่ผู้ปกครองบอกว่ามีกันทุกบ้าน จะได้เป็นการ ประหยัดค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้ปกครอง และเด็กก็จะ ได้ฝึกการทอผ้าไหมเพื่อตัดชุดเองด้วย จะได้เกิด ความภาคภูมิใจในตนเองมากขึ้น ลวดลายในการทอผ้าไหมก็จะพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ ถ้าเด็กทำได้ตั้งแต่ ตอนเป็นเด็ก

ความห่วงใยในการดำเนินการใช้โปรแกรมฯของผู้ปกครอง เกิดจากการเห็น ผลงานและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของลูก จนทำให้ผู้ปกครองได้สำรวจความสามารถของตนเอง เพื่อค้นหากิจกรรมที่คิดว่าดี และมีประโยชน์ที่ตนสามารถทำได้เพื่อที่จะได้ถ่ายทอดให้ลูกหลาน ของคนได้ การทำเช่นนี้ทำให้ผู้ปกครองได้เข้าใจตนเองและชุมชนของคนมากขึ้น ตลอดจนเข้าใจ ถึงความต้องการและสิ่งที่เหมาะสมกับลูกหลานของคนภายใต้บริบททางวัฒนธรรมนั้น

2) วิทยากรชาวบ้านที่ถ่ายทอดความรู้ให้แก่เด็ก วิทยากรเหล่านี้มีความห่วงใย ในการดำเนินการใช้โปรแกรมฯ เนื่องจากตนได้มีโอกาสแสดง และถ่ายทอดความรู้ ความ สามารถที่มีคนมีให้คนรุ่นหลังได้รับรู้ มีความรู้ตึกภาคภูมิใจที่ภูมิปัญญาของคนมีคุณค่า และต้องการจะสานต่อให้คงอยู่ตลอดไป ดังจะสังเกตเห็นความห่วงใยของคนเหล่านี้จากคำพูด ของพ่อใหญ่จารย์มี ผู้ซึ่งปัจจุบันเป็นชาวนา แต่เคยบวชเรียนมานาน เป็นที่นับถือของคนไทย

เชื้อสายเขมร เป็นคนสำคัญที่เปรียบเสมือนกุญแจไขเข้าไปสู่ชุมชนไทยเชื้อสายเขมร ที่มีคั้งตนเอง ภายใต้วัฒนธรรมไทย-ลาว ซึ่งเป็นวัฒนธรรมของชุมชนไทย-ลาว ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ในท้องถิ่น นั้น เมื่อผู้วิจัยไปเชิญให้มาสอนเด็กร้องเพลงภาษาเขมร พ่อใหญ่จารย์ฮมีพูดว่า

พ่อใหญ่จารย์ฮมี: พ่อใหญ่ก็เห็นคิดว่าจะอนุรักษ์ภาษาเขมรไว้ นี่พ่อใหญ่ก็คิดว่า จะจับเด็กพวกนี้มาเรียนภาษาเขมรไว้ แต่ก็ไม่มีใครขอมเรียนสักคน ทีนี้แหละครูพามันเรียนมันก็ต้องเรียน(พ่อใหญ่เห็นคั้งนำที่ได้อุรักษ์ภาษาเขมรไว้ นี่พ่อใหญ่ก็จะคิดว่า จะจับเด็กน้อยหุญนี่มันมาเรียนภาษาเขมรไว้ แต่จะบ่มีใครขอมเรียนจักคน บาคนี้แหละครูพามันเรียนมันกะต้องเรียน)

คำพูดของลุงสมัคร ผู้มีความสามารถพิเศษในการร้องเพลง และรำตามแบบศิลปะคนตรีเขมร ที่แสดงความมั่นใจในคุณค่าของคนหลังจากที่จะได้มีโอกาสเห็นว่าความสามารถอันเนื่องมาจากภูมิหลังทางวัฒนธรรมของตนมีประโยชน์ในการพัฒนาเด็ก

ลุงสมัคร: ผมยินดีจะไปช่วยครูเต็มที่เลยครับ คนอื่นไม่ไปผมก็จะไป แต่ก่อนผมเคยไปร้องเพลงเขมรให้พวกถูกเสื่อชาวบ้านฟัง เขาชอบกันมากคบบมือกันเสียงดังสนั่น และขอให้ผมร้องอีกตั้งหลายครั้ง แต่เดี๋ยวนีผมไม่ค่อยได้ร้องเลย ร้องทีไรถูกมันก็ว่าให้ มันว่ามันอายครับ (ผมยินดีไปช่วยครูเต็มที่เลยครับ ขูอินบ่อไปผมกะจะไป ตะกี้ผมเคยไปร้องเพลงเขมรให้ชุมถูกเสื่อชาวบ้านฟัง ตะเจ้ามั่งหลาย คบบมือกันแตกซวด ๆ ขอให้ผมร้องอีกตั้งหลายเทีซ แต่เดี๋ยวนีผมบ่อค่อยไค่ร้องเลย ร้องยามไค่ถูกมันกะว่าให้ มันว่ามันอายากอายครับ)

การที่นำวิถีอากรเหล่านี้มาให้ความรู้แก่เด็กในกระบวนการเรียนการสอนของโปรแกรมฯ นอกจากเป็นประโยชน์ต่อเด็กแล้วยังทำให้ชาวบ้าน ได้มีโอกาสสำรวจตัวเองเพื่อหาความสามารถ ภูมิปัญญา ข้อดี และข้อจำกัดของคน ทำให้เกิดความเข้าใจตนเอง และภาคภูมิใจในตนเองที่สามารถทำประโยชน์ให้กับโรงเรียนได้

ตอนที่ 3 การปรับปรุงโปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 3.1 การปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การปรับปรุงโปรแกรมฯ เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการผลการทดลองใช้โปรแกรมฯ เป็นระยะเวลา 15 สัปดาห์ ผู้วิจัยได้รวบรวมความคิดเห็นความพึงพอใจของครู ผู้ปกครอง ข้อตั้งเกดของผู้วิจัย เทปบันทึกเสียง และเทปบันทึกวิดีโอที่บันทึกขณะดำเนินการทดลองมาวิเคราะห์และปรับปรุงแก้ไข โปรแกรมฯ ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ นำเสนอข้อมูลในตารางที่ 8 ดังนี้

ตารางที่ 8 ผลการปรับปรุงโปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลฯ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากบันทึกของผู้วิจัยขณะทดลองใช้โปรแกรมฯ และจากความคิดเห็นของครูและผู้ปกครอง

องค์ประกอบของโปรแกรมฯ	ข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้โปรแกรมฯ และจากการสอบถามและสัมภาษณ์ ครู และผู้ปกครอง	สิ่งที่ได้ปรับปรุงแก้ไขโดยพิจารณาจากข้อมูลที่ได้รับ
1. แนวคิดและทฤษฎี	-	ไม่เปลี่ยนแปลง
2. หลักการ	-	ไม่เปลี่ยนแปลง
3. วัตถุประสงค์	-	ไม่เปลี่ยนแปลง
4. เนื้อหา	-	ไม่เปลี่ยนแปลง
5. การดำเนินการใช้โปรแกรมฯ		

ตารางที่ 8 (ต่อ) ผลการปรับปรุงโปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลฯ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากบันทึกของผู้วิจัย ขณะทดลองใช้โปรแกรมฯ และ จากความคิดเห็นของครู และผู้ปกครอง

องค์ประกอบของโปรแกรมฯ	ข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้โปรแกรมฯและจากการสอบถามและสัมภาษณ์ครู และผู้ปกครอง	สิ่งที่ได้ปรับปรุงแก้ไขโดยพิจารณาจากข้อมูลที่ได้รับ
<p>5.1. กระบวนการเรียนการสอน</p>	<p>1. พบว่าการเริ่มใช้กระบวนการเรียนการสอนอย่างเต็มรูปแบบในเนื้อหาความเข้าใจฯ ในระยะแรกของการใช้โปรแกรมฯ ไม่ค่อยราบรื่นนัก เพราะ</p> <p>1.1 เด็กยังไม่คุ้นเคยกับการเรียนการสอนแบบอภิปรายเป็นกลุ่มใหญ่ และ เป็นกลุ่มย่อย</p> <p>1.2 เด็กไม่มีประสบการณ์ในการออกทัศนศึกษาเพื่อหาความรู้นอกสถานที่</p> <p>1.3 เด็กยังไม่สามารถนำเสนอข้อมูล หรือสื่อความหมายในสิ่งที่ตนต้องการนำเสนอได้ตามที่ต้องการ</p> <p>1.4 เด็กไม่รู้จักวิธีศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย</p>	<p>1. เพิ่มระยะเตรียมการเข้าไปในกระบวนการเรียนการสอน เพื่อเป็นการเตรียมตัวเพื่อเริ่มใช้โปรแกรมฯ ซึ่งประกอบด้วย การฝึกประสบการณ์เกี่ยวกับกิจกรรมต่อไปนี้</p> <p>1.1 การอภิปราย</p> <p>1.2 การจัดทัศนศึกษา</p> <p>1.3 การนำเสนอข้อมูล</p> <p>1.4 การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง</p> <p>1.5 การจัดนิทรรศการ</p>

ตารางที่ 8 (ต่อ) ผลการปรับปรุงโปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลฯ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากบันทึกของผู้วิจัย ขณะทดลองใช้โปรแกรมฯ และจากความคิดเห็นของครูและผู้ปกครอง

องค์ประกอบ	ข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้โปรแกรมฯและจากการสอบถามและสัมภาษณ์ครูและผู้ปกครอง	สิ่งที่ได้ปรับปรุงแก้ไขโดยพิจารณาจากข้อมูลที่ได้รับ
	<p>1.5 เด็กไม่ทราบวิธีการจัดนิทรรศการนำเสนอข้อมูลเพื่อแสดงการแสวงหาความรู้ และการทำงานของตน</p>	
	<p>2. พบว่าการเตรียมการสอนและการจัดกิจกรรมของครูในแต่ละระยะ ประสบกับปัญหาและต้องใช้เวลาจำนวนมากไม่สามารถเตรียมการสอนและการจัดกิจกรรมได้ในช่วงเวลาเรียน จึงสามารถแยกปัญหาที่พบได้ดังต่อไปนี้</p>	<p>2. เพิ่มการเตรียมการเข้าไปในกระบวนการเรียนการสอนในแต่ละระยะ ซึ่งเป็นการทำความเข้าใจกระบวนการเรียนการสอนแต่ละขั้นตอน ในแต่ละระยะ นอกเวลาสอน เช่น ตอนเย็นหลังเลิกเรียน หรือ วันหยุดเสาร์-อาทิตย์ โดยแบ่งตามระยะของกระบวนการเรียนการสอนของโปรแกรมฯ เป็น 3 ระยะ ดังนี้</p>
	<p>2.1 ระยะเตรียมการ 2.1.1 ครูยังไม่มีความคุ้นเคยกับชุมชนมากพอที่จะเสาะหาข้อมูลเชิงลึก ที่จะเป็นประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้</p>	<p>2.1 ระยะเตรียมการ 2.1.1 ออกเยี่ยมบ้านเด็ก และสำรวจชุมชนเพื่อสร้างความคุ้นเคยและความไว้วางใจแก่ผู้ปกครองเด็ก และ บุคคลในชุมชน และสังเกตพฤติกรรมเกี่ยวกับความเข้าใจตนเอง ทั้ง 5 เรื่องของเด็ก</p>

ตารางที่ 8 (ต่อ) ผลการปรับปรุงโปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากบันทึกของผู้วิจัย ขณะทดลองใช้โปรแกรมฯ และจากความคิดเห็นของครู และผู้ปกครอง

องค์ประกอบของโปรแกรมฯ	ข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้โปรแกรมฯและจากการสอบถามและสัมภาษณ์ครู และผู้ปกครอง	สิ่งที่ได้ปรับปรุงแก้ไขโดยพิจารณาจากข้อมูลที่ได้รับ
	2.1.2 ครูยังขาดแหล่งทรัพยากรที่มีคุณภาพทั้งที่เป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ และแหล่งทรัพยากรที่เป็นบุคคลในชุมชน	2.1.2 เสาะหาแหล่งทรัพยากรที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมในการเรียนการสอนทั้งแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งทรัพยากรบุคคลในชุมชน โดยให้เด็กช่วยหรือชี้แหล่ง
	2.1.3 ผู้ปกครองยังไม่เข้าใจกระบวนการเรียนการสอนตามโปรแกรมฯ จึงไม่สามารถให้ความร่วมมือ และให้การสนับสนุนการเรียนการสอนได้มากเท่าที่ควร	2.1.3 ประชุมกลุ่มย่อยผู้ปกครองเด็กอย่างไม่เป็นทางการเพื่อชี้แจงหลักการและเหตุผลกระบวนการเรียนการสอนและบทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนตามโปรแกรมฯ
	2.2 ระยะเวลาในการ ในเนื้อหาทั้ง 5 เรื่อง คือเพศ อายุ ภาษา การดำรงชีพและ เชื้อสาย ซึ่งแบ่งตามการแสวงหาความรู้ได้ดังนี้	2.2 ระยะเวลาในการ
	2.2.1 การแสวงหาความรู้ขั้นรับรู้และจำ	2.2.1 การแสวงหาความรู้ขั้นรับรู้และจำ
	1) พบว่าการหาทรัพยากรที่จะนำมาจัดกิจกรรม	1) เสาะหาแหล่งที่จะไปทัศนศึกษาและวิทยากรที่จะมาให้

ตารางที่ 8 (ต่อ) ผลการปรับปรุงโปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลฯ จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากบันทึกของผู้วิจัยขณะทดลองใช้โปรแกรมฯ และ จากความคิดเห็นของและผู้ปกครอง

องค์ประกอบของโปรแกรมฯ	ข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้โปรแกรมฯและจากการสอบถามและสัมภาษณ์ครู และผู้ปกครอง	สิ่งที่ได้ปรับปรุงแก้ไขโดยพิจารณาจากข้อมูลที่ได้รับ
	<p>ในขั้นการรับรู้และจำต้องใช้เวลามาก เช่น สถานที่ที่จะพาเด็กไปทัศนศึกษา หรือ วิทยากรในชุมชนที่จะมาให้ความรู้เด็กในเรื่องต่าง ๆ</p>	<p>ความรู้แก่เด็กหลังเลิกเรียน อาจให้เด็กเป็นคนชี้แหล่งทรัพยากรหรือนำวิทยากร ในชุมชนให้</p>
	<p>2) พบว่าการเขียนแผ่นป้ายบันทึกคำพูดเด็กขณะอภิปรายกลุ่ม และ วาดภาพประกอบในเวลาเรียน ต้องใช้เวลาใช้เวลานาน จนทำให้ทำกิจกรรมอื่นไม่ทัน</p>	<p>2) ครูนำบันทึกคำพูดเด็กไปเขียนให้เรียบร้อย และ นำมาให้เด็กวาดภาพและระบายสีประกอบในวันถัดไป</p>
	<p>3) ขาดหนังสือที่เพิ่มพูนประสบการณ์เกี่ยวกับความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองในเรื่องต่าง ๆ ทั้ง 5 เรื่อง คือเรื่อง เพศ อายุ ภาษา การดำรงชีพ และ เชื้อสาย</p>	<p>3) คัดเลือกหนังสือที่ส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็ก เช่น เรื่องเพศ มีหนังสือเรื่องฉันและร่างกายของฉัน นิตยสารภาพชาย-หญิง อาชีพและการทำงานของชายและหญิง ฯลฯ</p>

ตารางที่ 8 (ต่อ) ผลการปรับปรุงโปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลฯ จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากบันทึกของผู้วิจัย ขณะทดลองใช้โปรแกรมฯ และจากความคิดเห็นของครู และผู้ปกครอง

องค์ประกอบของโปรแกรมฯ	ข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้โปรแกรมฯและจากการสอบถามและสัมภาษณ์ครู และผู้ปกครอง	สิ่งที่ได้ปรับปรุงแก้ไขโดยพิจารณาจากข้อมูลที่ได้รับ
	<p>5) บรรยากาศในห้องเรียนยังไม่เอื้อต่อการส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กและความชื่นชมในวัฒนธรรมของตน เพราะยังไม่มีสื่อ วัสดุอุปกรณ์ที่สื่อถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นของเด็ก</p> <p>2.2.2 การแสวงหาความรู้ขั้นเปรียบเทียบและ ประเมินค่า</p> <p>1) เกิดความเข้าใจไม่ตรงกันระหว่างเจ้าของสถานที่ที่จะพาเด็กไปทัศนศึกษา หรือ วิทยากรที่จะมาให้ความรู้แก่เด็กว่าเจ้าของสถานที่ควรเตรียมการอธิบาย และ ตอบข้อซักถามของเด็กด้วย</p>	<p>5) จัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็ก โดยการนำสื่อ วัสดุในท้องถิ่นมา ตกแต่งห้องเรียน ให้คงตามลักษณะพื้นบ้าน เช่น แคร่ไม้ไผ่ โถงน้ำ กระบวยดินน้ำ ฯลฯ</p> <p>2.2.2 การแสวงหาความรู้ขั้นเปรียบเทียบและขั้นประเมินค่า</p> <p>1) ติดค้อนนัดหมายและ ซักซ้อมความเข้าใจกับเจ้าของสถานที่ที่จะพาเด็กไปทัศนศึกษาหรือ วิทยากรที่จะมาให้ความรู้เด็กให้เรียบร้อยก่อนพาเด็กออกไปทัศนศึกษา</p>

ตารางที่ 8 (ต่อ) ผลการปรับปรุงโปรแกรมการศึกษาแบบทวิวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาล-4 จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากบันทึกของผู้วิจัย ขณะทดลองใช้โปรแกรมฯ และ จากความคิดเห็นของครู และผู้ปกครอง

องค์ประกอบของโปรแกรมฯ	ข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้โปรแกรมฯ และจากการสอบถามและสัมภาษณ์ครู และผู้ปกครอง	สิ่งที่ได้รับปรับปรุงแก้ไขโดยพิจารณาจากข้อมูลที่ได้รับ
	2.2.3 การแสวงหาความรู้ขั้นนำไปใช้	2.2.3 การแสวงหาความรู้ขั้นนำไปใช้
	1) เด็กถึบบทบาทการแสดงของคน และ ถึบวัตถุ อุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการแสดงบทบาทสมมติ	1) และ 2) ซักซ้อมบทบาทการแสดงและการเตรียมวัตถุ อุปกรณ์ในการแสดงหลักเด็กเรียน
	2) สถานที่และฉากในการแสดงบทบาทสมมติไม่สมจริงทำให้ไม่มีบรรยากาศสำหรับการแสดง	
	2.3 ระยะเวลาผล	2.3 ระยะเวลาผล
	2.3.1 การนำเสนอผลงานเพื่อจัดนิทรรศการมีความซับซ้อนและ ต้องใช้เวลานาน	2.3.1 วางแผนการจัดนิทรรศการเพื่อสรุปผลการเรียนรู้เรื่องความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กทั้ง 5 เรื่อง ร่วมกับเด็กหลังเลิกเรียนทุกวัน วันละ 1 เรื่อง
	2.3.2 สื่อและวัตถุ อุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการจัดนิทรรศการมีไม่ครบเนื่องจากเป็นการนำงานต่าง ๆ ของเด็กมาแสดงเพื่อให้เห็นแง่คิดต่าง ๆ อันจะนำไปสู่ข้อสรุป	2.3.2 ครูและเด็ก ช่วยกันเตรียมสื่อและอุปกรณ์ในจัดนิทรรศการให้ครบ โดยแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบในการนำสิ่งของมาจัดนิทรรศการให้ทั่วถึง

ตารางที่ 8 (ต่อ) ผลการปรับปรุงโปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลฯ จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากบันทึกของผู้วิจัย ขณะทดลองใช้โปรแกรมฯ และจากความคิดเห็นของครู และผู้ปกครอง

องค์ประกอบของโปรแกรมฯ	ข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้โปรแกรมฯ และจากการสอบถามและสัมภาษณ์ครูและผู้ปกครอง	สิ่งที่ได้ปรับปรุงแก้ไขโดยพิจารณาจากข้อมูลที่ได้รับ
5.2 การดำเนินเนื้อหา	-	ไม่เปลี่ยนแปลง
5.3 กิจกรรม		
5.3.1 กิจกรรม		
กลุ่มใหญ่	-	ไม่เปลี่ยนแปลง
5.3.2 กิจกรรม		
กลุ่มย่อย	<p>1. พบว่ากิจกรรมกลุ่มย่อยไม่ประสบความสำเร็จมากนัก เพราะเด็กยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็ก จัดได้ยากมาก แต่ก็จำเป็นและมีประโยชน์มากต่อการส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็ก</p> <p>2. พบว่ากิจกรรมที่เป็นประสบการณ์จริงในชีวิตประจำวัน ที่เอื้อต่อการเรียนรู้เรื่องความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็ก จัดได้ยากมาก แต่ก็จำเป็นและมีประโยชน์มากต่อการส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็ก</p>	<p>1. จัดทักษะการทำงานเป็นกลุ่มให้เป็นระบบเข้าไปในระนาบแนะนำประสบการณ์ และพยายามจับกลุ่มเด็กที่มีประสบการณ์เดิมร่วมกันให้มาก หรือ ถ้าประสบการณ์ต่างกัน ต้องเริ่มที่กลุ่มเด็กประมาณ 2-3 คน</p> <p>2. พยายามจัดกิจกรรมที่เป็นประสบการณ์จริงในชีวิตประจำวันมากขึ้นเพื่อเอื้อต่อการส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็ก เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับเชื้อสาย กิจกรรมเกี่ยวกับอาชีพในชุมชน ฯลฯ</p>

ตารางที่ 8 (ต่อ) ผลการปรับปรุงโปรแกรมการศึกษาแบบทวิวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลฯ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากบันทึกของผู้วิจัย ขณะทดลองใช้โปรแกรมฯ และ จากความคิดเห็นของครู และผู้ปกครอง

องค์ประกอบของโปรแกรมฯ	ข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้โปรแกรมฯและจากการสอบถามและสัมภาษณ์ครูและผู้ปกครอง	สิ่งที่ได้ปรับปรุงแก้ไขโดยพิจารณาจากข้อมูลที่ได้รับ
	3. พบว่ากิจกรรมในมุมประสบการณ์ ต่าง ๆ ที่เชื่อมต่อลักษณะการเรียนรู้ที่หลากหลายของผู้เรียนนั้นมีมากเกินไปไม่สามารถทำได้หมด	3. ถัดกิจกรรมในมุมประสบการณ์ ออกให้เหลือกิจกรรมเดียวแล้วค่อย ๆ เพิ่มหรือขยายขอบเขตของกิจกรรมต่อเนื่องออกไปจากกิจกรรมเดิม หรือ เพิ่มตามความสนใจของเด็กที่เชื่อมโยงกับสิ่งที่กำลังเรียนอยู่ในขณะนั้น
5.4. การจัดกลุ่มผู้เรียน		ไม่เปลี่ยนแปลง
5.5 บรรยากาศในการเรียนรู้		
5.5.1 ภาษาที่ใช้ในกระบวนการเรียนการสอน		
1) ภาษาที่ใช้ตามระยะเวลาของการจัดประสบการณ์	พบว่า การยอมรับภาษาถิ่นของเด็กในระยะแรกของการเริ่มประสบการณ์ตาม โปรแกรมฯ ทำให้ให้เด็กกล้าคิดกล้าทำ และกล้าแสดงออกมากขึ้น แต่ก็พบ	ในโปรแกรมฯ จัดให้มีการใช้ภาษาไทยกลางและภาษาไทยถิ่นอีสาน คือในระยะเตรียมการของโปรแกรม(สัปดาห์ที่ 1-4) ควรใช้ภาษาถิ่นเกือบทั้งหมด และ

ตารางที่ 8 (ต่อ) ผลการปรับปรุงโปรแกรมการศึกษาแบบทวิวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลฯ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากบันทึกของผู้วิจัย ขณะทดลองใช้โปรแกรมฯ และ จากความคิดเห็นของครู และผู้ปกครอง

องค์ประกอบของโปรแกรมฯ	ข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้โปรแกรมฯและจากการสอบถามและสัมภาษณ์ครูและผู้ปกครอง	สิ่งที่ได้ปรับปรุงแก้ไขโดยพิจารณาจากข้อมูลที่ได้รับ
	<p>ว่าถ้าเด็กเลือกได้เด็กก็จะไม่สื่อสารด้วยภาษาไทยกลางเลย ซึ่งภาษาไทยกลางจำเป็นต่อการเรียนการสอนในระดับชั้นที่สูงขึ้นไป</p>	<p>พอเริ่มการเรียนรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองในระยะดำเนินการ คือการเรียนรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง เรื่องเพศ อายุ ภาษา การดำรงชีพ เชื้อสาย และ ในระยะสรุปผลจึงค่อย ๆ เพิ่มการใช้ภาษาไทยกลางให้มากขึ้นตามลำดับ โดยการจัดกิจกรรมที่เอื้อต่อการใช้ภาษาไทยกลางเช่น การกล่าวคำทักทาย คำอำลา การแสดงบทบาทสมมติ การเขียนหนังสือ การเขียนจดหมาย เป็นต้น</p>

2) ภาษาที่ใช้

ตามกิจกรรมการสอนของโปรแกรมฯ

พบว่าภาษาถิ่นเป็นเครื่องมือสื่อสารที่มีประสิทธิภาพสูงในการแสดงความคิดระดับสูง ของเด็ก เด็กสามารถแสดงความคิดเห็นของตนได้อย่างราบรื่น ไม่ติดขัด ส่วนภาษาไทยกลางเด็กเลือกใช้เมื่อแสดงบทบาทสมมติ เป็นคนภาคกลางและ ใช้เมื่ออ่าน และเขียนหนังสือ

การใช้ภาษาในแต่ละกิจกรรมการสอนนั้น ควรมีการใช้ภาษาถิ่นและภาษาไทยกลาง ดังนี้

1. การอภิปราย ควรใช้ภาษาถิ่น เพื่อให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นในระดับสูงได้อย่างราบรื่น ไม่ติดขัด
2. การจัดทัศนศึกษา ถ้าเป็นทัศนศึกษาในชุมชนควรใช้ภาษาถิ่น

ตารางที่ 8 (ต่อ) ผลการปรับปรุงโปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของมดักวัยอนุบาลฯ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากบันทึกของผู้วิจัย ขณะทดลองใช้โปรแกรมฯ และจากความคิดเห็นของครูประจำการและผู้ปกครอง

องค์ประกอบของโปรแกรมฯ	ข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้โปรแกรมฯ และจากการสอบถามและสัมภาษณ์ครูและผู้ปกครอง	สิ่งที่ได้ปรับปรุงแก้ไขโดยพิจารณาจากข้อมูลที่ได้รับ
	<p>เด็กรับรู้ว่าภาษาถิ่นใช้สำหรับการพูด ภาษาไทยกลางใช้สำหรับการอ่านและการเขียนในชีวิตประจำวัน</p>	<p>เป็นส่วนมากและฝึกให้เด็กใช้ภาษาไทยกลางในการกล่าวคำทักทาย คำขอบทูล ต่อวิทยากร หรือ เจ้าของสถานที่ ที่ออกไปทัศนศึกษา</p> <p>3. การนำเสนอข้อมูล</p> <p>3.1 การนำเสนอด้วยแลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์ ควรใช้ภาษาถิ่น</p> <p>3.2 การนำเสนอด้วยการเขียนบรรยายประกอบภาพของเด็ก การเขียนจดหมาย ควรเน้นให้ใช้ภาษาไทยกลาง</p> <p>3.3 การนำเสนอด้วยการแสดงบทบาทสมมติถ้าเป็นการแสดงเป็นคนภาคกลางควรใช้ภาษาไทยกลาง ถ้าเป็นคนในท้องถิ่นก็ใช้ภาษาถิ่น</p> <p>4. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อหาความรู้ ควรใช้ภาษาถิ่นเป็นส่วนมากเพื่อให้เด็กเกิดความมั่นใจในการศึกษาหา ความรู้ จากแหล่งต่าง ๆ เช่น ครู ผู้ปกครอง พี่ เพื่อน หนังสือ เด็กจึงจะสามารถถ่ายทอดความคิด</p>

ตารางที่ 8 (ต่อ) ผลการปรับปรุงโปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลฯ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากบันทึกของผู้วิจัย ขณะทดลองใช้โปรแกรมฯ และจากความคิดเห็นของครู และผู้ปกครอง

องค์ประกอบของโปรแกรมฯ	ข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้โปรแกรมฯ และจากการสอบถามและสัมภาษณ์ครูและผู้ปกครอง	สิ่งที่ได้ปรับปรุงแก้ไขโดยพิจารณาจากข้อมูลที่ได้รับ
5.6 สื่อการเรียนการสอน	1.พบว่าการสอนร้องเพลงสำหรับเด็กนั้น เมื่อมีการเขียนเนื้อเพลงประกอบรูปภาพ เด็กจะสามารถร้องเพลงและเข้าใจเนื้อเพลงได้ดีและรวดเร็ว	คนไทยเชื้อสายเขมรเช่น พระราศุ พันขัน ท้าวคันธานาม กุ้พระ โคนา กุ้กาสิงห์ ซึ่งส่วนมากเป็น ประวัติ ศาสตร์บอกเล่าจากผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนเกี่ยวกับสถานที่ต่าง ๆ ในท้องถิ่นของเด็กมาเล่าให้เด็กฟัง 1.เพิ่มแผ่นป้ายเนื้อเพลงประกอบรูปภาพในการสอนร้องเพลงแต่ละเพลง
5.7 ระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอน	ในการจัดการเรียนการสอนมีการยืดหยุ่น แต่การสอนเรื่องการแสวงหาความรู้ เช่น การระดมสมองในการแสวงหาความรู้ชั้นต่าง ๆ ก็ต้องอาศัยช่วงเวลาที่เด็กมีสมาธิและทำได้ดีเช่นกันพบว่าเวลา 09.00-10.00 น เป็นเวลาที่เด็กจะระดมสมองได้ดี และในแต่ละครั้งควรทำเพียง 1	การสอน หรือสรุปความคิด รวบรวมข้อในการแสวงหาความรู้ชั้นต่าง ๆ เปลี่ยนมาทำในช่วง 09.00-10.00 น. และในแต่ละครั้งทำเพียง 1 ชั้นการแสวงหาความรู้ และ 1 ความคิดรวบยอด

ตารางที่ 8 (ต่อ) ผลการปรับปรุงโปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลฯ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากบันทึกของผู้วิจัย ขณะทดลองใช้โปรแกรมฯ และ อากความคิดเห็นของครู และผู้ปกครอง

องค์ประกอบ ของโปรแกรมฯ	ข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้ โปรแกรมฯและจากการสอบถาม และสัมภาษณ์ครูและผู้ปกครอง	สิ่งที่ได้ปรับปรุงแก้ไขโดยพิจารณา จากข้อมูลที่ได้รับ
6. การประเมินผล	<p>1. พบว่าการประเมินเด็กด้วยการใช้ระบบตัวอย่างชิ้นงานทุกตัวบ่งชี้ว่าเป็นไปได้ยาก เพิ่มภาระแก่เด็กและครูมาก ใช้เวลานาน ทำให้เสียเวลาในการทำกิจกรรมอื่น เด็กก็เกิดการเหนื่อยล้า และหมดกำลังใจ</p> <p>2. พบว่าเด็กไม่ค่อยมีแรงจูงใจภายใน ในการทำงานเพราะคุ้นเคยกับการที่ครูต้องให้คะแนนหรือดาว (แรงจูงใจภายนอก) ทุกครั้งที่ส่งงาน</p>	<p>1. ลดการการประเมินเด็กด้วยระบบตัวอย่างชิ้นงานลง เหลือแค่การเก็บผลงานในกิจกรรมหลักเป็นสิ่งสำคัญ และเพิ่มการเก็บด้วยระบบตัวบ่งชี้ด้วยการสังเกต สอบถาม และ สัมภาษณ์มากขึ้น และถ้าหากยังมีเวลาเหลือจึงค่อยเก็บตัวอย่างชิ้นงานเสริมในตัวอย่างชิ้นงาน</p> <p>2. เพิ่มการให้คะแนนในงานของเด็กตามที่เด็กประเมินตนเองว่างานของตนควรได้กี่คะแนน เพื่อเป็นแรงจูงใจในการทำงานของเด็กและเป็นวัตถุประสงค์ข้อหนึ่งในการประเมินที่ต้องการให้เด็กประเมินการทำงานของตนด้วยตัวเอง</p>

ตอนที่ 3.2 การนำเสนอโปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ฉบับสมบูรณ์

โปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นการจัดระบบการดำเนินการในการนำเสนอแนวคิดและทฤษฎี หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา การดำเนินการใช้โปรแกรมฯ และการประเมินผลที่สอดคล้องกับการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมไปพัฒนาเด็กวัยอนุบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองเพิ่มมากขึ้น เพื่อแก้ปัญหาความไม่เข้าใจตนเองและไม่เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมของตน หันไปรับวัฒนธรรมจากภายนอก ซึ่งถือได้ว่าเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศในยุคปัจจุบัน

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า โปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

3.2.1 แนวคิดและทฤษฎี

3.2.2 หลักการของโปรแกรมฯ

3.2.3 วัตถุประสงค์ของโปรแกรมฯ

3.2.4 เนื้อหาของโปรแกรมฯ

3.2.5 การดำเนินการใช้โปรแกรมฯ ซึ่งประกอบด้วย

- 1) การจัดกระบวนการเรียนการสอน
- 2) การลำดับเนื้อหา
- 3) กิจกรรม
- 4) การจัดกลุ่มผู้เรียน
- 5) บรรยากาศในการเรียนรู้
- 6) สภาพแวดล้อมและสื่อการเรียนการสอน
- 7) ระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอน

3.2.6 การประเมินผล

3.2.1 แนวคิดและทฤษฎีของโปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเพื่อ ส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

โปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้นำเอาการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมตามแนวคิดการบูรณาการเนื้อหาวัฒนธรรม กับการคิดตัดสินใจเพื่อปฏิบัติทางสังคมโดยใช้รูปแบบที่เน้นให้กลุ่มคนในวัฒนธรรมย่อยเข้าใจตนเองในบริบททางวัฒนธรรมของคน และของวัฒนธรรมกลางมีแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญ ดังนี้

1) การศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม ต้องแสดงถึงการยอมรับและความเข้าใจในการ เรียนรู้ของเด็กโดยศึกษา ภูมิปัญญาของผู้ใหญ่ในวัฒนธรรมของเด็กเป็นแนวทางในการคัดเลือกเนื้อหาเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็ก

2) การจัดการเรียนการสอนใช้การเรียนการสอนแบบโครงการซึ่งเป็นการสอนในระยะยาวเพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์อย่างถ่องแท้ เน้นให้เด็กได้คิดตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาด้วยตนเอง

3) ภาษา และวัฒนธรรมของผู้เรียนเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็ก เพราะฉะนั้นการสอนควรใช้ภาษาที่เด็กเข้าใจได้ดีที่สุดไม่ว่าจะเป็นภาษาถิ่นหรือภาษาไทยกลาง และยอมรับการสื่อสารทุกรูปแบบของเด็ก

4) เนื่องจากการส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง เป็นการส่งเสริมให้เด็กคิดตัดสินใจ การจัดประสบการณ์จึงต้องจัดให้เกิดกระบวนการทางสังคมที่เด็กได้ใช้ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเองในเรื่อง เพศ อายุ ภาษา เชื้อสาย และการดำรงชีพในการตัดสินใจเพื่อปฏิบัติ

3.2.2 หลักการของโปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีดังต่อไปนี้

- 1) เคารพในคุณค่าและความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก
- 2) ให้ความสำคัญกับภาษาถิ่นและวัฒนธรรมพื้นบ้าน
- 3) เปิดกว้างและยืดหยุ่นเพื่อให้เด็กทุกคนมีโอกาสประสบความสำเร็จโดยคำนึงถึงบริบททางวัฒนธรรมของเด็ก
- 4) ให้ความสำคัญกับชุมชนและผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมเชื่อมโยงประสบการณ์ที่บ้านและที่โรงเรียนให้แก่เด็ก
- 5) ใช้สื่อและประสบการณ์ในชีวิตจริงในท้องถิ่นมาใช้ในการสอนอย่างเป็นรูปธรรมที่สุด

3.2.3 วัตถุประสงค์ของโปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ

เพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลในเรื่อง เพศ อายุ ภาษา การดำรงชีพ และ เชื้อสายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1) คุณสมบัติของโรงเรียนที่จะนำไปโปรแกรมฯ ไปใช้

การนำโปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไปใช้ให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของโปรแกรมฯ นั้น ผู้วิจัยได้กำหนดลักษณะของโรงเรียนที่จะนำไปโปรแกรมฯ ไปใช้ไว้ดังนี้ คือ

1.1) เป็นโรงเรียนที่เปิดสอนนักเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาลขึ้นไปและอยู่ในชุมชนชนบทที่ยังถือปฏิบัติค่านิยมวัฒนธรรมท้องถิ่น ใช้ภาษาถิ่นและภาษาไทยกลางในการสื่อสารกัน

1.2) เป็นโรงเรียนที่มีปรัชญาและนโยบาย ให้ความสำคัญต่อการสืบทอดภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่น

2) การประยุกต์ใช้โปรแกรมฯ

เนื้อหาเกี่ยวกับความเข้าใจตนเองของเด็กวัยอนุบาลฯ สามารถยืดระยะเวลาเพื่อใช้ได้ตลอดทั้งปีการศึกษา โดยบูรณาการให้เข้ากับเทศกาลต่าง ๆ ที่มีในช่วงรอบปีนั้น ๆ หรือ บูรณาการให้เข้ากับสถานการณ์เฉพาะหน้าในขณะนั้น ๆ

3) คุณสมบัติของครูที่จะนำไปโปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมฯ ไปใช้

3.1) เป็นครูที่เข้าใจทั้งสองภาษาเป็นอย่างดี ซึ่งหมายถึงภาษาถิ่นที่เด็กใช้ติดต่อกับสื่อสารกันที่บ้าน และ ภาษาไทยกลางที่ให้ติดต่อกับสื่อสารกันภายในห้องเรียน หรือถ้าเป็นครูที่ใช้ภาษาถิ่นไม่ได้ควรมหาผู้ช่วยที่สามารถใช้ได้ทั้งสองภาษาเป็นอย่างดี

3.2) เป็นครูที่เข้าใจท้องถิ่นสภาพแวดล้อมและบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นนั้นได้เป็นอย่างดี ตลอดจนมีปฏิสัมพันธ์อันดีกับคนในชุมชนซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรในการเรียนการสอนที่สำคัญด้วย ถ้าเป็นครูที่เคียดไต่ในท้องถิ่นนั้นย่อมถือเป็นข้อได้เปรียบประการหนึ่ง

3.3) เข้าใจลักษณะพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และ สติปัญญาของเด็กวัยอนุบาล

4) ลักษณะของเด็กแรกเข้าเรียนในโปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมฯ

4.1) เป็นเด็กนักเรียนชั้นอนุบาลหรือ ที่มีอายุตั้งแต่ 5 ขวบขึ้นไป

4.2) เป็นเด็กที่ใช้ภาษาถิ่นเป็นภาษาแม่

4.3) เป็นเด็กที่เริ่มรู้จักภาษาไทยกลางในปีแรกที่เข้าเรียน หรือรู้จักภาษาไทยกลางมาบ้างแล้ว แต่ในระดับที่เป็นภาษาที่สอง

4.4) เป็นเด็กที่มีประสบการณ์ส่วนใหญ่คือการใช้ภาษาถิ่นและวัฒนธรรมถิ่นภายในหมู่บ้าน และรับรู้วัฒนธรรมกลางเช่นภาษา โดยผ่านสื่อมวลชน และกระบวนการของโรงเรียน

3.2.4 เนื้อหาของโปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วยเนื้อหา 2 ส่วนสำคัญ ดังต่อไปนี้

1) เนื้อหาที่เป็นการแสวงหาความรู้คือ

1.1) การแสวงหาความรู้ขั้นการรับรู้และจำ

1.2) การแสวงหาความรู้ขั้นการเปรียบเทียบ

1.3) การแสวงหาความรู้ขั้นประเมินค่า

1.4) การแสวงหาความรู้ขั้นการถ่ายโยงความรู้ไปใช้กับความคิดรวบยอดในการปฏิบัติ

2) เนื้อหาที่เป็นความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเรื่อง เพศ อายุ ภาษา การดำรงชีพ และเชื้อสาย

ซึ่งสัมพันธ์กับการแสวงหาความรู้ขั้นต่าง ๆ ดังนี้คือ

2.1) ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับคุณสมบัติของตนเองและผู้อื่น ซึ่งสัมพันธ์กับการแสวงหาความรู้ขั้นการรับรู้ และจำ

2.2) ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความเหมือนและความต่างของตนเอง และผู้อื่นซึ่งสัมพันธ์กับการแสวงหาความรู้ขั้นการเปรียบเทียบ

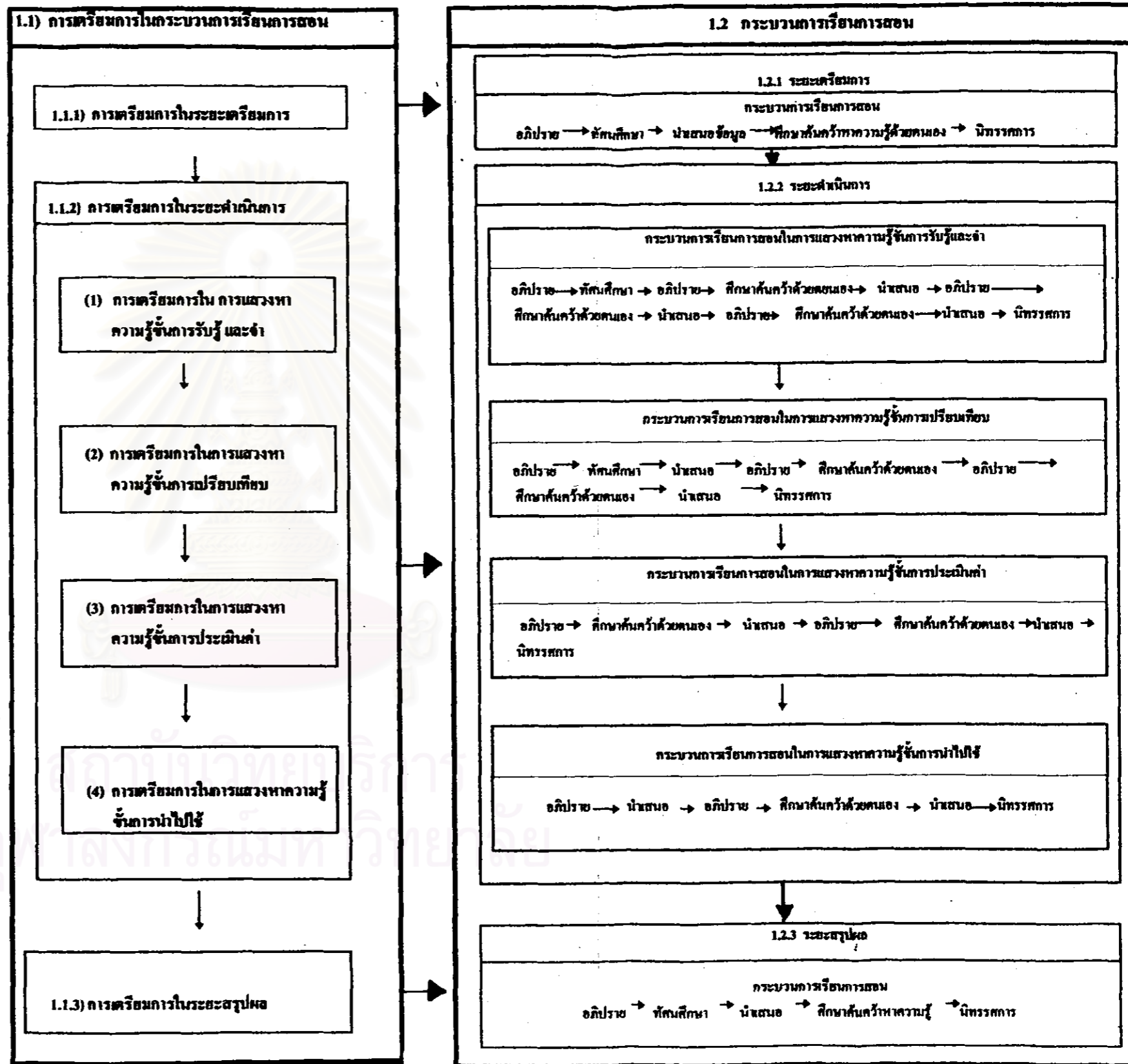
2.3) ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับข้อดีและข้อจำกัดของตนเองและผู้อื่น ซึ่งสัมพันธ์กับการแสวงหาความรู้ขั้นประเมินค่า

2.4) ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับ การยอมรับ และ การพึ่งพาอาศัยกัน ซึ่งสัมพันธ์กับการแสวงหาความรู้ขั้นการนำไปใช้

3.2.5 การดำเนินการใช้โปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย

1) การจัดกระบวนการเรียนการสอน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังโครงสร้างในแผนภูมิ คือ

แผนภูมิที่ 5 โครงสร้างของการจัดกระบวนการเรียนการสอนตามโปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองฯ



แผนภูมิโครงสร้างของการจัดกระบวนการเรียนการสอน ตามโปรแกรมการศึกษาแบบ พหุวัฒนธรรมฯ สามารถอธิบายได้ดังนี้

1.1) การเตรียมการในกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งเป็นการทำความเข้าใจกับ กระบวนการเรียนการสอนแต่ละขั้นตอน ในแต่ละระชนนอกเวลาสอน เช่น คอนยีนหลังเด็กเรียน หรือ วันหยุดเสาร์-อาทิตย์ โดยแบ่งตามระยะของกระบวนการเรียนการสอนของโปรแกรมฯ เป็น 3 ระยะ ดังนี้

1.1.1) การเตรียมการในระยะเตรียมการ

(1) ออกเยี่ยมบ้านเด็กและสำรวจชุมชนเพื่อสร้างความคุ้นเคยและ ความไว้วางใจแก่ผู้ปกครองเด็กและบุคคลในชุมชน

(2) เสาะหาแหล่งทรัพยากรที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน ทั้งแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งทรัพยากรบุคคลในชุมชน โดยให้เด็กช่วยหา หรือชี้ แหล่งให้

(3) ประชุมกลุ่มย่อยผู้ปกครองเด็กอย่างไม่เป็นทางการเพื่อชี้แจงหลัก การ เหตุผล กระบวนการเรียนการสอนและบทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมกิจกรรมการเรียน การสอนตามโปรแกรมฯ

1.1.2) การเตรียมการในระยะดำเนินการ

(1) การแสวงหาความรู้ขั้นรับรู้และจำ

(1.1) เสาะหาแหล่งที่จะพาเด็กไปทัศนศึกษานอกห้องเรียน หรือ เสาะหาวิทยากรที่จะมาให้ความรู้เด็ก

(1.2) เตรียมวัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอนให้เรียบร้อย

(1.3) คำนวณบันทึกค่าพูดเด็กไปปรับปรุงและนำมาให้เด็กวาดภาพ และระบายสีประกอบในวันถัดไป

(1.4) จัดหาหนังสือที่ส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็ก

(1.5) จัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการส่งเสริมความ เข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็ก

(2) การแสวงหาความรู้ขั้นการเปรียบเทียบและขั้นการประเมินค่า

(2.1) ติดต่อนัดหมายกับเจ้าของสถานที่ที่จะพาเด็กออกไป ทัศนศึกษา หรือ วิทยากรที่จะมาให้ความรู้เด็กให้เรียบร้อยก่อนเริ่มกิจกรรม

(2.2) เตรียมอุปกรณ์ในการเรียนการสอนให้เรียบร้อย

(2.3) นำบันทึกคำพูดเด็กไปปรับปรุงและนำมาให้เด็กวาดภาพ และระบายสีประกอบในวันถัดไป

(2.4) แต่งเพลงที่ส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็ก

(3) การแสวงหาความรู้ขั้นการนำไปใช้

(3.1) ชักซ้อมบทบาทการแสดงและเตรียมวัสดุอุปกรณ์และสถานที่ในการแสดงหลังเลิกเรียน

(3.2) นำบันทึกคำพูดเด็กไปปรับปรุงและนำมาให้เด็กวาดภาพ และระบายสีประกอบในวันถัดไป

1.1.3) การเตรียมการในระยะสรุปผล

(1) วางแผนจัดนิทรรศการเพื่อสรุปผลความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กทั้ง 5 เรื่องร่วมกับเด็กทุกวันหลังเลิกเรียนวันละ 1 เรื่อง

(2) ครูและเด็กช่วยกันเตรียมสื่อและอุปกรณ์ในการจัดนิทรรศการให้ครบ โดยแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบในการนำสิ่งของมาจัดนิทรรศการให้ทั่วถึงทุกคน

(3) จัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการจัดนิทรรศการเพื่อสรุปผลความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กทั้ง 5 เรื่อง

1.2) กระบวนการเรียนการสอน

1.2.1) ระยะเตรียมการเป็นการเตรียมตัวเพื่อเริ่มใช้โปรแกรมฯ ซึ่งประกอบด้วยภารกิจที่เกี่ยวกับกิจกรรมต่อไปนี้ คือ

(1) การอภิปราย ฝึกการแสดงความคิดเห็น รู้จักรอโอกาสในการแสดงความคิดเห็น รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

(2) การจัดทัศนศึกษา ฝึกการออกทัศนศึกษาอย่างมีจุดหมาย มีระเบียบวินัย ในการออกศึกษานอกสถานที่

(3) การนำเสนอ ฝึกการนำเสนอด้วยการสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ การวาดภาพ และ การแสดงบทบาทสมมติ

(4) การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ฝึกการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ จากครู ผู้ปกครอง เพื่อน ที่ ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน โดยในระยะนี้ส่วนมากครูจะเป็นผู้กำหนด เพราะคำถามที่จะทำให้เด็กไปค้นคว้าครูเป็นผู้ตั้งตามวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน

(5) การจัดนิทรรศการเพื่อ ฝึกให้เด็กรู้จักเลือกผลงานมานำเสนอเพื่อ แสดงถึงการแสวงหาความรู้ และความสามารถของเด็ก โดยในระยะนี้ส่วนมากครูยังต้องเป็นหลัก ในการนำเสนอข้อมูลเพื่อจะได้ครอบคลุมการแสวงหาความรู้และความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความ เข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็ก

1.2.2) ระยะดำเนินการ ซึ่งประกอบด้วย การแสวงหาความรู้ และความคิดรวบ ยอดทั้งหมดของเนื้อหาทั้ง 5 เรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาล ทั้ง 5 เรื่อง คือ เรื่องเพศ อายุ ภาษา การดำรงชีพ และ เชื้อสายตามลำดับ โดยแต่ละเรื่องจะดำเนินการ สอน ตามการแสวงหาความรู้คือ การรับรู้และจำ การเปรียบเทียบ การประเมินค่า และ การนำไป ใช้ ซึ่งแต่ละขั้นของการแสวงหาความรู้มีกิจกรรมการสอนดังกล่าวอย่างชัดเจนในแผนภูมิ โครงสร้างของการจัดกระบวนการเรียนการสอน ผู้นำไปรวมๆ ไปใช้เพียงแต่เปลี่ยนเนื้อหาที่ต้อง การสอน แต่กิจกรรมการสอนตามการแสวงหาความรู้ขั้นต่าง ๆ ยังคงเหมือนเดิมทุกประการ

1.2.3) ระยะสรุปผล เมื่อดำเนินกิจกรรมครบตามกระบวนการเรียนการสอนทั้ง สองระยะคือระยะแนะนำประสบการณ์ และ ระยะพัฒนาประสบการณ์แล้ว ก็มาถึงระยะที่สรุปผล ประสบการณ์ ซึ่งเป็นการสรุปความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลทั้ง 5 เรื่องโดยการจัด นิทรรศการเพื่อสรุปความเข้าใจเป็นครั้งสุดท้าย ตามกิจกรรมการสอนดังที่ได้กำหนดไว้ในแผนภูมิ โครงสร้างของการจัดกระบวนการเรียนการสอน

2) การลำดับเนื้อหา โปรแกรมฯมีการลำดับเนื้อหา ดังต่อไปนี้

2.1) ความหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดตามเหตุการณ์ วิธีชีวิตที่เกิดขึ้นในรอบปี จากใกล้ตัว ไปหาไกลตัว เช่น ตัวฉัน ครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น ภูมิภาค ประเทศ เป็นต้น

2.2) ความการแสวงหาความรู้ โดยเริ่มจากการรับรู้และจำ การเปรียบเทียบ การประเมินค่า จนถึงการถ่ายโยงความรู้ไปใช้กับความคิดรวบยอดในการปฏิบัติ

อย่างไรก็ตาม ในการเรียนการสอนแต่ละการแสวงหาความรู้ และแต่ละความคิดรวบ ยอดจะต้องมีการนำเนื้อหาของขั้นตอนแรกเป็นพื้นฐานในการเรียนในการแสวงหาความรู้ขั้นต่อ ๆ ไป หรือ การเรียนเรื่องต่อไป ซึ่งเป็นการเรียนอย่างต่อเนื่อง เนื้อหาเน้นให้เห็นความเชื่อมโยงของ การแสวงหาความรู้ และความคิดรวบยอดในขั้นต่าง ๆ และความเชื่อมโยงเข้ากับเนื้อหาความเข้าใจ เกี่ยวกับตนเองเรื่อง เพศ อายุ ภาษา การดำรงชีพ และ เชื้อสายด้วย

3) กิจกรรม โปรแกรมฯ ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 4 กิจกรรม ดังต่อไปนี้

3.1) กิจกรรมกลุ่มย่อย ที่มีกระบวนการทางสังคมที่เอื้อให้เด็กได้คิดตัดสินใจยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม และ พึ่งพาช่วยเหลือกัน รู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม ในระยะแรกกิจกรรมกลุ่มย่อยที่จัดควรเป็นกิจกรรมที่เด็กในกลุ่มมีประสบการณ์เดิมร่วมกันมาก ๆ จึงจะประสบความสำเร็จ เช่น กิจกรรมทำแผนที่ชุมชนเขมร หรือถ้าจะเป็นกิจกรรมที่เด็กในกลุ่มมีประสบการณ์แตกต่างกันก็ควรจัดกิจกรรมกลุ่มย่อยมาก ๆ เช่นกิจกรรมกลุ่มย่อยที่พ่อแม่มีอาชีพรองแตกต่างกันเพื่อให้เด็กได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน 2-3 คน เป็นต้น และ กิจกรรมในมุมมองประสบการณ์ควรมีกิจกรรมเดี่ยว แยกย่อย ๆ เพิ่มหรือขยายขอบเขตของกิจกรรมต่อเนื่องออกไปจากกิจกรรมเดิม หรือเพิ่มความสนใจของเด็กที่เชื่อมโยงกับสิ่งที่กำลังเรียนอยู่ในขณะนั้น

3.2) กิจกรรมกลุ่มใหญ่เพื่อแนะนำกิจกรรมและสรุปข้อเท็จจริงเป็นความคิดรวบยอดที่ตรงกัน ในระยะแรกครูควรมี เรื่องมารยาทในการแสดงความคิดเห็น การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วย สังเกตความสนใจของเด็กทุกคนจึงจะสามารถควบคุมกิจกรรมให้เป็นไปได้ด้วยดี

3.3) กิจกรรมที่เป็นประสบการณ์จริงในชีวิตประจำวันในชุมชน เป็นกิจกรรมที่จำเป็นและมีความหมายสำหรับเด็กมาก กิจกรรมนี้จะอยู่ในช่วงทัศนศึกษาของกระบวนการเรียนการสอนในขั้นการรับรู้และจำ และ การเปรียบเทียบ ประสบการณ์ที่เป็นจริงและสมบูรณ์ในตัวเองจะทำให้เด็กได้ใช้การแสวงหาความรู้ทั้ง 4 ขั้น และได้ความคิดรวบยอดทั้ง 4 ความคิดรวบยอดได้ในสถานการณ์เดียว เช่นกิจกรรมการมีปฏิสัมพันธ์กับคนเขมรที่บ้านป่ารวบ เป็นต้น แต่อย่างไรก็ดีในความเป็นจริง การจัดสถานการณ์ให้มีความสมบูรณ์ในตัวเอง หรือสถานการณ์ที่เอื้อให้เด็กได้ใช้การแสวงหาความรู้ทั้ง 4 ขั้น จัดได้ยากและเกิดขึ้นเองค่อนข้างน้อยครูจึงควรคิดออกแบบจัดสถานการณ์ให้เด็กได้มีโอกาสได้ใช้การแสวงหาความรู้อย่างน้อย 2 ขั้น เช่นการรับรู้และจำ และการเปรียบเทียบ และ 2 ความคิดรวบยอด เช่น การรับรู้ลักษณะของคนไทยเชื้อสายลาวและคนไทยเชื้อสายเขมร และความเหมือนและความแตกต่างของคนไทยเชื้อสายลาวและคนไทยเชื้อสายเขมร เป็นต้น จึงจะถือว่าเป็นกิจกรรมที่คุ้มค่าและมีความหมายอย่างแท้จริง

3.4) กิจกรรมหลากหลายที่เอื้อต่อลักษณะการเรียนรู้ที่หลากหลายของผู้เรียน เช่น กิจกรรมศิลปะ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย พลศึกษา และกิจกรรมตามมุมมองประสบการณ์ต่าง ๆ เป็นต้น แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

3.4.1) กิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ริเริ่มขึ้นเอง ในระยะแรกของโปรแกรมฯ ควรเริ่มกิจกรรมลักษณะนี้แต่น้อยแล้วค่อย ๆ เพิ่ม หรือขยายขอบเขตจากกิจกรรมที่มีอยู่ตามความสนใจของเด็ก หรือ ตามสถานการณ์ เช่น กิจกรรมแปลงผักพื้นเมือง เริ่มจากการที่ที่ประถมนในโรงเรียนมีแปลงผักประจำห้องกันทุกห้องแต่ ชั้นอนุบาลไม่มีเพราะถือว่ายังเด็กไป แต่เด็ก ๆอยากทำและรับปากว่า

จะดูแลแปลงผักของตนเป็นอย่างดี จึงพากันไปตามพืชของตนมาช่วยดูแลแปลงให้ และ ช่วยกันนำเมล็ดพันธุ์ผักมาจากบ้าน ช่วยกันปลูกช่วยกันรักษา เป็นต้น จากกิจกรรมนี้ยังต่อเนื่องไปถึงกิจกรรมปุ๋ยหมักที่น้อง และ กิจกรรมทำของเล่นให้น้องต่อไปอีกด้วย กิจกรรมจะหลากหลายไปเองตามความสนใจของเด็ก และตามสถานการณ์และสภาพแวดล้อมขณะนั้น ๆ กิจกรรมที่หลากหลายเป็นการสร้างโอกาสในการเลือกทำกิจกรรมให้ตรงกับความสนใจของเด็กแต่ละคน ช่วยให้เด็กได้ติดตามความสนใจของตนได้ตลอดจนสอดคล้องความต้องการของเด็กเอง

3.4.2) กิจกรรมที่ครูเป็นผู้ริเริ่มจากความสนใจของเด็ก โดยครูจะสังเกตดูว่าเมื่อเรียนเรื่องใดแล้วเด็กมีความสนใจเป็นพิเศษนอกเหนือจากกิจกรรมที่ครูจัดให้ครูก็จะเชิญวิทยากรมาให้ความรู้และสาธิตกิจกรรมให้เด็กดู เช่น กิจกรรมเป่าแคนและโหวด โดยครูสังเกตเห็นว่าเด็กชอบเป่าโหวดและแคนมากเป่าด้วยความตั้งใจและซาบซึ้ง ครูจึงไปเชิญพ่อใหญ่ทองคำหมอแคนประจำหมู่บ้านมาสาธิตวิธีการเป่าแคนและฝึกการเป่าแคนให้แก่เด็ก ๆ นอกจากนั้นก็ยังมีกิจกรรมทอดผ้ากิจกรรมเดินตาก ร้องรำเพลงเขมร เป็นต้น

4) การจัดกลุ่มผู้เรียน โปรแกรมฯ ได้แบ่งการจัดกลุ่มผู้เรียน ดังนี้

4.1) จัดเป็นกลุ่มย่อยทั้งแบบให้เด็กที่เพศ อายุ ภาษา เชื้อสาย และการดำรงชีพเหมือนกันอยู่ในกลุ่มเดียวกัน และแบบที่เด็กมีอายุ เพศ เชื้อสาย ภาษา และ การดำรงชีพ ต่างกันอยู่ในกลุ่มเดียวกัน เพื่อให้เด็กได้ใช้กระบวนการทางสังคมไปพร้อม ๆ กันกับการเรียนรู้ที่จะคิดตัดสินใจเพื่อปฏิบัติจากแง่มุมของตนเองและผู้อื่น ในช่วงแรก ๆ ของโปรแกรมควรฝึกเรื่องทักษะการทำงานเป็นกลุ่มก่อน เพราะเด็กยังไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับการทำงานเองเป็นกลุ่มมาก่อน จึงยึดตนเองเป็นศูนย์กลางอยู่ตลอดเวลา เพราะฉะนั้นการจัดกลุ่มย่อยที่เด็กมีความแตกต่างกันในขณะนี้ควรเริ่มแต่น้อยเช่น กลุ่ม 2 คน ส่วนกลุ่มที่มีความเหมือนกันจัดได้ตั้งแต่ 3-5 คนได้ แต่การจัดให้มีเด็กที่ทั้งเหมือนและต่างกันในเรื่องต่าง ๆ ในกลุ่มเดียวกันจะไม่ใคร่ประสบความสำเร็จ เพราะเมื่อจัดไปเด็กมักไปแบ่งกลุ่มที่เหมือนกันเองในกลุ่มอยู่ดี ฉะนั้นจึงควรจัดกลุ่มแบบเหมือนหรือต่างอย่างเดียวไปก่อน เมื่อเด็กมีทักษะการทำงานกลุ่มมากขึ้นจึงค่อยจัดอย่างเต็มรูปแบบ

4.2) จัดเป็นกลุ่มใหญ่เพื่อแนะนำกิจกรรมและสรุปความคิดรวบยอด กิจกรรมกลุ่มใหญ่เป็นกิจกรรมที่ค่อนข้างประสบความสำเร็จในโปรแกรมฯ นี้ ถ้าครูสามารถควบคุมกิจกรรมได้ เช่น ควบคุมการแสดงความคิดเห็นและการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นให้เป็นไปตามกลไกที่ตั้งไว้ กิจกรรมกลุ่มใหญ่ไม่ควรเกิน 15-20 นาที

5) บรรยายภาศในการเรียนรู้ การยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมของเด็กที่บ้าน ที่โรงเรียนและในชุมชน และให้ทางเลือกที่หลากหลายโดยใช้ การสื่อสารสองภาษาทั้งภาษาไทย กลาง และภาษาถิ่นอีสาน และการภูมิใจโดยใช้วัฒนธรรมและศิลปวัฒนธรรมที่หลากหลาย

5.1) ภาษาที่ใช้ในกระบวนการเรียนการสอน

5.1.1) ภาษาที่ใช้ตามระยะเวลาของการจัดประสบการณ์ ในโปรแกรมฯ ควรมี การใช้ทั้งภาษาไทยกลางและภาษาถิ่นอีสาน ในระยะเตรียมการของโปรแกรมฯ ควรใช้ภาษาถิ่น อีสานเกือบทั้งหมดเนื่องจากเด็กเข้าใจและตอบสนองได้ดี และพอเริ่มการเรียนรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ตนเองในระยะดำเนินการ คือการเรียนรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองเรื่องเพศ อายุ ภาษา การดำรงชีพ เชื้อสาย และ ในระยะสรุปผล จึงค่อย ๆ เพิ่มการใช้ภาษาไทยกลางให้มากขึ้นตามลำดับ โดยจัดสอดแทรกไปในกิจกรรมในชีวิตจริงหรือที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริงที่เอื้อต่อการใช้ภาษาไทยกลางเช่น การ กล่าวคำทักทาย คำอำลา การแสดงบทบาทสมมติเป็นคนภาคกลาง หรือ เป็นคุณครู การอ่านหนังสือ การเขียนหนังสือ หรือการเขียนจดหมาย เป็นต้น

5.1.2) ภาษาที่ใช้ในกิจกรรมการสอนควรมีการใช้ทั้งภาษาถิ่นอีสานและภาษา ไทยกลาง ดังนี้คือ

(1) การอภิปราย ควรใช้ภาษาถิ่นเพื่อให้เด็กได้แสดงความคิดในระดับ สูงได้อย่างราบรื่น ไม่ติดขัด

(2) การจัดทัศนศึกษา ถ้าเป็นการออกทัศนศึกษาในชุมชนควรใช้ภาษา ถิ่นเป็นส่วนใหญ่ และ ฝึกให้เด็กใช้ภาษาไทยกลางในการกล่าวคำทักทาย คำขอบคุณต่อวิทยากร หรือ เจ้าของสถานที่ที่ไปทัศนศึกษาที่ใช้ภาษากลาง

(3) การนำเสนอข้อมูล

(3.1) การนำเสนอด้วยการสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้และ ประสบการณ์ ควรใช้ภาษาถิ่น

(3.2) การนำเสนอด้วยการเขียนบรรยายประกอบภาพของเด็ก การเขียนจดหมาย เพราะภาษาไทยกลางมีภาษาเขียนที่ใช้สื่อสารกันทั่วไป

(3.3) การนำเสนอด้วยการแสดงบทบาทสมมติ ถ้าเป็นการแสดง เป็นคนภาคกลางควรใช้ภาษาไทยกลาง ถ้าเป็นคนในท้องถิ่นก็ใช้ภาษาถิ่น

(3.4) การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ควรใช้ภาษาถิ่นเป็นส่วนใหญ่ เพื่อให้เด็กเกิดความมั่นใจในการศึกษาหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ ในท้องถิ่น เช่น ครู ผู้ปกครอง ที่ เพื่อน หนังสือ เด็กจึงจะสามารถถ่ายทอดความคิดของตนได้อย่างราบรื่น

(3.5) การจัดนิทรรศการเพื่อแสดงการแสวงหาความรู้ และการทำ
งานของเด็ก ควรใช้ภาษาถิ่นในการวางแผนแสดงความคิดเห็นและ ภาษาไทยกลางในการเขียนเพื่อ
ให้เด็กเกิดความคุ้นเคยกับการใช้ภาษาไทยกลางในการเขียน และการอ่าน

5.2) มีการนำศิลปวัฒนธรรมทั้งของคนเชื้อสายลาว เขมร ไทย มาช่วยจุดใจและเพิ่ม
บรรยากาศในการเรียนรู้ เช่น เครื่องดนตรี เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ ส่วนวรรณกรรมยังนำมาใช้
น้อยเรื่องที่น่ามาใช้เช่น คำนานเรื่องบุญบังไฟ ผาแดง-นางไอ่ ท้าวคันธนาม พระราหูพันจัน เป็น
ต้น ซึ่งส่วนมากเป็นเรื่องเล่าจากผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนมากกว่าจะเขียนบันทึกไว้

6) สื่อการเรียนการสอน ใช้สื่อ และวัสดุอุปกรณ์ในการตกแต่งห้องและในการเรียน การ
สอนที่แสดงให้เห็นถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม และสามารถขยายการรับรู้และประสบการณ์
ทางวัฒนธรรมได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยการใช้จริงและการเล่น เช่น ใ้เด็ก แก้ว ใ้ แคร่ ของใช้ส่วนตัว
เด็ก รูปภาพ หนังสือ นิทานและคำานาน เพลง และการจัดมุมประสบการณ์ต่าง ๆ ซึ่งสามารถแยก
นำเสนอได้ ดังนี้

6.1) รูปภาพ แผนภูมิและแผนที่ มีการใช้รูปภาพทั้งที่เป็นภาพถ่าย และภาพไปสเตอร์
ภาพจากหนังสือ และ ภาพที่เด็กและครูวาด เช่น ป้ายเนื้อเพลงประกอบภาพเพื่อเพิ่มความเข้าใจใน
เนื้อเพลงแก่เด็ก นอกจากนี้ยังมีการใช้แผนที่ แผนภูมิ ที่เด็ก ๆ สร้างเองในการเรียนการสอนทำให้
ง่ายต่อความเข้าใจของเด็ก อันจะเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้เรื่องทิศทางและเรื่องแผนที่ในระดับสูง
ต่อไป

6.2) หนังสือ แบ่งเป็นประเภท ได้ดังนี้

6.2.1) หนังสือนิทานที่มีเนื้อหาส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองสำหรับ เด็ก
วัยอนุบาล แบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะคือ

(1) หนังสือที่ครูแต่งขึ้นเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็ก
ได้แก่

(1.1) หนังสือนิทานเรื่อง "พี่สาวของค่านาง" เพื่อส่งเสริมความเข้าใจ
เกี่ยวกับตนเองเรื่องเพศ

(1.2) หนังสือนิทานเรื่อง "หน้าที่ใหม่ของค่านาง" เพื่อส่งเสริม
ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองเรื่องอายุ

(1.3) หนังสือนิทานเรื่อง "เรื่องเล่าจากอาร์สิงห์" เพื่อส่งเสริมความ
เข้าใจเกี่ยวกับตนเองเรื่องภาษา

(1.4) หนังสือนิทานเรื่อง “บุญบังไฟ” เพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองเรื่องเชื้อสาย

(1.5) หนังสือนิทานเรื่อง “ความหวังของค่านาง” เพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองเรื่องการค้ารงซีฟ

(2) หนังสือที่เด็กและครูช่วยกันแต่งขึ้นเพื่อประกอบการเรียนรู้เรื่องความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็ก ได้แก่

(2.1) หนังสือภาพเรื่อง “เพื่อนเราชาย-หญิง” เพื่อประกอบการเรียนรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองเรื่องเพศ

(2.2) หนังสือภาพประกอบคำบรรยายเรื่อง “เมื่อฉันยังเป็นเด็กเล็ก ๆ” เพื่อประกอบการเรียนรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองเรื่องอายุ

(2.3) พจนานุกรมภาษาไทยอีสาน-ภาษาไทยกลาง ประกอบภาพเพื่อประกอบการเรียนรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองเรื่องภาษา

(2.4) หนังสือภาพประกอบคำบรรยายเรื่อง “อาชีพในชุมชนของเรา” เพื่อประกอบการเรียนรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองเรื่องการค้ารงซีฟ

(2.5) หนังสือภาพประกอบคำบรรยายเรื่อง “รักกันไว้เถิด” เพื่อประกอบการเรียนรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองเรื่องเชื้อสาย

6.2.2) หนังสือที่ส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับท้องถิ่นของเด็ก ได้แก่ ดำนาน และประวัติของหมู่บ้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

(1) ดำนานเรื่อง ผาแดง นางไอ่ บุญบังไฟ พระธาตุพันขัน และ ท้าวคันธานาม ซึ่งเป็นดำนานที่มีอยู่ในท้องถิ่น

(2) ประวัติอำเภอสุวรรณภูมิ ประวัติจังหวัดร้อยเอ็ด ประวัติหมู่บ้านที่ตั้งกักในโรงเรียนเช่น บ้านตองโพธิ์ชัย บ้านเหล่าตี้ว บ้านแสวง บ้านหนองตุงน้อย และ บ้านแคน และหมู่บ้านอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น บ้านคาแฉะที่ตั้งของพระธาตุพันขัน(เป็นภูที่สร้างขึ้นตั้งแต่สมัยขอมโบราณ) บ้านสว่างซึ่งเป็นที่ตั้งของชุมชนคนไทยเชื้อสายเขมรที่ใกล้โรงเรียนมากที่สุด

6.2.3) หนังสืออื่นๆ ที่ส่งเสริมความรู้และประสบการณ์ของเด็กแบ่งออกได้ดังนี้

(1) สารคดี แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

(1.1) ประเภทร้อยแก้ว เช่นหนังสือชุดแมลง อวกาศ ไคโนเสาร์ และสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม หนังสือเล่มใหญ่ชุดสัตว์เรื่อง “ฮ่วนใหญ่ ยาวโย่ง” และ “ฮู้ฮ้อใจดี” เป็นต้น

(1.2) ประเภทร้อยกรอง เช่นมีน้อยทำเอง ต้องเรีบทีชวกลอง
 ด้นไม้โกต้ตัว มือ เท้า เป็นต้น

(2) บันเทิงคดี ได้แก่ หนุณาหนุบ้าน บ้านทุ่งกุฎาร้องไห้ เจ้าตัวเล็ก พระ
 จันทรอร่อยไหม ฎริกับฎระ คุณฟองนักแปร่งพิน และ ฎระด้ายแดงงาน เป็นต้น

6.3) เพลง แบ่งเป็นประเภท ได้ดังนี้

6.3.1) เพลงที่ครูแต่งขึ้นเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง ตามเนื้อหาที่
 เรียนโดยเฉพาะ ได้แก่

- (1) เพลงชาย - หญิง
- (2) เพลงหมู่เฮาพี่น้องกัน
- (3) เพลงภาษาสื่อสาร
- (4) เพลงเชื้อสายสังคมอีสาน 1,2
- (5) เพลงอาชีพในชุมชนของเรา

6.3.2) เพลงที่ครูเลือกมาเพื่อประกอบการเรียนการสอน เรื่องความเข้าใจเกี่ยว
 กับตนเองของเด็กเช่น เพลงคนคือกัน1,2 ของวงเพชรพิณทอง เพลงเข็บ ฎระบอง เข็บ เพลงรักกันไว้
 เกิด ประกอบความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองเรื่องภาษาและ เชื้อสาย

6.3.3) เพลงที่จัดหามาเพื่อเอื้อต่อการส่งเสริมความเข้าใจของเด็กและเพื่อให้
 เด็กเห็นความหลากหลาย ความเหมือน และ ความต่างทางวัฒนธรรมของกลุ่มคน เช่น

- (1) หมอลำ บรรเลงเสียงแคน เสียงโหวด เสียงโปงลาง
- (2) เพลงเขมร
- (3) เพลงไทยสากล เพลงเพื่อชีวิต
- (4) เพลงโคราช เป็นต้น

6.4) มีการจัดมุมประสบการณ์ตามเนื้อเรื่องที่เรียนเช่นมุมของใช้ชายหญิง มุมของเล่น
 ของใช้ของคนวัยทารก วัยเด็ก วัยผู้ใหญ่ และ วัยชรา มุมพจนานุกรมภาษาไทยอีสาน-ไทยกลาง มุม
 บทบาทสมมติคนไทยเชื้อสายลาว - คนไทยเชื้อสายเขมร และ มุมอาชีพในชุมชนของเรา เช่นมุม
 คนตรี มุมทอผ้า มุมของใช้คนอาชีพต่าง ๆ มุมแต่งห้องด้วยวัสดุธรรมชาติ เป็นต้น

7) ระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอน ระยะเวลาในการเรียนการสอนตามหน่วยการ
 เรียน และ ตามกิจกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับธรรมชาติของการเรียนรู้เกี่ยวกับความเข้าใจเกี่ยวกับ
 ตนเองของเด็กที่มีลักษณะค่อยเป็นค่อยไปและใช้เวลาในการพัฒนา แต่อย่างไรก็ตามกิจกรรมกลุ่ม
 ใหญ่ก็ไม่ควรเกิน15-20 นาที กิจกรรมทัศนศึกษาก็ไม่ควรเกิน 1 ชั่วโมงเพื่อที่เด็กจะได้ไม่เบื่อหน่าย

และเหนื่อยล้าเกินไป และ ช่วงเวลาที่เด็กจะใช้ระดมสมอง พัฒนาการแสวงหาความรู้ได้ดีที่สุดคือ ช่วงเช้า 09.00-10.00 น

3.2.6 การประเมินผล

การประเมินผลอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดการประเมินจากสถานการณ์จริง(authentic assessment) โดยใช้พอร์ทโฟลิโอ(portfolio) เก็บรวบรวมข้อมูลของเด็กแต่ละคนตามระบบตัวบ่งชี้ และ ระบบตัวอย่างชิ้นงาน แล้วสรุปความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กเป็นรายบุคคล และ ของเด็ก ทั้งชั้นเรียน ควรจำกัดการประเมินเด็กด้วยระบบตัวอย่างชิ้นงานให้เก็บเฉพาะงานในกิจกรรมหลัก เป็นสำคัญ และเก็บตัวอย่างระบบตัวบ่งชี้ ด้วยการสังเกต สอบถาม และ สัมภาษณ์ในสัดส่วนที่มากกว่า ถ้าหากยังมีเวลาเหลือจึงค่อยเก็บตัวอย่างชิ้นงานเสริมในตัวบ่งชี้ นั้น ๆ มิฉะนั้นการสรุปผลการเรียนรู้ ของเด็กจะยุ่งยาก เพราะว่ามีข้อมูลมากเกินไป

ในเรื่องของการจูงใจเด็กให้ทำงาน ควรให้เด็กมี โอกาสประเมินตนเองซึ่งก็ เป็นวัตถุประสงค์ข้อหนึ่งของการเรียนใน โปรแกรมนี้ที่ต้องการฝึกให้เด็กรู้จักการประเมินตนเอง และเกิดแรงจูงใจภายใน ในการทำงาน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย